

کۆنتراکت

سالی 1998

گۆفاریکی سیاسییه

ژماره 3

جیابوونه وه و پیتکیتانی دهوله تی سه ره خو، مانیکی موته تی خه ئکی کوردستانه

بیابانه کلانی
خوارووی عیراقیان کرد
به
گۆرستانی کورد

له نه نقالی ژماره جواردا بخوینه ره وه

چوار که سی

و

دوو پرسسیار

کی بهر پرسسیاره له ئاشبهتالی ۱۹۷۵

ریپۆرتاجیک ده رباره ی (پ.ک.ک) و مندالان

کام بلۆکراوه و کام نووسه؟

که پاپۆرتیک نووقوم ده بێت بېنگومان ئه و نالایهش که به سه سه ریه وه ده شه کیته وه له گه ل پاپۆره که دا ده مچیته ژیر ئاو. کورد له هه ر زه مانیکدا هه لیکه یۆ ره خسابیت و نه گه ر پۆژنامه به کیشی تیا دا ده رکرد بیت، ئه و له گه ل نه مانی ئه و هه له دا پۆژنامه که ش ته و او بووه. بۆیه ته مه نی کورته ی پۆژنامه و بلۆکراوه ی کوردیه ی به گشتی ئه و مه مان بیه ده خاته وه که تا کورد خۆی حوکمی خۆی نه کات، پۆژنامه ده رکردن بۆ کورد هه لیکه هه ر نه وه نده بێ ده کات تا دا گیر که ره کانی ده که و نه وه سه ر خۆیان.

پۆژنامه ی ئو ئین تی (UNT)، که له شاری ئۆیسه له ی سویدا بلۆده کړیته وه، ته مه نی ۱۰۶ سا له. داگنس نیه یته ر (DN) ی سه رانه سه ری سوید ۱۳۴ سا له هه یه. ئاقتۆن بلا دت (Afton Bladet) ی ئیواران ۱۵۸ سا له ده ر ده مچیت. له کاتیکدا که پۆژنامه ی میله تان له پيشکه و تنيکی به ر ده و ام و له پيشخستنيکی دیسان به ر ده و امی ئه و کولتور ده ان که هه ولی بۆ ده دن، پۆژنامه و بلۆکراوه ی کوردیه ی به پيچه وانه ی ئه وانه وه، زۆر به یان چه ند سا لیک یان چه ند ژماره یه کیان لێ ده ر ده مچیت. ئه م وه ستان و ته مه نکورته ی و به ر ده و ام نه بوونه ی بلۆکراوه ی کوردیه ی، دیاره وه ستان و ته مه نکورته ی و به ر ده و ام نه بوونه ی ئه و مه به ستانه شه که بلۆکراوه کان ده یانه ویت بیان ه یته نه ئه نجام. ئیتمه هه ر بلۆکراوه کانه مان نییه که ناتوانن به ر ده و ام بن. ئه وانه ی له هه له بجه کورژان، ئه نفا لکراوه کان، ئه وانه ی له زیندانه کانه له دار دران، ئه و پيشمه رگانه ی به شاخه وه کورژان، ه یچیان ته مه نی خۆیان ته و او نه کړد بوو. چگه له مانه ش، دارگوتزی کۆیسه تانه کان، کانی، دارستان، پيشه، خیزان ئه مانه کامیان توانیویه انه سه روشتیانه له شوینی خۆیاندا به ر ده و ام بن؟

دوژمه کانی کورد ته نها خه ریکی کوشتارو و یرانکردنی خاک نین، ده یانه ویت ئه و کولتور ره ش بخه نه ژیر خۆ له وه که سه رچاوه له مافه سه روشتیانه وه وه ر ده مگرت. حکومه تی سه د دام که ئه نفا لی کورد ده کات، بۆمبای کیمیاوی به کار دیتنی و خاکه که ی به مین ده رتیت، له هه مان کاتیشدا له به غداد بلۆکراوه ی کوردیه ی ده ر ده کات، بۆیه سه یر نییه ئه گه ر ته مه ن درێژترین بلۆکراوه ی کوردیه ی بلۆکراوه یه ک بیت که دوژمه نی کورد ده ری بکات نه ک کورد خۆی.

گۆره کان ته نها سه رقا پی لاشه کان نانینه وه. میژووی تیکشکانی کورد ته نها میژووی تیکشکانی جۆلانه وه رزگار یخوازه کانی نییه. کاتیک که حیز به کان ده بن به ده سیاوی حکومه ته دا گیر که ره کانی کوردستان، ده بیت تا وانبارمه کانی ئه نفا لیش چیگای پيشمه رگه بگر نه وه و په یامی ئه و که سانه ش که چوونه به ر ده می به تی سیداره له گه ل لاشه کانیاندا دا بپوشریت. شیخ عه بدولای نه هری، که ویستی کورد رزگار بکات، له هه موو کوردستاندا مه تریکی به ر نه که و ت تیا دا بمریت، له حیزاز نێژرا. ئیتمه خه لکیکن کاتیک که هه لیکمان بۆ هه لکه و ت بۆ رزگار بوون، نه مان توانی ئیسقانی له دار دراو مه کانی موسل به یه نینه وه بۆ دایکی شه هید، بۆیه ده ریای نێوانی تورکیا و یۆنانیشمان کړد به گۆرستانی ژماره یه کی زۆری منال، پیر و لاو.

پیاویکی پیر له ئه نفا له که دا له به رچاوی خۆی چل که سی له چالیکدا ده کورژن و دوا یی ئاگریان تیه ر ده دن. ته نها یه ک منالی به رتیکه و ت بۆ ده ر ده مچیت، ئه ویش کاتیک له ئوردو گایه کدا ده ر ده که ویت که مناله کورمه زا که ی له مردن شار دۆته وه، ئه فسره که له به رچاوی مامه پیره یه ک هه یزه مان ده دات به پشتی مناله که دا و یه ک له قه ده کیشیت به سه ریا و ده می له خۆ له که ده چه قینیت. کابرای پیره ده لیت ئه مه دوا که سم بوو که له به رچاوم کوشتیان. ئه نفا ل هه موومان ناویمان بیستوه به لام چی له ئه نفا لدا رویدا وه؟ ئه مه بېنگومان ئه مه ریکیکی یان ئوسترا لیه هه یه که له ویه ری دنیا خویندویه تیه وه، به لام کورده که خۆی لیه بیتا گایه، چونکه به زمانی ئینگلیزی بلۆکراوه ته وه، به لام له بلۆکراوه ی کوردیدا کرنگی پی نه درا وه.

هه ره کو چۆن له کۆمه لگایه کدا مامۆستایه ک ئه رکی فێرکردنی له سه ره، پزیشکیک فه حسی نه خۆش، سه ربا زیک پاراستنی نیشتیمان، ئاواش یه کتیک که ده ستی دایه قه له م هه ر با به تیک بنووسیت به رپر سیارییه کی خۆی تیا یه.

گۆفاری کۆنتراکت له گه ل ئه و هه دا نییه که نووسه ر و هۆنه رو بلۆکراوه به گشتی به چاویکی پیرۆزه وه ته ماشا بکرین. ئه و دیکتا تۆرو خۆی پزێژانه ی له میژووا تا وانبارن به و یرانکاری و کوشتنی چه نده ها که س، له به ر نه وه پیاو خراپ نه بوون که نووسه ر قاتی بووه، حکومه ته کانی شیان نه یان توانیوه پۆژنامه و گۆفار ده ریکه ن.

بۆیه گۆفاری کۆنتراکت له یادی سه ده سا له ی پۆژنامه گه ریه ی کوردیه دا ده لیت:

ته نها نووسین و پۆژنامه خۆیان به س نین. ئه و پر سیاره ش ده خاته به ر ده می خۆی کورد که له خۆی بکات به رامبه ر هه ر نووسه رو بلۆکراوه یه ک: کام بلۆکراوه، کام نووسه ر؟

هیچ که سیک مافی ئەو هی نییه بریار بدات یه کیکی تر چۆن بیربکاته وه، یان چۆن
هه بیته له ژياندا. بی جیاوازی ره گه زو جنس.

کۆنتراکت

له م ژماره یه دا ئەم باسانه ده خوینیته وه :

- ئەو کورده ئەنفالکراوانه کاتیک بو کوشتیان دهربدن له تینواندا ناچار بوون میز بکهنه پیلاو دکانیانه وه و بیخۆنه وه؟ (14 ل)
- دوای راپهرینه گه، هیوای گهرانه وه کهوته دلی کوردی دهره وه ی ولات. به لام زوری نه خایاند، به پچه وانه وه کۆچی ئەوانه ی ناوه وش به ره وه دهره وه ی کوردستان دهستی پی کرد. (23 ل)

- کوردستان : زه مینه ی شارستانیته
- نابینایان له سه رده مه جیاوازه کاند
- میکانیل پیتی نووسین و خویندنه وه بو...
- نامار
- بیابانه کانی خوارووی عیرافیان کرد به گۆرستان ... نالان محمد
- ئەو منداله بو له من ناترسیت
- ئەوانه ی کوردستان به چی دهیلن چی دهلین ؟
- رپۆرتاژیکی چاو مروانته کراو
- چوار کهس و دوو پرسیار
- ئەو جهوه ره کولتوورییه ی بهر پرسیاره ...
- یاساکانی توانای میلله ت بو لایردنی رژیمیک
- دوو نامه بو دوو خیزانی هه له بجه ی شهید
- وهلامی خوینته ران
- لاپه ره 4
- لاپه ره 8
- لاپه ره 10
- لاپه ره 12
- لاپه ره 14
- لاپه ره 21
- لاپه ره 23
- لاپه ره 26
- لاپه ره 30
- لاپه ره 37
- لاپه ره 44
- لاپه ره 47
- لاپه ره 48
- هیمن کویی
- دلزار چهوینز
- ناسر حه فید
- ئەمیر تاهیری
- گۆران قه ره داغی

کاتیک دهسه لاتیگ ره وا سیاسییه گه ی نامینیت، \longleftrightarrow توانای سیاسی میلله ت له چیدا خوی ده بینیته وه؟

بروانه لاپه ره (44)

کوردستان: زه‌مین‌ه‌ی شارستانی‌ه‌ت؟

ئه‌و میله‌ته‌ی میژووی خۆی نه‌زانیت، ناتوانیت داهاووی خۆی بنیات بنیت

ه‌یمن

پاشه‌کشه‌یان کرد، کزینۆفۆن له‌کتیبه‌که‌یدا دهنوسیت که‌ ئه‌و زیانه‌ی کورده‌کان به‌ حه‌وت رۆژ به‌ له‌شکره‌که‌یان که‌یان له‌ هه‌موو ئه‌و زیانانه‌ زیاتر بوو که‌ له‌شکره‌که‌ی له‌شه‌ریدا له‌گه‌ل فارسه‌کاندا لێی که‌وت.

ئه‌و میله‌ته‌ی که‌ میژوونوسه‌ کۆنه‌کان به‌و شپوهیه‌ باسیان کردوه‌ میله‌تیکه‌ی بی‌ میژووی نییه‌، به‌لام میله‌تیکه‌ که‌ میژووی خۆی به‌ته‌واوی نازانیت. هۆی سه‌ره‌کی ئه‌م میژوونه‌زانینه‌ په‌یوه‌ندی هه‌یه‌ به‌وه‌وه‌ که‌ ئه‌و رژیمان‌ه‌ی کوردستانیان دابه‌شکردوه‌ به‌ هه‌موو جۆریک هه‌ولیان داوه‌ میژووی کورد بسپرنه‌وه‌ و وا له‌ خه‌لکی کورد بگه‌یه‌ن که‌ میله‌تیکه‌ی بی‌ میژوون. له‌م وتاره‌ی خواره‌وه‌دا (٢) بۆمان دهرده‌که‌وت که‌ کوردستان په‌کتیک بووه‌ له‌و جیگایانه‌ی په‌که‌م شارستانییه‌کانی لێوه‌ دروست بووه‌.

زه‌مین‌ه‌ی شارستانی‌ه‌ت (٢)

کوردستان، که‌ ناوچه‌یه‌کی گیایی و شاخوذاخوی ئاوه‌وه‌وا خۆشه‌، له‌ سه‌رووی شاری به‌غداده‌وه‌ ده‌ست پێده‌کات و که‌وتۆته‌ عیراق و ئێران و تورکیا و سوریاوه‌. خه‌لکه‌ جووتیاره‌که‌ی زیانیکی وا ده‌ژین که‌ که‌م گۆرانکاری به‌سه‌ردا هاووه‌ له‌م چهند سه‌ده‌ساله‌ی دوایدا. له‌ روی میژووییه‌وه‌، کوردستان جیگایه‌کی دیاری هه‌یه‌. رووداوتیکه‌ میژووی ئه‌م ناوچه‌یه‌ جیا ده‌کاته‌وه‌ له‌ شوێنی دیکه‌، ئه‌و رووداوه‌ش بریتییه‌ له‌ چاندنی گه‌م و مالتیکردنی مه‌رومالات. به‌پێی ئه‌و به‌لگه‌ شوێنه‌وارناسیانه‌ی که‌ له‌به‌ر ده‌ستدان، ئه‌و هه‌نگاوه‌ مه‌زنه‌ په‌که‌مجار لێه‌وه‌ ده‌ستی پێکردوه‌. ئه‌و کاره‌ وای له‌ مرفۆف کرد که‌ بتوانیت خواردنی دروست و دلنایای له‌به‌ر ده‌ستدا بیت. ئه‌مه‌ش ئه‌و بناغه‌یه‌ی دارپشت که‌ هه‌موو شارستانییه‌تیک (گوتد، شار، میله‌ت، ئیمپراتۆرییه‌ت، نووسین، ئه‌ده‌ب، یاسا و زانست)ی له‌سه‌ر دروست بووه‌.

که‌س نازانیت که‌ ئه‌م جووتیاره‌ کورداوه‌ شپوه‌ و رهنگی پستیان چۆن بووه‌ و به‌ چ زمانیکه‌ قسه‌یان کردوه‌. ئه‌مانه‌ به‌هه‌زاران سال پێش ئه‌وه‌ی که‌ ئیمه‌ میژووی بنوسین، له‌بیرچووینه‌وه‌. ئه‌مرفۆ ته‌نیا له‌ریگای ئه‌و شته‌ جیماوه‌ که‌مانه‌وه‌ ده‌یان ناسین که‌ له‌ژێر کۆمه‌ی مادده‌ی ووردوخاشبوودا (tell) دۆزاونته‌وه‌. ئیسقان و پارچه‌ی که‌لویه‌لی ئیش و تۆو ئه‌وه‌مان پیشان ده‌دمن که‌ ئه‌و ژنوپیاوانه‌ خێزانی مرفۆقیان له‌ پشتبسته‌نتی ته‌واو به‌ سه‌روشته‌وه‌ هینا به‌ره‌و ئه‌و قۆناغه‌ی که‌ تیایدا ده‌ستیان به‌سه‌ر خواردنی خۆیاندا هه‌بوو و کۆنترۆلیان ده‌کرد.

له‌م چهند هه‌زار ساله‌ی رابوردوودا که‌ مرفۆف له‌سه‌ر زه‌وی په‌یدا بووه‌، چۆنییه‌تی و ریگای په‌یدا کردنی خواردن زۆر به‌که‌می گۆرپراوه‌، له‌سه‌ره‌تادا، مرفۆف به‌ شپوه‌ی گرووی بچووک بچووک ده‌ژیان و هه‌رشتیکیان ده‌ست بکه‌وتایه‌ ده‌یان خوارد. ژنان و

دکتۆر که‌مال مه‌زه‌ری میژوونوس له‌ پێشه‌کی کتیبی "کوردستان له‌ سه‌له‌کانی شه‌ری په‌که‌می جیهاندا" دهنوسیت: "به‌داخه‌وه‌ تائیسنا به‌ قوولی و به‌ شپوه‌یه‌کی ریکویتی و زانستیانه‌ له‌ هیچ قۆناغیکه‌ میژووی که‌لی کورد نه‌که‌وتراوته‌وه‌. رهنگی بتواتین تا راده‌یه‌ک میژووی نوێ (به‌تایبه‌تی سه‌ده‌ی نۆزده‌) و چهند رویه‌کی بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد له‌م جوکه‌مه‌ ده‌رهاوێژین."

رینتی مۆریس (١) ده‌رباره‌ی کورد دهنوسیت: "خه‌لکه‌ چیاایه‌ چاونه‌ترسه‌کانی شاخی زاگرووس بۆری یۆنانییه‌کانیان دا بۆیه‌وه‌ به‌وه‌ی که‌ له‌ نه‌وته‌که‌یان چه‌کی شه‌ر دروست بکه‌ن پێش ئه‌وه‌ی که‌ یۆنانییه‌کان ئاگر بکه‌نه‌وه‌. ئاگری میدییه‌کان بۆ په‌که‌م جار له‌میژوودا به‌ سه‌رکه‌وتوویی به‌کارهینرا." هیرۆدۆتسی میژوونوسی یۆنانی (٤٢٥-٤٨٥ پ.ز.) که‌ به‌هۆی ئه‌وه‌ی خاوه‌نی کۆنترین کتیبه‌ ده‌رباره‌ی میژوو به‌باوکی میژوو ناسراوه‌، وه‌سفی سه‌رووشتی شۆرشگێری کورده‌کان ده‌کات. کزینۆفۆنی سه‌رکرده‌ و بیروه‌انی یۆنانی (٢٥٥-٤٢٠ پ.ز.)، که‌ قوتایی فه‌یله‌سوفی به‌ناوبانگی یۆنانی (سوقرات) بوو، له‌کتیبی (ئهناباسیس)دا باسی نازیای و به‌جهرکه‌ی کورده‌کانی کردوه‌، که‌ ناوی نابوون به‌ (کوردجی). کاتیک له‌شه‌ری فارسه‌کاندا به‌زی، کزینۆفۆن به‌ناچاری له‌گه‌ل ده‌هه‌زار سه‌ربازدا به‌ریگای کوردستاندا

سالی ۱۹۱۲
سەرچاوهی وێنهکان:
Kurdistan in
the Shadow of History,
Susan Meislas

ژنانی ئەو دەمه شتیکی گەنمی چارموویان پێ باش نەبوو. ئەو توێکلەیی دەوری تۆوهکەیی دابوو رەق بوو و بەئاسانی لێنەدەکرایەوه. جووتیاری ئەمرۆ، گەنم لە جۆندا دەکووتن بۆ ئەوهی توێکلەکەیی لێبکەنەوه. ژنەکانی چارمووش ریی تێ دەچیت کە هەمان کاریان کردبیت. پاش ئەوه چیان دەکرد، مەرۆف دەتوانیت تا راددەیهک لێی دلتیا بیت. دەنگە پاکراوهکانیان دەخستە سەر بەردی قۆقز و بەبەردی بچووکتر دەیان هاری و دەیان کرد بە ئارد. ئەم جۆره دەستارە زینئاسایانە بەبێ گۆزانکاری چەند هەزار سالتیک بەکار دەهێنران. یەکەم نان بەشیپۆیهکی تەنک لەسەر بەردی تەختی بەئاگر داخراودا درووست دەکرا. ئەو بەردانە لەزۆر ئاگردانی کۆندا دۆزراونەتەوه. هەتا ئەمڕۆش، ئەگەر مەرۆف بچیتە مانی جووتیاریک لە کوردستان، دەبیت کە ژنی ماله کە نانێکی خۆش بەو شیپۆه نۆه زار سال کۆنە درووست دەکات هەرچەندە ئیستا بەئاگریکی کەم نانەکە، لەبری بەرد، لەسەر ساجی ئاسن دەبرژێندریت. لەچینی ژێرەوهی شۆتەواری چارموودا شتی لەقوردرووستکراو دەردەکەوتیت کە رەنگە چێشتلێتان بەکۆلاندن پیشان بدات. ئەو مەرۆفانە بۆیان دەرکەوت کە کۆلاندن گۆشتی جیر نەرم دەکاتەوه و سووپ (شۆربا) و خواردنی دیکەیی پێ درووست دەکات. گەنم دەکرا بەساوهر بەوهی کە دەنگە گەنمەکان دەکولێنران هەر بەهەمان شیپۆهی کە ئیستا لە رۆژهلاتی ناوهراستدا دەکرتیت. بەنەرمکردنی رەکی روووک، دانی مەرۆف ئەرکیکی گرانێ لەکۆل بۆیهوه. لەچینهکانی سەرەوهی

دێیانەیی کە لەسەر یەکدی درووست کراون (هەر دێیهک کە کاول کراوه، لە هەمان شوێن، لەسەر کەلاوهی ئەو دێیه دێیهکی دیکە درووست کراوه. بەم شیپۆیه، هەر کەلاوهیک چینیکی درووست کردوو کە میژووی دێیهکی دیاریکردوو). رۆبەرت برهیدوود بەلایینی کەمەوه (۱۵) چینی لێک جیای لە چارموو دۆزییهوه، کە هەریهکەیان قوئاغی پێشکەوتنیکیان پیشان دەدا. لە چینی هەرە ژێرەوهدا (۷، ۵) مەتر لەخوارەوه) برهیدوود کۆنترین و ساکارترین کەلچەری دۆزییهوه کە بریتییه لە دێیهک کە تەنیا بەشیپۆهی جووتیاریی دەژیان. ئەو دێیه نزیکەیی (۶۸۰۰) سال پیش لەدایکبوونی مەسیح درووستکراوه. ئەم میژووه رەنگە بریتی بیت لەسەرمتای پێشکەوتنی هتواشی مەرۆف بەرەو شارستانیەت. چارموو پیکهاتبوو لە (۲۰) خانوو لەناوچەیهکی دوو دۆنم و نیویدا، کە رەنگە (۲۰۰) کەسی تێدا ژیا بیت و زووربەیان جووتیار بووبن. شۆپنەوارناسەکان زۆر ئیسقانی مەری پیریان لەشوتنیکدا دۆزییهوه کە رەنگە بریتی بووبیت لە زبڵخانەیهکی گەوره. ئەم دۆزینەوهیه رەنگە ئەوه پیشان بدات کە ئەو تەمەنە لەبار بووبیت بۆ سەربرینی ئازەلی مانی و کەمتر لەوه دەچیت کە پاشماوهی ئیسقانی ئەو ئازەلانە بیت کە لە راودا دەکوژران، کە چاوهروان دەکرتیت لەهەموو تەمەنیکێ تێدا بیت.

ژنان و سەرەتای تەکنیک

جارموودا فرنی قور (له شتیوهی bikupe) دۆزروهتهوه. رهنکه ئەم فرنانه بۆ وشککردن و برژاندنی گهنم یان بۆ برژاندنی گوشت و ناندروستکردن به کارهینران.

پاقله مەنی و نیسک و بهرهمی دیکه ورده ورده بوون به تهواو کەری گهنم. بزنیش پاش مهر مائی کر، به لام مانگا و بهراز زۆر درهنگتر مائی کران. جگه له نه بوونی مریشک و هیندیگه بابتهی شیر نه بیت، خواردنی جارموو زۆر جیاواز نه بوو له خواردانانی که ئەمڕۆ له دێیهکانی رۆژه لاتنی ناوهراستدا دهخوریته. خواردنه ساده به سوودهکی مهر و گهنم شتیکی بنه رتهی بوو له ژیانی یه کهم جوتیارهکاندا. له دێیه "ئاگرارپیهکانی" وهک جارموودا خانووهکان زۆر له یهک دهچوون و هیچ شتیکی لێ نه بوو که له کارخانه یان گهرهکی دهوله مەندان بچیت. به لام کاتیک کشتوکال پهری سەند، جوتیارهکان خواردنه زیادهکانیان دهگۆریهوه بهو شتانهی که خه لکی دیکه، جگه له جوتیار درووستیان دهکرد. له کۆمه لگای دواتردا گۆزه چی شارمزا په ییدابوون که گۆزه یی باشتریان درووست دهکرد لهوانه یی جوتیارهکان له کاتی بینیشیدا درووستیان دهکرد. بهم شتیوهی خۆیان دهژیاندا. خه لکی پیشه یی دیکه، که کهرمسته یی تاییه تییان له بهرد یان له نیسقان درووست دهکرد و به شتیگ لهو خواردنه زۆره یی ئەو دێیانەیان به رده کهوت. ئەمانه چینیکیان له خه لکی دهسترنه گین درووست کرد که له زیادبووندا بوون. خه لکی دیکه ش (ئهوانه یی که چینی بازرگانیان لیکه و تهوه) سه فهری دوریان دهکرد بۆ گۆزینه وهی بهرهمی دتهات بهو شتانه یی که نیان بوو یان له دیدا دهست نه ده کهوت، بۆ نمونه: ئۆسیدیان (چۆره بهردیکی ئاگریه) که چه قۆی تیزیان لێ درووست دهکرد.

گه وهی کردهوه بۆ خواردن په ییداکردن و نیسته جیتیوونی خه لکی له قه راغی رووبارهکان. له م قۆناغه یی میژوودا پیشه کهوتنیکی گه وه به سه ر شارستانیه تهی مرژندا روویدا: درووستکردی سه دد و به سته لک و که نالی ئاو خه لکیکی زۆری دهوت و سیسته میکیش پیویسته بۆ بهرتهو بردنی کارهکان. کارمه ندان درووستبوون. به درووستبوونی ئەم کارمه ندانه، شارستانیه ت ههنگاوکی گه وهی نا به وهی هونه ری نووسین په ییدابوو، که رای کرد یاسا و دابونه ریت و شتی دیکه نووسرانه وه. نووسین دهستی پیکرد و قوتابخانه کرانه وه.

نزیکه یی (۳۰۰۰) سال پیش له دایکیوونی مه سیح، میژووتامیا، که ئەوسا پتی دهوترا سو مه ر یان کالدیه ن، ولاتیکی خاوه ن شارستانیه تیکی مه زن بوو و کۆمه لیک شاری شورابه دورا کیشراوی تیدابوو که هه ریه که یان ئایینگایه کی خۆی هه بوو. میژووتامیا زۆر زیاتر له میسر کاری کرده سه ر ولاتهکانی جیهانی کۆن. عیبرییهکان، وهک له نووسراوهکانی ئه بره هاما ده رده کهوت، به شتیکی زۆری کولتوره که یان له میژووتامیا وه هۆنییه وه. ئه بره هام له ئور (Ur) هوه به رهو کالدیه ن (enpald) کۆچی کرد. پیشه کهوتن و بیری میژووتامیا له رۆژئاوا به یۆنان و رۆژمدا بلۆوییه وه و له رۆژه لاتیش به رهو هیندستان و چین رۆیشته. ئەمه هه مووی له وهه سه ری هه لدا که مرۆف دهستی به وه کرد که به شیوه یه کی تازه خواردن په ییدابکات. ئەم شوێشه له لایه ن ئەو جوتیارانه وه دهستی پیکرد که له ته پۆلکهکانی کوردستاندا مه ریان مائی کرد و گهنمیان چاند.

چه ند راستیه که ده ربازه ی میژووی کۆنی ناوچه ی کوردستان (۳،۲):

۱- ۱۲.۰۰۰ سال پیش زاین: سه گ له گورگی ناسیاییه وه مائی کرا بۆ به کارهینانیان بۆ به شویندا گه ران (پاشماوه ی مادده ی به رده بوو (فوسیل fossil) که له سالی (۱۹۵۰) دا له ئەشکه وتیکی نزیک شاری کهرکوکدا دۆزرایه وه، له سالی (۱۹۷۰) دا به فلۆرین شیکرایه وه و ته مه نه که یی دیاری کرا).

۲- ۱۰.۰۰۰ سال پیش زاین: له رۆژه لاتنی نزیک، بز ن له لایه ن ئەو راوچه خیله کیان هه م مائی کرا که پیشتر گورگیان مائی کردبوو (واته له کورستانی ئەمڕۆدا، وه رگێر).

۳- ۷.۰۰۰ سال پیش زاین: گهنمی ئیمه ر (Emmer) که له (Triticum dicoccoides) ی کتیوه وه وه رگی رابوو له ناوچه ی کوردستاندا، که پاشان بوو به خوارووی رۆژه لاتنی تورکیا و سه رووی رۆژئاوای ئێران، روا.

۴- ۶.۸۰۰ سال پیش زاین: دبی کوردستان، جه رموو، که له سی (۲۰) خانوو درووست ببوو، چواره زار مه تر دوو جای گرتبووه و دووسه د (۲۰۰) که سی لێ ده ژیا. ئەم دێیه یه کتیکه له یه کهم ناوچه کشتوکالییه هه میشه ییه کان. ئەم ناوچه یه له سالی (۱۹۴۷) دا له لایه ن چه ند لیکۆله ره وه یه کی زانکۆی شیکاگۆه کلی له سه ر لا براه.

سه رچاوهکان:

۱- ریتی مۆریس، ۱۹۸۶. کوردستان یان نه مان (کوردستان او الموت). له چاپکراوهکانی کوردولوجیا، ژماره ۳-۱۹۸۶، ۱۴۴ لا پاره.

۲- Harry G. Nickles, 1970. Middle Eastern cooking. Time Inc.
3- James Trager, 1992. The People's Chronology. New York, 1338 pp.

خاوه ناریکی و سیاسه ت

ماوه یه کی کهم دوا ی ئەوه ی مرۆف دهستی کرد به زهویکیلان و به کارهینانی، جوتیارهکان خۆیان به رامبه ر گیروگرفتیکی زۆر سه خته بینیه یه که ئەویش دیاریکردنی خاوه نیتهی شتومه ک بوو. راوچی و خه لکی کۆچه ر زۆر له مولگایه تی نازانن. ئەوان ته نیا خاوه نی که ره سته و چه ک و جلوه بهر کهکانیان و هیندیگ شتی شه خسی دیکه بوون. شوینی راو ده توانرا به یه کسانیهی به سه ر هه موواندا دابه ش بکریته، به لام ژیا نی جوتیاریهی جیاواز بوو. جوتیار له خانووی هه میشه ییدا ده ژین و ده بیته بزنان چ زهوییه ک بکێلن و له کوێ مه رومالاتهکانیان بله وه رپێن. له گه ل زیادبوونی ژماره ی دانیشتوان، پیویسته یی درووستکردنی یاسا و کۆمیته بۆ ئەوه ی کیشه ی زهوی و مولگایه تی و شتی دیکه چاره سه ر بکات زیاد ی کرد. شوینه وارناسه کان به ته واوتهی نازانن جوتیارهکان چ چۆره فه رمانه موایه کیان درووست کردبوو. له سه ره تادا، زۆر رتی تیده مچیت که کارهکانیان زۆر ناره سمی بوویته. کۆیونه وه ی گشتیهی له نێو خه لکیدا یان له بهرچاوی پیرانی دیدا گیراوه.

خه لکی ئەم دێیه بچکۆلانه یی سه ر ته پۆلکهکانی کوردستان نه به خیرایه ی و نه به ههنگاوی گه وه به رهو شارستانیه تیکی پیشه کهوتووتر نه رۆیشتن. پاش ماوه یه کی کهم، که یشته شتیوه یانیگه که زۆر له گه ل ده رو به ریاندا ده گونجا و زۆر پیویستیان به گۆرانکاری نه بوو. به لام له کۆتاییدا، دانیشتوانی ئەو ناوچه فینکه زۆر زیاد بوو. هیندیکیان ناوچه که یان به جیهیتشت و به رهو میژووتامیا (ئەو ناوچه تهختاییه ی دهوری رووباری دیچه و فورات که به شی خوارووی (و ناوه راستی) عیراقی ئیستا ده گرتیه وه) کۆچیان کرد. لیره، ناوه وه گه رمه تر بوو و باران ئەوه منده نه ده باری که بتوانن حاسلاتی زۆریان هه بیته. به لام له ده ور به ری سالی (۵۰۰) ی پیش زایندا، ئەم یه کهم خه لکانه ی ناوچه تهختاییه که، فیریوون که چۆکه له له رووبارهکانه وه رابکیشن بۆ ناودانی کیلگهکانیان. ئەم تهکتیکه تازه یه ده رگای پیشه کهوتنیکی

نابینایان له سهردهمه جیاوازهکاندا

- × نیسلام گۆرانکارییهکی زۆری له ژبانی نابینایاندا کردو بایهخی پێ دان
- × نهو خهلكه وا دهزانیت مروفتیک نابینا بوو دهییت له مالهوه چاوهڕێی مردن بکات
- × بهلگهیهک لهوانهی که لای خۆمان به سوک تهماشای نابینایان دهکهن

ههزار ههولێزی

بینی. ههتبهت رژژهه لاتی ناوهراست و کوردستانیش بهر پریشکی ئهو گۆرانکارییه که وێن.

له خوارووی کوردستان، له باژێری ههولێر پهیمانگای نابینایان ههیه، که له وێدا ژمارهیهک له خوێندکاران توانیویانه به پلهی زانستی بهرز بگهن.

ههروهها تیروانینی خهلكه گهسته کهش بهرامبهر به نابینایان گۆردراوه به چاوێکی ترموه تهماشای دهکریتن. ئهگهر سهردهمی چاران نابینایان ئهركێک بووین به سهر خهزان و کۆمهلهکهوه، ئهوا ئهوێک به بارودێخه که باشتهر بۆتهوهی نابینایان بتوانن کاروباری خۆیان به پتوه بهرن و ژبانی خۆشیان مسۆگهر بگهن.

باری دهروونی نابینایان تایبهتییهو جیاوازی زۆره لهگهڵ خهلكانی چارساغدا. نابینا ناتوانیت ههموو شتیکی ناو دهروونی خۆی جیبهجی بکات، له بهر ئهوه که لیک شت ههیه بهناچارایی له دڵ و دهروونیدا دهیان ههتیهوهو بیریان لێ دهکاتهوه. بۆ وینه: کهستیکی نابینا گهر داوای یارمهتی له چارساغیک بکات بۆ بردنه دهروهو گهران، دهمسوویرد ههست بهوه دهکات که ئهركێکی زۆر بۆ ئهو کهسه دروست دهکات، بۆیه وای پێ چاکتره ئهو ئهركه نهخاته سهرشانی کهس و ویستهکانی ههر له ناخی خۆیدا بهتیهوه.

نابینایان و چهند پرسیارێک

ئهو کهسانه که ههر له زگمائییهوه نابینان ناتوانن پهنگهکان له یهکدی جیا بکهنهوه. به خهیالی خۆیان و تهنیا له پێی ئامرازیکهوه، که ئهویش له دهروونیاندا ههیه، جیاوازییهک بۆ پهنگهکان دادههێنن. جگه لهوه پرسیارێکی گرنکی دیکهش ههیه که ئهویش خهویبینه. نایا نابینایان چۆن خه و دهیین؟ زۆر له دهروونناسهکانی جیهان ههولێکی زۆریان داوه بۆ وهلامدانهوهی ئهو پرسیاره، بهلام تا ئیستا ههچ کهستیکیان نهیان توانیوه وهلامیکه چروپ و سهده در سهری ئهو پرسیاره بدهنهوه. ئهو مندالهی که نابینایه له بیر خۆیدا وینه دهکیشیت چ بۆ دایک و باوکی بێت یان بۆ دهووبه رهکهی. که قسه لهگهڵ دایکی دهکات ئهو شتیهیهی که به خهیالی خۆی بۆی دروست کردوه، ئا بهو جۆره لهگهڵی دهوویت.

پرسیارێکی دیکه که پهوهندی بهوه ههیه، ئایا مروف به له دهستدانی پارچهیهکی لهشی جیگهیهکی دیکه به هیز دهییت؟ وهلامدانهوهی ئهم پرسیاره لای من، (به لێ) یه. لهم رووهوه نابینا دهتوانیت دوو شتی سهرهکی به هۆی راهێنانهوه له ژبانیدا بههیز بکات. یه کهم گوێ، دووهم دهست و پهنجه. به هۆی گوێوه دهتوانیت خهلك و شت بناسیتهوه. به پهنجهش نووسینی زهر بخوێنیتهوهو کهلوپهله له یهکدی جیا بکاتهوه.

نابینا زیاتر له شت دهکوێتیهوه. پهنگه کهستیکی چارساغ زۆر سهرنج بۆ قسهکان رانهکیشیت، بهلام نابینا تهواوی

له سهردهمی یۆنانی و رۆمانهکاندا، ئهو کهسانه که لهو کاتدا پهککهوتو نابینا یاخود بیرکوژ بونایه، ژبانیکی کوله مهرگی و پهڕیشان و کویرهوهرییان دهبرده سهر. ئهم کۆمهله خهلكیان له دوورگهیهکی دووره پهریز پهڕیده دهکردو ههموو پهیوهندییهکیان به جیهانی دهروهی ئهو دوورگهیهوه دهبری. ئهو سهردهمه وایان دهزانی که ئهو پهککهوتانه گیانیکی شهیتانیی دور له مروفانهیان له لهشدایهو ههر وهک کۆمهله ناژه لیک تهماشای دهکران. کهچی ئهوه زۆر جیاوازی ههیه لهگهڵ بۆچونی هیندییه سوورهکاندا که به چاوێکی بۆ پزێو حورمهتهوه ههلسوکهوتیان لهگهڵ کهم ئهندامهکانیاندا دهکرد.

له سهدهکانی ناوهراستدا بارودێخیکه دیکه بۆ پهککهوتو نابینایان پهخسا. به تایبهتی نابینی نیسلام گۆرانکارییهکی زۆری له ژبانیدا کردو گرنکی و بایهختیکه زۆری به نابینایان دهدا، که ئهمش به جوانی له قورئانی پیرزۆدا بهدی دهکریت. بۆ وینه؛ رۆژیک کهبرایهکی نابینا دهچیته لای پیغه مبه (د)، که له بهر سهرقالیی ههچ بایهختیکه ئهوتۆی پێ نادات. له بهره ئهوه پهزدانی مهزن به گلهیهوه ئایهتیکه قورئانی بۆ دهنیترته خواروهوه که ئهویش ئایهتی: (عیس و تولی ان جائه الاعمی) یه. ههروهها له قورئاندا هاتوه: (اما الاعمی فالوهم) واته کاروباری نابینایهکان دهییت پێش بخهزن و یارمهتیا بدهن. وتهیهکی پیغه مبه ریش ههیه دهلیت: (ترک السلام علی الاعمی خطیئه)، واته ئهگهر چارساغیک به لای نابینایهکدا تێ پهڕی کردو سلۆی لێ نهکرد، ئهوا گوناھی پێ دهکات. ئهمش له راستیدا بایهخدا نه به نابینایان. شایهنی باسه که یهک له پیغه مبه رهکانیش که "شعیبه" ههر به نابینایی له دایک بووه.

که لیک چار کهسانی نابینا بووه نهته ئهرك و قورسایی به سهر خهزانهکانیانتهوه، چونکه باری ئابووری ئهو خهزانانه خراپ بووهو پتویستییا به کهستیک بووه که یارمهتیا بدهت نهک ئهركیان قورستر بکات. به تایبهتی نابینایان له نێوجه کهزوکێوهکاندا نهیان توانیوه ئهركی ژبانی خۆیان وهک پتویست ههلسوویتن. ئهوجا ناچار بوون که مل به رهو مرزگه و تهکان بنن و له وێ ژبانی خۆیان مسۆگهر بگهن. مرزگه و تهکان ههر لهو سهردهمانه به داوه چینگه فیربوون و حهواتهوه و پهیدا کردنی پتدایستییهکانی ژبان بوون بۆ نابینایان. بهکتیک لهو سهرحاوانه که ژبانی خۆیان پت مسۆگهر کردوه، بهشداری کردنیا بووه له پرسه و بۆنه ئایینییه کهکاندا که له وێ قورئان و حه دیسیان خوێندۆتهوه.

لهگهڵ گۆزانی باری ئابووری و کۆمه لایهتی و فیکری کۆمه لگای مروفایه تییدا، ژبانی سهرحهمی نابینایانیش گۆررا. کردنهوهی قوتابخانه و فیرگه و پهیمانگه رۆلێکی یهکجار گرنک و بهرچاوی له گۆرانکارییهکانی ژبان و گۆزهرانی کهمه ندام و نابینایانی جیهاندا

توانای نابینایان

له کۆمه لگای نابینایانی کوردستاندا چهند که سیک توانای تاییه تیان پیشان داوه. بۆ نمونه:

دوکتۆر کامیل به سیر: مامۆستای زانکۆ بوو. **مهلا نهحمادی** کۆیه، سهرجه می قورنای له بهر بوو. **شاه فیق به پاد، هۆنه رو نووسه رو هونه مردند بوو.** ئهم شه فیقه یه که له وانیه که ههر له مندالییه وه چاوی له دهست داوه. له تمه نی شهش مانگیدا که تریه که ئاوی گهرمی پیدایه رزاهه. ههتا ئیستاش گۆچانی به کار نه هیناوه. ئه گهر ته نیا به باسکردن ناوینشانی مالتیکی بدهیت، ئهوا دهچۆ و دهیدۆزته وه. چیاکانی "باواجی" و "شیرۆ" و "دهره شیر" و "سیده کان" هه مووی گهراوه بۆ ئهوهی که سیک دهستی گرتیته. **مهلا وهسمانی سلیمانی** هه موو قورنای له بهر وه به ته نیا بۆ هه موو شوینیک هاتووچۆ دهکات. **پادگار که ریم** به بۆ ئهوهی که سیک یارمهتی بدات توانیویهتی ئیستگه یه کی رادیۆ دروست بکات که ماوهی په نجا مه تریک بر بکات. **مهلا گچکه** دهستی له ههر ئوتۆمۆبیلێک بدایه دهیزانی بۆیاخه که ی هی فابریکه یاخود سهر له نوێ بۆیه کراوته وه.

نابینای کوردستان و ئه وروپا

جیاوازی نیوان نابینایانی کوردستان و ئه وروپا به وینه ی ناسمان و پرسیمانه. ده توانین ئهم جیاوازیانه زۆر به کورتی له چهند خالتیکدا کۆ بکهینه وه:

۱- دابینکردنی که لویه له و پیدایه ئیستیه که کان بۆ نابینایانی ئه وروپا، ههر له چاپ و چاپه مه نیه وه تا دهکات به و ئامیرانه ی که به دهنگ رۆژه لات و رۆژئاوا، باکوورو باشوور پیشان دهن. مه خابن ئه و شتانه هیچی له کوردستاندا به دهست ناکه ون. له بهر ئه وه نابیناکانی کوردستان ناچارن پشت به یارمهتی کهسانی دیکه بیهستن.

۲- کردنه وهی ژماره یه که له کۆرس بۆ نابینایان له ئه وروپا، که یه کتیک له وانه کردنه وهی دهوره ی فیرکردنی گۆچان به کارهینانه، به لام له کوردستان به خه ویش ئه و دهورانه به بیردا نایه ن.

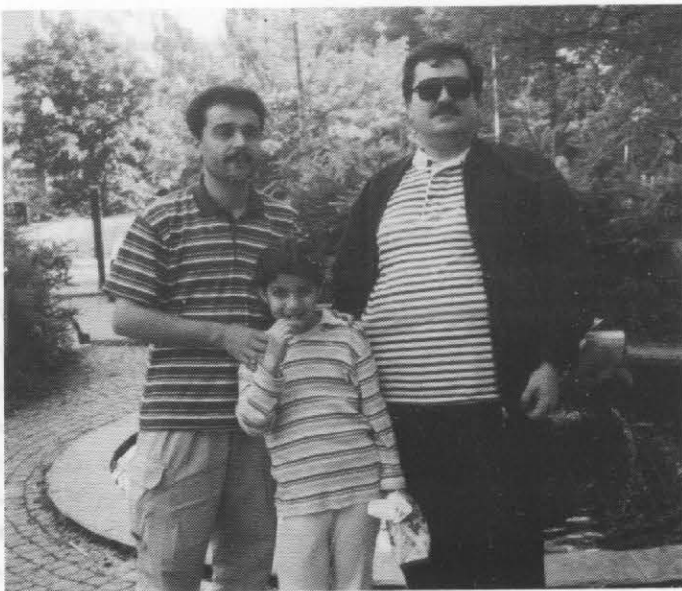
۳- نابینایانی ئه وروپا زۆربه ی په رتووه که زانستییه که کان و رۆمانه کانیا ن به چاپی "برایل" یاخود به ته سجیل و کاسیت دهست ده که ویت و ئاگایان له پیشکه و ته کهانی جیهانه و له ژیان دوانه که و تون. ئهم شتانه بیری بیری له کوردستان به خه و نیش نابینرین. بیری له وه ناکریتته وه که دهزگایه که بۆ چاره سه ری ئه و گهروگرفتنه بیک بیت.

۴- نابینایانی ئه وروپا له مافدا یه که سانه له گه ل هه موو هاوولا ته ی که دیکه دا، له گه ران و سهیراندا باشترین سه فه ریان بۆ ریک ده خریت و به زستان و به هاوین دهرین بۆ جیتی دلگهرو هاوینه هوار. هه موو ئه وروپایه که به شانازییه وه له کاتی پتویستدا دهستی یارمهتی بۆ نابیناکان درێژ دهکن. له کولتوری ئه وروپاییدا ئه و بۆچوونه دواکه و توه نامرۆقانه یه نیه که چاوساغیک خۆی به چاکترو گه وره تر بزانتیت وه که له نابینایه که. به لام حه یف و مه خابن له کوردستان و ته واوی رۆژه لاتیشدا پیچه وانه ی ئه وه راسته.

بایه خدان به نابینا

نه که ههر لای ئیمه دهزگایه که نیه بۆ ریکه خستنی سه فه رو سهیرانکردن و گه ران، به لکو گه ر نابینایه که له گه ل که سوکاری یاخود هاوه له کانیدا سهیرانیک بکات ئه و به سه دان قسه و قسه لۆک و توانجی لی دهگرن که ئه و له کوئی و سهیران له کوئی. ئیدی ئه و

خه لکه وایر دهکاته وه که مرۆقی که نابینا بیت یان په که که وه بیت ئه و ههستی نابیت و ده بیت له مال بکه ویت و چاوه رتی مردنی که له سه رخۆ بیت. خۆ گه ر نابینایه که له ری بکه ویت یان به ربیته وه ئه و لای مه زنه کهانی خۆمان ده بیته جیتی پیکه نین و گه مه و کالته پیکردن. ژیان و دروست بووه: میله تیکی دواکه ووتوی مه زن له رۆژه لات، له ئه وروپاش میله تیکی پیشکه ووتوی ساده و هیمن. به لگه یه که له وانه ی که لای خۆمان به سووک و که م ته ماشای نابینایان دهکن باس ده که م: مه لا که مال ده یگه راپه وه که رۆژی که له روداوتیکی ئایینیدا کویتی له هه ندیک قسه ی نیو ژنان بووه، جۆره قسه یه که هه رگیزا و هه رگیز ژنای کورد وه ی ئه وه یان تیدا نیه لای چاوساغیک باسی بکه ن. به لام که ئه و قسه انه یان له نزیکه مه لا که ماله وه کردوه، پتیا ن و ابووه که مادام ئه و نابینایه ئیدی گرنگ نیه و هیچ حسابیکی کویتیا ن بۆ نه کردوه. ئهم جۆره بی بایه خی و به که م ته ماشا کردنه ی نابینایان له لایه ن گشتی خه لکه که وه پله ی شارستانی و کولتوریان به دهر ده خات که له چ ئاستیکی به رزایه!

وینه ی دلزارو پایانی کچی لای راسته وه، له گه ل هیمن میکاییدا

دلزار هه ویزی سالی ۱۹۵۷ له کۆیه له دایک بووه. قوتابخانه ی سه ره تایی له کۆیه، هه ولیر، که رکوک ته واو کردوه. دوا ی ئه وه ی ناوه ندی و ئاماده یی له شاری هه ولیر ته واو کردوه، بۆ خویندن و ته واوکردنی کۆلیجی ئیداره هاتۆته زانکۆی سلیمانی. سالی ۱۹۷۹ ده بیت به پیشمه رگه. ماوه ی سی سال به رپر سیاری دارایی (ی.ن.ک) بووه. دوا ی ئه وه ده بیت به فه رمانده ی که رت له تیپی ۹۰ باواجی. رۆژی ۲۷/۴/۱۹۸۳ له شه ریکی ناو خۆدا، به ته قینه وه ی گولله ی ئارپی جی چاوی له دهست دهن. به نابینای ده که ریتته وه بۆ هه ولیر. که سوکاری هه ولتکی زۆری بۆ دهن بینیرن بۆ ئه وروپا بۆ چاره سه ر. به لام له به غداد، له خه سه خانه ی په رموک، باوکی دلزار راده گرن و خۆی ده به نه زێرخانیکه وه. له ری پالی ده خه ن و دهرزیه که ده که ن به چاوی چه پیدایه. دلزار ده لیت: "به هه ناسه یه که هه موو گیانم بوو به ئا و. جنیوتیکی زۆرم بی دان، به لام ئه وان ئیشی خۆیا ن کرد بوو." دلزار دواتر که ده گاته ئه لمانیا، له ری پتی ده لیت: ئه و دهرزیه بۆ ئه وه بووه که ئیتر بی ئومیدی بکه ن.

سالی ۱۹۸۶ له په یمانگای نابینایان، له هه ولیر، ده بیت به یاریده ده ری به رتوبه رو بۆ سالتیکیش به رتوبه ر. له سالی (۱۹۹۵) وه له سوید داد نه شیت. ئیستا له به شی راگه یان دن و په یوه ندیه کهانی "کۆمه له ی نابینایانی کورد له سوید دا چالا که.

هېمن ميكايل، پيستی نووسين و خويندنه وه داده نيت بو نابيناى كورد

سهيركه چون نابيناكه دنيا ده بينيت

- نهگ هر به هيواى بينينه وه بژيم، خوم ده خه له تينم

تيمه له سويد ۸ كه سين. شه شمان له شه ردا چاوى له ده ست داوه. رهنگه نه وانهى زكماكيى كوژرن، نه زانن چيان له ده ست داوه. به لام بق په كيتكى وه كو من وا نيه. هه نديك شت كه چاران ده متوانى بيكه م ئيستنا ناتوانم. كه خوم ده كيشم به شتيكدا يان كه په كيتكى بآلم ده كريت، برينم ده كوليتته وه. ده كه وممه وه نه وكاتهى كه چاوم له ده ست دا.

كه باسى رهنگ ده كه ن من ده زانم شين چونه، يان كه ده لئين فلان كه س بالاي ناوايه خوم وينه به كي لئ دروست ده كه م. نه وانهى كوژن ديومن شيوه يان هر له به رچاومه. نه وانهى پيشتر نه مديوون هيچ شيوه يه كيشيان لاي من نيه و خوشم هيچ شيوه يه كيان لاي خوم بق دروست ناكه م. به دهنگيانا جيايان ده كه مه وه. دهنگه پيم ده لئيت نه و كه سه كتيه، دهنگ و نان.

كه دنياى بينين بو من نه ما، ده بيت خوم له گه ل نه بينيندا بگونجيم

به خه مخواردن هيچ شتيك ناكوژر پيت. خه م هر ژيانه كه قورس ده كات. نه و كاتهى دنياى بينين بق من نامينيت، ئيتر ده بيت من خوم له گه ل نه بينيندا بگونجيم. خوكونجاندينش له گه ل نه م دنيا تاريكه دا زور زه مته ته نه گه ر مرؤف ده ستى نه گاته نه و ده ستيا وانهى كه بق نه م دنياى نه بينينه دروست كراوه.

ده ستيا و باشتري شته. نه م نوسيني زبره زور كرنكه. هه م نه ركت له سه ر خه لك كه م ده بيتته وه هه م ده توانيت خوژت ده رپر پيت. كاتى خوژى كه پييان وتم چاوت چاك نابيتته وه هه ر بيرم له وه ده كر ده وه كه خوم بكوژم. به لام كه هاتمه ئيره، به هؤى نه م هه موو ده ستيا ووه كه هه يه، رام كوژى. جيهانتيك كه ده ستياوى تيا نه بيت و جيهانتيك كه ده ستياوى تيا بيت، وه كو جيهانى مردن و جيهانى زين وايه. چاران نه م ده توانى دوو مه تر برؤم، ئيستنا هه موو شار ده گه ر پيم و پيوستيم به كه س نيه. ئيستنا هه نديك چار وا هه ست ده كه م كه نه گه ر چاوم چاك بيتته وه زور شتم له ده ست ده چيت.

ژيانى نابيناكاتى كوردستان زور ناخوشه، من لئيان تى ده گه م له كاتيكدا خه لك بير له شتى تر ده كاته وه، نه وان بير له وه ده كه نه وه چون بتوانن دوو سى مه تر برؤن و خوځيان نه دن به شتيكدا. چون هه ستن په رداختيك ناو بخونه وه.

سالى ۱۹۹۱، شه ش پيشمه ركه بووين كه چوينه سه ر قوته يه كي سه ربازيى. رومانيه كه ته قى به سه روچاوما. هاورتيكانم ده ريان كردم و دوايش برديان بق خه سه خانه. شه ش پارچه له سه رماو چواريش له چاوما بوو. مانگى ۲ بوو، نه ورزه كه ي نه و سه آله شم بينى.

يه كه م خه سه خانه سلطمانى بوو. دوكتوره كه وتبووى نازى. برديانم بق تازان. ورده ورده هوشم هاته وه سه ر خوم. له پر تروسكايى ده هات به چاوما، تروسكايه كي سوور. زور دلم پيى خوژ بوو. هيوايه كي كه وره ي خسته دلمه وه. خيرا بق دوكتوره كه م گيژا يه وه، به لام دوكتوره كه وتى: نه وه هي چاوت نيه، شتى كوژنه ميتشكت لئى ده داته وه. هيواكه ي كوژانده مه وه دلى تاريك كردم.

دواى نه وه ي هاتمه سويد ده ستم له و خه ياله شت كه من چاوه رپيى نه وه بكه م چاريكى تر چاوم ببينيت. نه گه ر به و هيوايه وه بژيم خوم ده مخه له تينم. من به ته ما نيم چاريكى تر چاوم ببينيت. به لام هيواى خوژشم هه يه و برواشم به ژيان زوره. من ليره وه ده ستم پيى كر ده وه: من چاوم نابيتى و نه بيت بشريم. نابيت دانيشم به ديار چاومه وه. مادام ده بيت بژيم، پيوسته ژيانتيكش بق خوم دروست بكه م.

روژى ۱۳/۷/۹۱ له كوردستان ده رچووم. ژماره يه ك كوژله وارى شه ر بووين كه نيتردين بق نه لمانيا. له وئ باسى مه كه ته بيان كرد، كالتهم پيى ده هات. مه كته بي چي؟ خو من تازه كوژرم. چون من بق مه كته ب ده يم؟ نه م ده زانى مه كته ب و نوسيني زبر هه يه. فيرت ده كه ن پيتى زبر بنووسيت و به سه ري په نجش بيان خوژيتته وه. كه تيكه شتم ده رفه تيكى وا هه يه، په كسه ر دلم گيرا. كوردم بيركه وته وه. له دلى خوژمدا ده موت؛ تق بلئى نه و هه موو نابينا يه كي كورد بيتشه بميننه وه له م ته كنيكه؟ تق بلئى كورد نوسيني زبرى هه بيت؟ نه گه ر نه بيت تو بلئى من بتوانم شتيكش بق نه وانهى تر بكه م؟ له مانگى (۱۰) ي سالى (۹۱) وه كه وتمه له دوو گه رانى نه م كيشه يه. سالى ۱۹۹۶ بوم ده ركه وت كه كورد خه تى زبرى نيبه و پيوسته پيته كان دانيم و هه ولى بلاو كورده وه يان بده م.

پيته كانم دانا و ناردمن بق زور شوين. به لام نه وه به س نيه. نه وه ي من مه به ستمه نه وه يه كه پيته كان بكه وپته به رده ستى نابيناى كورد. قوتباخانه يان بق بكرتته وه. شوين هه بيت تيا بخه ون و تيا بخوژتن. هه نديك هه و لم له م بوارمدا ده ست پيى كرد.

که ده‌زانه‌ی نه‌وانه‌ی دهورم هیچم لی ناسارنه‌وه. من وام پی باشه هم‌وو نابینایه‌کی تریش وا بیت.

من چاوم داخراوه به‌لام هه‌سته‌کانی ترم له جاران زیاتر کراونه‌توه. جاریک خۆم و خیزانه‌که‌م به‌سه‌ر پاسکیله‌وه بووین. له ریگا وتم: نه‌وه شتیکت لی که‌وت. که وه‌ستا ۵ کرۆنی لی که‌وتبوو. جاریکی تر خیزانه‌که‌م له ماله‌وه بق سه‌عاته‌که‌ی ده‌گه‌را، "من" پیتم وت نه‌ومتا له‌وتدایه. جاریکی تر له‌که‌ل برادره‌ریکی نابینای ترم خه‌ریکی چاگردنه‌وه‌ی پاسکیله‌که‌ی نه‌و بووین. پارچه‌ی نوقسان بوو چوین بۆی بینین. که هاتینه‌وه وتم: نه‌ه! پاسکیله‌که‌ له‌وئ نه‌ماوه. هاوړیکه‌م وتی: نه‌ی چی لی‌هاتوه؟ وتم: وه‌لا نازانم. کورپه‌که‌ که‌ هاواری له‌ دایکی کرد، دایکی له‌ وه‌لامدا وتی: من لام بردووه.

کیشیه‌ک که‌ چاوم له‌سه‌ر داناره‌ گرنه‌گه‌ بۆ من بزانه‌ گه‌یشته‌وه کوئ

خه‌ریکی په‌یداکردن و کۆکردنه‌وه‌ی شتومه‌کی وه‌کو گۆچان، تابعه و سه‌عات بووم. کاتیک شه‌ری نه‌م حیزبانه‌ ده‌ستی پی کرده‌وه زۆر دل‌م گیرا. که نه‌م هه‌واله‌ ناخۆشانه‌ ده‌گات، ئیتر من ده‌ستم ناچیته‌ هیچ. کیشیه‌ک که‌ چاوم له‌سه‌ر داناره‌، گرنه‌گه‌ بۆ من بزانه‌ گه‌یشته‌وه کوئ!

نووسینه‌وه‌و چاپیکه‌وتن: ناله

۹۶/۶/۱۱ نۆرساله.

ویته‌ی هیمن و کالی‌ی خیزانی و تاریز‌ی خوشکی و هۆکان‌ی کوری له‌ جزلانه‌که‌دا.

"لويس برايل" كى بوو؟

لويس برايل به‌ دۆزهره‌وه و داهینه‌ری زبرنووسین دادنه‌ریت. برايل، سالی ۱۸۰۹، له‌ په‌کیک له‌ گونده‌کانی فرانسه‌ له‌ دایک بووه و له‌ ته‌مه‌نی سنی سالییدا توانای بینینی له‌ ده‌ست داوه‌و کویر بووه. له‌ ته‌مه‌نی ده‌ سالییدا له‌ نامۆزگای نابینایان له‌ پاريس ده‌ستی به‌ خویندن کردووه. له‌و نامۆزگایه‌دا فیری خویندنه‌وه‌ی چه‌ند سیسته‌میکی جیاواز بوو که له‌و سه‌رده‌مه‌دا بق فیکردنی نابینایان هه‌بوون تا بتوانن فیری خویندن و نووسین بین. فیربوونی نه‌و جۆره‌ سیسته‌مانه‌ بق نابینایان زۆر قورس بوو، له‌وه‌ش قورستر نه‌وه‌ بوو که له‌به‌ر بیده‌رامه‌تی و نه‌داری پیته‌کانیان له‌ جاران بچووکتتر کرابوونه‌وه.

هه‌ر له‌و سه‌رده‌مه‌دا لويس برايل به‌ سیسته‌میکی چهره‌ی سه‌ربازی ناشنا بوو که له‌ دوانزه‌ نوخته‌ی هه‌لتۆقیوو پیک هاتبوو. نه‌م دوانزه‌ نوخته‌یه‌ پیکه‌وه‌ سیسته‌میکی تایبه‌تیا پیک ده‌هیتا. برايل له‌گه‌ل نه‌و سیسته‌مه‌دا که‌وته‌ کارکردن و سالی ۱۸۲۵، له‌ ته‌مه‌نی شانزه‌ سالییدا، نه‌و سیسته‌می شتوه‌ زهره‌ی داهیتا که‌ ئیستا له‌ سه‌رانسه‌ری دنیا‌دا له‌ لایه‌ن نابینایانه‌وه‌ به‌کار ده‌هینریت. نه‌وه‌ی تایبه‌تمه‌ندی به‌م سیسته‌مه‌ی برايل ده‌دات و له‌ سیسته‌مه‌کانی پیش خۆی جیای ده‌کاته‌وه‌ نه‌وه‌یه‌ که‌ به‌ هۆی به‌کاره‌یتانی که‌ره‌سه‌ی زۆر ساده‌و ئاسانه‌وه‌، نابینا، ده‌توانیت به‌م سیسته‌مه‌ بنووسیت.

تییینی:

نه‌م زانیارییه‌ له‌ کتیبیکی ئاماده‌کراوی (هیمن میکاییل)ه‌وه‌ وه‌رگه‌ی راه‌وه‌، که‌ به‌م زوانه‌ ده‌رده‌چیت.

من نه‌مه‌ویت نه‌و ده‌قه‌ بشکینم که‌ بی‌چاویک نه‌ویریت باسی نابینای خۆی بکات

له‌ ماله‌وه‌ گرانییم تیه. نامه‌ویت که‌س ده‌ست له‌ شته‌کانم بدات. که‌ خۆم دایان بنیم ده‌چمه‌وه‌ سه‌ریان، به‌لام که‌ لایان به‌رن بۆم نادۆزینه‌وه‌و توپه‌ ده‌یم. گویم زۆر سوک و به‌هیزه. نه‌گه‌ر پیتم نه‌لێتیت و ده‌ست به‌ده‌یت له‌ ده‌ستم زۆر به‌ خه‌یرایی ده‌ستم راده‌کیشمه‌وه. نه‌گه‌ر بچمه‌ ده‌ره‌وه‌و سه‌رم بدات به‌ ده‌رگا‌که‌دا، وا به‌خه‌یرایی سه‌رم ده‌هینمه‌وه‌ داوه‌وه‌ خه‌ریکه‌ مالم بشکیت. له‌م حاله‌تانه‌دا زۆر نازارم ده‌گات. نه‌گه‌ر خۆم بق ئاماده‌ کردبیت باشتره. سه‌ره‌نجه‌کانم زۆر سه‌اسن. هه‌ر شتیگ که‌ پیشتر ده‌ستم لی دابیت ده‌یناسمه‌وه. بق نمونه؛ په‌رداخ و قاپ. ته‌نانه‌ت نه‌و قسانه‌شم دیته‌وه‌ یاد که‌ له‌و کاتانه‌دا کردووم.

من نابینم، به‌لام خۆشم به‌ که‌م نازانم

باسی نه‌بینین به‌لامه‌وه‌ ئاساییه. له‌ ناخه‌وه‌ پیتم خۆشه‌ و فه‌رامۆشیم دی که‌ باسی ده‌که‌م. به‌تایبه‌تی که‌ له‌ پیناوی میله‌ته‌که‌مه‌دا وام لی هاتوو. له‌ گه‌ل برادره‌ری نزیکدا باسی بینین و نه‌بینین ده‌که‌ین. به‌لام قسه‌کردن له‌ گه‌ل نابینایه‌ک ئاسانه‌تره. من ناترسم له‌وه‌ی باسی بکه‌م بق خه‌لکی تریش. راسته‌ من نابینم، به‌لام خۆم به‌ که‌م نازانم. من ده‌مه‌ویت نه‌و ده‌قه‌ بشکینم که‌ بی‌چاویک نه‌ویریت باسی نابینای خۆی بکات. هه‌ندیک جار له‌ گه‌ل خیزانه‌که‌مه‌دا زویریم ده‌بیت له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ دلی نایه‌ت هه‌ندیک شتم پی بلێت. من هه‌ز ده‌که‌م تی بگه‌م. پیتم خۆشه‌ نه‌و شته‌ی پیوستی به‌ چاوه‌ بق منیشی باس بکه‌ن یان پیتم بلێن. بریندار نابم نه‌گه‌ر په‌کیک پیتم بلێت: شتیگ به‌ رومه‌ته‌وه‌یه. نه‌و کاته‌ دلشادم

ژامار

- گۆڤار زۆرهو زۆربهيان هيچ سووديک ناگهينن
- بلاوکراوه کوردیهکان ناوینهی میللهته سەرلێشیواوه کهمان

له گهڤ ژماره‌ی یێشوودا ژامارنامه‌یه‌که‌مان ڕه‌وانه‌ کرد بۆ به‌شدارانی کۆنتراکت. نه‌وانه‌ی وه‌لامیان دایه‌وه‌ ٤٥ که‌س بوون. وه‌لامدانه‌وه‌ گرنگی نه‌وه‌شی هه‌یه‌ که‌ خوێنه‌ران ڕۆلیان هه‌بێت له‌و شته‌دا که‌ به‌شداریی تیا‌دا ده‌که‌ن. سوپاس بۆ وه‌لامه‌کان. ئېرمدا نه‌نجامی ژاماره‌که‌ ده‌خه‌ینه‌ ڕوو.

زۆربه‌ی پرسیارلیکراوه‌کان:

- ڕۆشنبیران تا ڕاده‌یه‌کی که‌م له‌ ئاستی مه‌سه‌له‌و ڕوداوه‌کاندان
- نووسینی کوردی تا ڕاده‌یه‌کی که‌م سه‌رچاوه‌ی فێربوون و زانیارییه
- له‌و نووسینه‌نه‌ تێ ده‌گه‌ن که‌ ده‌یان خوێنه‌وه‌
- تا ڕاده‌ی مامناوه‌ندی له‌ شیعری کوردی ئیستا ده‌گه‌ن

١-چهند کارساتیکی که‌وره‌ له‌م میژوه‌ی کورددا ڕووی داوه‌، له‌وانه‌: هه‌له‌بچه‌، ڕاپه‌ڕین، نه‌نقال، ڕه‌و، شه‌ری ناخۆ و کوردستان جێهێشتن. ئایا به‌رای تۆ تا چ ڕاده‌یه‌ک ڕۆشنبیران له‌ ئاستی ئه‌م مه‌سه‌له‌و ڕوداوه‌ندا بوون؟
 ٤٪ : ڕاده‌یه‌کی زۆر.
 ٢٢٪ : مامناوه‌ندی.
 ٥٥٪ : که‌م.
 ١٨٪ : هيچ.

٢-بلاوکراوه‌ی کوردی زۆر که‌م ده‌فرۆشیت. ڕایه‌کی باو ئه‌وه‌یه‌ که‌ ده‌لێن: خه‌لکی کورد ناخوێنیته‌وه‌! ڕای تۆ چیه‌؟
 ٤٤٪ : خه‌لکی کورد ناخوێنیته‌وه‌.
 ٤٧٪ : نووسینی کوردی به‌گه‌شتی خه‌لک راناکیشیت بۆ خوێندنه‌وه‌.
 ٩٪ : هه‌یه‌کی تر.

٣-ئایا نووسینی کوردی به‌ به‌راورد له‌گه‌ڤ ژمانه‌کانی تردا، تا چ ڕاده‌یه‌ک سه‌رچاوه‌ی زانیاری و فێربوونی تۆیه‌؟
 ١٦٪ : ڕاده‌یه‌کی زۆر.
 ٢٨٪ : ڕاده‌یه‌کی زۆر.
 ٤٨٪ : که‌م.
 ٨٪ : هيچ.

٤- ژماره‌یه‌ک بلاوکراوه‌و دیوان له‌ ده‌روه‌ی وڵات ده‌رده‌مچن. ئایا به‌ گه‌شتی خۆت له‌ به‌رده‌می کام له‌م خالانه‌ی خوراره‌وه‌دا ده‌بینیته‌وه‌؟
 ٤٪ : که‌س: من له‌ زمانی ئه‌و نووسینه‌نه‌ تێ ناگه‌م که‌ به‌رچاوم که‌وتوون.
 ٣٥٪ : بابه‌تی نووسینه‌کان سه‌رنج ڕاکێش نین.
 ٦١٪ : من له‌ زۆربه‌ی ئه‌و نووسینه‌نه‌ تێ ده‌گه‌م که‌ به‌رچاوم که‌وتوون.

٥- له‌ بلاوکراوه‌کانی ده‌روه‌ی وڵات به‌ به‌رده‌وامی کامیان ده‌خوێنیته‌وه‌؟
 ئه‌م پرسیاره‌ وه‌لامیکی ته‌واوی دروست نه‌کردوه‌، به‌لام ژماره‌یه‌کی باش له‌ بلاوکراوه‌کان له‌ وه‌لامه‌کاندا ناویان هاتوه‌ که‌ تیا‌ياندا هه‌یه‌ ئیستا ده‌رناچیت. له‌وانه‌: ڕابوون، هه‌تاو، په‌یام، سه‌کۆ، یه‌که‌گرتن، په‌یف، کوردستانی نوێ، وان، هه‌لوێست، گزنگ، ره‌هه‌ند، ئاقاشین، بێوار، مامۆستای کورد، په‌ریانگ، ڕوناکبیری، چرا، تێوده‌م، هانا، خه‌رمانه‌، کوردستان، مه‌له‌بند، خه‌بات، ژینی نوێ، کۆنتراکت.

٦-کۆنتراکت بلاوکراوه‌یه‌کی نوێ یه‌. ئه‌م گۆڤاره‌ت پێ چۆنه‌؟
 ٢٤٪ : زۆر باشه‌.
 ٦٢٪ : باشه‌.
 ١١٪ : مامناوه‌ندی
 ٢٪ : خراپه‌.
 سفر٪ : زۆر خراپه‌.

٧- بابه‌ته‌کانی "کۆنتراکت" ت پێ چۆنه‌؟
 له‌ ڕوی ژمانه‌وانییه‌وه‌:
 ٨٧٪ : زمانی نووسینی بابه‌ته‌کان ڕوونه‌.
 ١٢٪ : زمانی نووسینی بابه‌ته‌کان ڕوون نییه‌.

له‌ ڕوی ناوه‌ڕۆکی باسه‌کانه‌وه‌:
 ٦٢٪ : باسه‌کان سه‌رنج ڕاکێشن و زانستین.
 ٧٪ : باسه‌کان سه‌رنج ڕاکێشن به‌لام زانستی نین.
 ١٥٪ : باسه‌کان نه‌ سه‌رنج ڕاکێشن و نه‌ زانستین.
 ١٦٪ : شتیکی تر.

۸- ئایا تا چ رادیهک له شیعرى كوردى ئیستا تى دهگهیت؟

۱۴٪ : رادیهكى زۆر.

۶۱٪ : مامناومندى.

۲۲٪ : كه.

۲٪ : به دهگهمن.

۹- بلاوكراوهى كوردى له كام لهم خالانهى خوارموهدا دهوژیتوه؟

۲۷٪ كهس: سهراوهى زانیاریین، نوینەر و پێشاندهرى دنیايهك و هوشياریهكى پێشكهوتوترن.

۳۱٪ : نه سهراوهى زانیاریین بۆ خهلكى كورد، نه نوینەر و پێشاندهرى دنیايهك و هوشياریهكى پێشكهوتوترن.

۴۲٪ : شتیكى تر...

۱۰- لهم سى خالهى خوارموهدا كامهیان له لای تو به پلهى پهكه م دادهئیت كه له نووسهركدا پتویسته ههیت؟

۱۱٪ : زانیاری، زمانزانی، شارهزایی و هونهرمندى.

۱۱٪ : پروایوون به نووسهركه كه ئهوانهى دهیان نووسیت و دهیانئیت، لهگهڵ ههلویتست و كردارمکانیاندا پهك پهپام بدن.

۷۸٪ : ههردو خالهكى سهروه.

جگه له نهجامى پێژهیى راكان، ههندیک له دهقى ئه و بۆجوانهش بلاودهكهپنهوه كه بۆمان نووسراوه. دهبرارهى بلاوكراوهى كوردی دهئین:

۱- ئهگه له خزمهتى كورددا بن (نهك ئهحزاب) ئهوا خێریان ههیه.

۲- تینووتیم دهشكێتیت و ههوال و ناو و وشهى كوردییم پێ ئاشنا دهكاتوه!

۳- به شیوهیهكى گشتى بلاوكراوهى كوردی ههچ زانیاریهكى گشتى و هههه لایه نادن به مرۆف. بلاوكراوه كوردیهكان ئاوێنهى میلهته سهراپشیاوهكهمانن.

۴- گۆفاره زۆرهو زۆریهیان ههچ سوودیک ناگهیهتن.

۵- ئهگه ئه و خاله راست بوایه، كه بلاوكراوهى كوردی سهراوهى زانیاری و نوینەر و پێشاندهرى دنیايهك و هوشياریهكى پێشكهوتوترن، حالمان بهم پۆژه دهگهشت؟ یان كورد شت ناپیستیت! ههمان كات شتی بهكهك ههیه بهلام تیرازی كهمه و ناگاته كوردستان كه ناومدهكه په.

ئهنفال كۆن بووه!

یهكێك له كۆتیبهكان، كه به پێوه دانراوهو باسی كوشتاری جولهكهكان دهكات، به چاودا دهچهقیته. لهسهر بهركی كۆتیهكه نووسراوه: "مانى ئهوهمان نییه بیرمان بچیتوه". له كاتێكدا خهلكێك مافی ئهوهی نییه كارهساتێكى میژوویى بێر بچیتوه، ئیتمه بهگشتى مافی ئهوهمان نییه كه بیرهخمانى بهتینهوه. بۆیه ئاسایه ئهنفالیك كۆن ببێ و چاوهپێی ئهنفالیكى تازه بكریت.

كوردبوون ئاسان نییه

ئهنفال ئهوهیه كه پۆژمی بهس له عێراقدا كوردی و پۆژى ههشیریش ئهوهیه كه خهلكهكه بهسهرى هات. تاوانهكانى پۆژى ههشیر ئهوهنده گهرهمن كه مرۆف تهنها بهخوێندنهوشیان تهراو تهندروستیى پۆجی تیک دهچیت. ههركه مان كه بهسهرهاتهكان دهخوێنیتوه، ماوهیهكى دهوژت تا دیتتهوه سهه خۆی. دیاره بلاوكردنهوهى ئهم كارهساتانه کاریگهری له و جۆره دهكات سهه زۆریهى خوێنهران. بهلام ئایا ئهوهی بهسهه ئه و خهلكه هات ئیتمه ئامادهش نهپین تهناوته لهسهه كاغزهش بیهوێنینهوه؟ ئهوه راستیى بارى ژیاى میلهتهكهمانه، ئهوه بهشیکه له كوردبوون. ئه و كوردبوونهى كه شایانى ئهوه نییه كهس پێى پازى بیت. تۆ خۆت پهكێكى لهوانهى كه وانا دهدمیت به كوردبوون. ئایا باسنهكردنى ئهم كارهساتانه ترسى ئهوهی تیدا نییه كه رازیبوون و بهشداریهكردن بیت لهم دنیاى ئهمرۆی كوردهدا؟ خۆشه ئهگه پێگایهكى تر ههیت بۆ دنیاى كه تری كوردبوون، بهپێ ئهوهی ناچاربیت بههنگاری ئهم دنیاى ئهمرۆ بیتتهوه. بهلام كوانی؟

كارهساتهكه ههه زولموژۆرهك نییه، بهلكو ئهوهشه كاتێك كه تۆ دهسهوسان دادهنیشیت و كاریك تاكهیت. ئه و دنیاى تۆ دهتووت چاوهپێ مهبه پهكێكى تر بۆت ئهنجام بدات.

حكومهتى سویدیى له مانگی پهكى ئهم سالدا بریاری پۆژهى بلاوكردنهوهى زانیاریى دهبرارهى تاوانى نازییهكان دا. پهكێك له بهرهههكانى ئهم پۆژهیه دهركردنى كۆتیبهك بوو، كه به چهند زمانیک له سویدا، به خۆزایی بهسهه مالهكاندا بهخشرایهوه. حكومهت لای وایو كه گهتهجكانى سوید زانیارییهكى كهمیان دهبرارهى ئهم كیشهیه ههیه. بۆچوونهكه وای پیشان دها كه ئاگادار كوردهوهو بیرهخستنهوهى خهلكی دهیتته هۆی ئهوهی كه نرخی دیموكراتى زیاتر بزانیته، چكه لههه خهتارى نازى و رهگهزیهستیى پیشان بدریت. پۆژنامهى داگنس ئیهیتهر (DN)ى سویدیى، پۆژى ۱۹۹۸/۱/۲۸ نووسیبوو: "جولهكه نازییهتى و چهوسانهوه نه بهستراوه تهنها به هیتلهروه، ئه و كه شهوهوایهش كه حوكمى دیکتاتۆریى هیتلهرى بهرقرار كورد، نه بیسترابوو تهنها به و كات و شوێنهوه، پێش ئهویش ههبووه ئهمرۆش ههه ههیه."

ئهوهی نازییهكان له ئهلمانیا بهسهه میلهتهى ئهلمانى و میلهتهانى تریاندا هیتنا، دواى نیو سهده هیتستا له سوید كۆن نهبووه. كهچی ئهنفال كه تا ئیستا خهلكی به گشتى كهسى لێ دهزانێ و زۆر جار هه ناومهكى براره، له ژمارهیهك خهلكهوه دهبیستین: "ئهمانه كۆن بوون". كورد هه مووی دهیزانی. ئهم خهلكانه خۆیان كین و بۆچی وا دهئین، شایهنى ئهوهیه قسهى لهسهه بكریت. بهلام پێشهكى دهتوانین بلێین بێدنگبوون و گیرسانهوه له بهرهى تاوانكاراندا پتویستی بههه نییه كه مرۆف له قومیتى تر بیت. له كاتێكدا كه عهدنان مهكیهى عهرهه له دهرهوهی ولاتهوه دهچیت بۆ قهزرتوو، بۆئهوهی له شوێنهواری ئهنفال كراوهكانهوه بنووسیت، چندهها نووسهرى كورد ههه كه نهك هوشیاریهیان له و ئاستههه نییه، بهلكو بۆ بهرهى غههرو مافپشێنگردنیش دهنوسن. ئیتمه لامان وایه "ئهنفال" و "پۆژى ههشیر" دهیت چندهها كۆتیب، سمینار، فلیم، رێپۆرتاژ، پێشانگا، رێكخراوى لێ دروست بكریت.

له پهكێك له كۆتیبهخانهكانى شارى ئۆسالهه، ههه كه دهچیت ژورمه

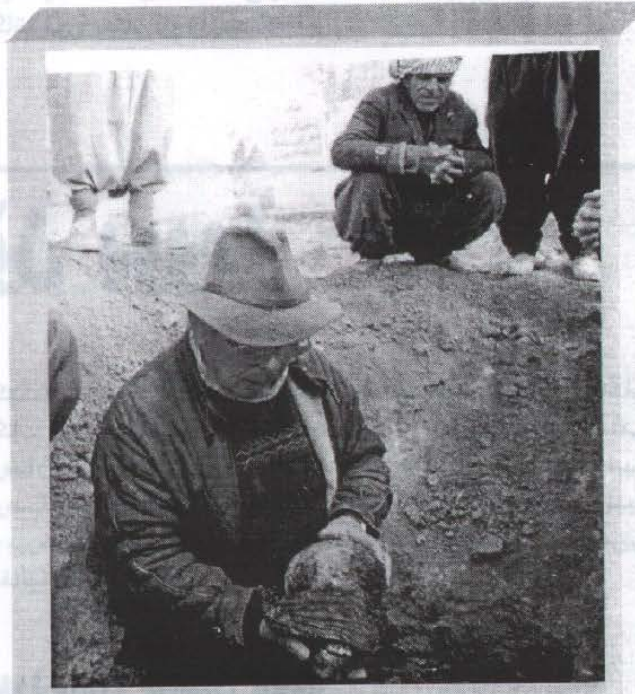
كۆتیبهخانهكانى شارى ئۆسالهه

پیاپانه کانی خواری عیراقیان کرد به گۆرستانی کورد

ئالان موچه دهه د

نه نفالسی چوار 3 - 8 / 5 / 1988

عه بدولا عه بدولقادر عه سکه ری له گهل فایهق و دیاری هاوړینیدا له سهر بهر زاییهک له ده ره وهی ئاواپی ده بین ده بینن که چۆن (18) فرۆکه له ئاسمانی ناوچه که دا ده بین به سی به شه وه و گوندی گۆپته په، عه سکه ر و ناوچه ی هیزه کانی (ئ،ن،ک) ده گرن و ناوچه که کیمیا باران ده که ن. عه بدولا عه سکه ری به دهنگی بۆمه کان و بهنگی هه وه ژه هراوییه که ی تیده گات که گونده که یان به چه کی کیمیاوی لیدراوه. دوائی ئهم رو داوه به ماوه یه کی که م راسته و خۆ خوی دهگه ینتیه مالی، که ساتی له وه پیش به جینی هینشتبوو. عه بدولا عه سکه ری دهگرتیه وه: (...دنیایا به ته واوی تاریک بوو به لام تووانیم لایتیک بدۆز مه وه و به دوائی خیزانه که مدا بگه ڕیم... دایکم له که نار پوباره که ی نزیک مالمانه وه که وتیوو و ده می له قوربه که چه قی بوو. خستمه سهر پشته، دیم مرد بوو. چه زم کرد ماچی بکه م، زانیم ئه گهر بمکر دایه ژه هره که له منیشی ده دا. تا تیتستاش له کانگای دلمه وه په شیمانم که نه متوانی بۆ دوا جار دایکه خۆشه ویسته که م ماچ بکه م. به که نار ئاوه که دا رۆیشتم لاشه ی کچه نۆ سه له که م له گهل کوربه که ی مامیدا دۆزییه وه. هه ردوکیان به مردووی باوه شیان به یه کدا کردبوو. لاشه ی برایه کم و کچه که یم سی زیاتر رۆیشتم لاشه ی شافره تیکم دۆزییه وه به مندالیکه وه، که هیشتا گیانی تیا ما بوو، له ژیریدا ده بینوزاند، مناله که م ده رهیتا و جله ژه هراوییه کانیم له به ری دا که ند. به ده وری ماله که ماند خولامه وه، له پانتایی (200 تا 300) مه تریکه وه لاشه ی ژنه که ی خۆم سی که به ده مدا که وتیوو. هه ره وه ما که سوکاره کانی خۆم، له وانه مناله کان، باوکم، خوشک و براکانم و مناله کانیان، هه ندیکیان هیشتا رۆحیان تیا دامابوو. هه ست و هۆشم به لای خۆمه وه نه ما بوو. نه مه ده زانی بۆ کامه یان بگریم و بۆلای کامیان بچم. شه و بوو به ته نیا ما بوومه وه. لاشه ی یه کی له براکانم سی که ژنه که م له لایه وه که وتیوو هیشتا رۆحی تیا ما بوو. دوو کچه که م شه ش سال و چوار سه له لای دایکیانه وه به مردووی که وتیوو. ده مجولاندن و برامده وه شانندن به لام جوله یان لینه نه ده هات، زانیم هه موویان مردوون.

نه نفال چوار ئهم ناوچانه ی خواریه دهگرتیه وه : دۆلی جافه تی، ناوچه ی شوان، تهق تهق، ناوچه ی ئاوی دوکان و نیوان شاری کهرکوک و سلیمانی .

گۆپته په ناویکی تره له ریزی هه له بچه

گۆپته په گوندیکی 500 مالی بوو، له رۆژانی پیش نه نفالدا دنییه ره کانی لۆکه، گهنم، توتن، گوله به رۆژه، په تاته، بامی، باینجان، ترئ، قۆخ، هه نجیر و شوتی به به ره م ده هیتا. 1988/5/3 رۆژیکی به هاری خۆش و بیدهنگ بوو. دهشت و دۆله سه وزه کان به گول و گولاله سووره خه ملی بوون. خه لکی ئاواپی خه ریکی کاری رۆژانه ی خۆیان بوون. ژنان خه ریکی نان کردن و منالانیش له ناو ئاوه که ی دوکاندا شله یان ده هات. پیش رۆژئاوا بوون، کاتۆمتری (5:45) ی ئه و ئیواره یه، هه شت فرۆکه بیدهنگی سهر گونده که ده شکینن و له فرکه ی سینه مدا، بۆمیا کیمیاوییه کانیان به رده ده ته خواریه وه.

كەسوكار و خىزانە كەم 40 كەس بوون. ئىستا لەو خىزانە گەرەپ تەنبا 15 كەس ماوين، 25 كەسى خۇشە وىستەم لەيەك سائادا مردن. پىنج مئالە كەم، تاران تەمەنى 16 سال بوو، تابان 9 سال، تىشكۆ 6 سال، تاقگە 4 سال، شۇخان 6 مانگ، دايكەم ئايشى غەبدولكەرىم، كچى مامم، دوو براؤنم غەتئى عبدولرەحمان و پەروين سەيد ئەحمەد... بە كورتىيە كەسى ئىستا 25 كەس لە خىزانە كەم مردوون و لە ئىستاندا نەماون...).

لە گوندى گۆپتەپە 154 كەس دەرگۆزىن و ھەموويان لە نىزىك سەرە ئوئىلكىكە ۋە ژىر چال دەرگۆزىن. مەنە ۋە ياسىن، ئىنكى 60 سالە دەرگۆپتەپە ۋە چۆن لاشەكان رەش و رەق بووبوئە ۋە، يەككە لەوانە دايكىك و كۆرپە يەك بوون، لە كاتىكدا كە دايكە كە شىرى بە مئالە كەسى دەدا.

(ۋىنەي گۆرەكان لە گۆپتەپە)

ھىرشى سەر زەۋى

10 ھەزار تا 15 ھەزار سەرباز و جاش بۇ گرتنى ئەوانەي نەكوژراون، لە دەشتەكانە ۋە ھىرش دەكەنە سەر گۆپتەپە ۋە غەسكەر و ناۋچەكەي دەورۋەريان و تەۋقى دەدەن. رۆزى 5/4، 988، لە گوندى غەسكەر زىاتر لە 50 خىزان بەدەل دەرگن. غەبدولقادر غەسكەرى پياۋىكى بەسالاجوو، لە تىقى كورې بە بوورۋىي دەيگەيەنئىتە گوندى مالمەشە. پاش سى رۆز، ھىزەكانى ئەنفال تەۋقى گوندى مالمەشەش دەدەن و گوندىكە تەخت دەكەن و خەلكەكەي بە دىلكراۋى سواری ئىشاكان دەكەن. مالمەشە تەخت كرابوو، بۇنى سووتاي و دوكەلى لى دەھات. ئافان مئائىكى كۆرپە دەبىت، دايك، باوك، خوشك و براكانى دەرگۆزىن. ئەم گاكۆلكى دەكات كە جاشىك ھەلى دەگەرپتەۋە، بەلام لە دوايىدا دەگاتەۋە دەستى مامى.

ھىرشى ئەنفال لە دوانزە قۆلەۋە

ستراتىجىي ھىرشى سەربازى ئەنقالى چوارىش ھەرۋەك ئەنقالەكانى تر دەبىت، ئەۋىش بە تۆپباران، كىمىياۋى باران و تەۋقەردن و ھىرش بىردنە سەر ناۋچەكە لە ھەموو لايەكە ۋە، لە ھەمان كاتدا. چۈنئىيەتى ھىرشەكە لە دەستئووسىكى سەر كەردەي فرقىي يەك (سولتان ھەسەن) دا دەر دەكەۋىت.

دوانزە سەعات دواي بە چەكى كىمىياۋى لىندانى گۆپتەپە و غەسكەر، لە كۆپەۋە بە درىژايى ئاۋى دوكان، لە سوسى، چەمچەمال، تەقتەق و ناۋچەي شىخ بىزنگىيان. ھىزەكان ھەموو رىگاۋبانەكان لە دوانزە قۆلەۋە تەۋق دەكەن. لە رۆزى 5/4 دا ناۋچەي چەمى رىزان تەخت دەكەن. ھىزەكان بە چرى دەچنە پىشەۋە، ھەر گوندىكىيان دىتە رى، تالانى دەكەن، مالمەكان يەك بەيەكى دەسوتىنن و خەلكەكەي بە دىلى دەبەن. 1680 كەس بەتەنبا لە شەش گوندى كلىسا، بۇگرد، كائىبى، قىزلق، كانى ھەنجىر و گۆمەشىن بەر ئەنفال دەكەن. گوندى گۆپتەپە جگە لە 154 كەسى كە لە جىندا كوژران، 500 كەسى تىرشىيان بەر ئەنفال دەكەن، بە سەدەھاش لە گوندىكانى گىردخاپور، گلەمۇر، قەسزۆك و كۆمەشىن دەچنە سەر لىستەي ژمارە ئەنووسراۋەكەي ئەنقالەۋە. لە راپۇرتىكى رۆزانەي فىرقەي يەكدا، نىزىك بە تەقتەق، جگە لە 37 پىشمەرگە، 60 پىياو، 129 ژن، 396 مئال گىراون و ناويان تۇمار كراون. ئەوانەي كە نەكوژرابوون، يان نەگىرابوون لە ھەلى خۇ قوتار كىرندە بوون.

رىگاي خۇ قوتار كىرندە كەش دەچوۋە سەر گوندى قامىش. لە ۋىشدا ھىزىكى گەرەي سەرباز و جاش چاۋەرپوانى دەكەن. كە خەلكەكە كاتىك بە مائىدوۋىي دەگەيشتە گوندىكە، ئەمان تەقەيان بە سەردا دەكەن، لە ۋىدا پارە، ئالتون و ھەرچى شتە بە نىرخەكانىان ھەبوو، بە تالانى لىدەسەندىن و بە دىلكراۋى خۇشيانىان راپىنج دەكەن. بە ھەزارەھا خەلكى تر لە شاخ و لەناۋ ئەشكەوت و دارو دەۋەتەكانەكاندا خۇيان شار دىبوۋە ۋە، ھىزەكانى ئەنفال دەورىيان دەدەن و دوو كەسىيان لىدەكوژن، بە دەستبەرزكراۋەيى ئەۋانى تر رىز دەكەن و لە ۋىدا پىياو و ژن جىا دەكەتەۋە و دەيان بەن.

ئەو دوو سەرۆك جاشەي كە بەشدارى ئەنقالى چوار بوون لە گوندى قامىش (بۇرھان شۋانى وقاسم ئاغا ناسراۋ بە قاسمە كۆزىر) بوون.

(شۋان) ىش دەكەۋىتتە ناۋچەي سىنورى

ئەنفالەۋە

ئەنقالى ئەم ناۋچەيە لە گوندى دەلقوۋە دەست پىدەكات. كاتى خۇي ئەم گوندى دوو جار سوتىنراۋە و تەخت كراۋە. جارى يەكەم 1963 و دوۋەم جارىش 1976. رۆزى 5/5، ھىزەكانى ئەنفال دەگەتە سەر گوندىكە و لە ئاسمانەۋە بە ھىلكۆپتەر دايدەگرنەۋە و لە زەۋىشەۋە بە ھىزى تانك و پىدە ھىرش دەكەتە سەرى. زۆر كەس لە ناۋ مالمەكانى خۇياندا كوژران ياخود بە زىندوۋىي سوتىنران، يان كەۋتتە بەر گوللەي تۆپەكان. بە پىنى شايتىك، كە دەگىرپتەۋە: "

هەر له یه کهم ساتدا چوار پیره ژن و پینچ منال بهرکه وتن. ئەوانه شى به زیندووییىش مانه وه، گیران و بۆ کوشتن بران. گیراوه کانیىش 28 کهس بوون، له ناویاندا 3 ژن و منالیکی بچوک".

له گوندی قاله کوتیا، که پانزه دهقیقه له دهلووه دووره، ئەنیا شەش پیرو مهلاکهیان بهر ئەنقال دهکهون. خەلکی گوندی دارمناو هەلەتانبوون، له کەل شاخهکهوه دهپینن که چۆن سەرباز و جاشهکان مانهکانیان تالان دهکەن و دواجاریش ناگری تى بهردهدن. ئەمانه بۆ 12 رۆژ له ئەشکهوتیکدا گیای کێوهکان دهخۆن. له پاشاندا خۆیان بهسەر فاجی خەلکی ئەقتهقدا ددهدن و پیلانوهکانیان ماچ دهکەن تا دالەهیان بدەن.

مه رکه زی کوکردنه وهی ئە نفالسی چوار

ئەو گوندییانەى که دهگیران، به لایەنى که مه وه له سى شوینی جیاوازدا کۆدهکرانه وه. زۆریهئى خەلکی گۆمه شین و گوندهکانى دراوسینی بۆ سەربازگای عەرموتە، که دهکهوێته دەر وهى کۆیه، دهبران. ئەو گوندییانەى که به چهکی کیمیاوی له گۆپته په، عەسکەر و گوندهکانى دەر وه ریدانه کۆژرابوون و بهرنهکهوتبوون، ئەمانیش به دیلی بران بۆ (تەکن)، له م مه رکه زانه شدا ته نیا 3 رۆژ گل دەرانه وه. ژنیکی گوندی گۆپته په دهگیریته وه که کههکی، زاواکەى و 5 مندالیان له سەیاره یهکی سەربازیدا له (تەکن) دیوه. له سەیاره یهکی تریشدا براکه یی و خیزانه کهى که 12 کهس بوون. ههتا وهکو که چه وره که یان چاولی بووه که چۆن گریاوه و هانای بۆ خەلکه که هیناوه تارزگاری بکەن. کهه که خزمیکی دهپینیت لێی دهپاریته وه رزگاری بکات، بهلام ئەو نهیتوانی بوو یارمهتی بدات و هیجی بۆ بکات.

له سەربازگەى (ئەمیریه)ش له شاری ئەقتهق، به ههزاره ها خەلکی گوندهکان کۆکرا بوونه وه. پیاویکی پیری خەلکی داربهرو دهگیریته وه که چۆن ئەم له کاروانیکی زیلی ئیقشادا له گەل تالانی مریشک، مه پ، بز و مانگاکاندا هیناویانن. له رینگا ژنیکی سکپر منالی دهپینت. له سەربازگا که خەلکی گوندهکانى هاوسینی دهناسیته وه، پیاوه پیره که دهپینیت ژن و پیاو له بهک جیا کراوته ته وه، له ژوورهکاندا خزیناوته ته په کترى. په ک شه و له م شوینه دا دهیان هینتیه وه دوائى ئەوهش دهیان بهن بۆ شوینیک و چاره نووسینکی نادیار..... به ره و (ئە نفال).

له بهر زۆریی خەلکه گیراوهکانى گوندهکانى رۆخی دوکان، سه دهه یان خستبوونه ناو گهور و بهرچی نازه له کانه وه. چه کداره کانیىش دهوری شوینه که یان گرتبوو. له کاتیکی کاروانیکی تر دهگاته ئەو شوینه، ژنیکی گهنج کۆریه کهى توند به سنگیه وه دهگریت و له په کیک له زیله کانه وه باز دهدات و رادهکات. سەربازەکان له دواوه تهقهى لیدهکەن، بهلام ئەم هەر خۆی قوتار دهکات. ئەو ههراو قهرهباغییهى ئەو خەلکه زۆره دا، جاشیک له دوو منالی

خەلکی قەسرۆک نزیک دهپینته وه، عوسمان 11 سال و خوشکه کهى، به گۆنیاندا دهسربینى که فرسه ت بهینن و رابکەن. ئەم دوو مناله له سەیاره ی جاشیکدا، که خواردنی بۆسەربازگه که دهینا، دهشاریته وه و دهریازدهین، ئەوهش دواجار بوو که عوسمان دایک و باوک و دوو براکه ی و سى خوشکهکانى ببینیته وه، که بچوکترینیان 3 ساله بوو، چونکه هەر لهویندا کاروانیکی تری سەیاره ی عەسکەرئى که رنجکه یان بهستبوو، گوندییهکانیان تى فری ددان و به رینگا بیرۆکراتییه کهى پرۆسه ی ئەنقال بۆ شاری کهرکوک دهیان بردن، لهویشه وه بۆ بیابانهکانى خواروی عیراق و دوا قورتى پرۆسه ی ئەنقال و به کۆمه ل کوشتنیان.

چوار کهس له ناو چاله ئەمه کانه وه دهگه رینه وه

(10) ههزار کهس له ناوچه ی گەرمیان له ژن و پیاو و منال بهر ئە نفال دهکەون. عوزیر، ئیبراهیم، عومەر و موسته فا چوار کهسن له وشه که سه ی که له کوشتنهکانى ئە نفال دا خۆیان رزگار دهکەن و چیرۆکی پرۆسه ی ئە نفالمان بۆ دهگیرنه وه. هەر چواریان خەلکی ناوچه ی گەرمیانن. ئەم چوار کهسه له هه مان کارواندا به په که وه بۆ شوینی کوشتن دهیان بهن. سى کهس له مانه له هه مان ئوتومبیلی سەرگیراودا دهین، دوانیش له و سیانه په کترى دهناسن. عوزیر کوریکى گهنجى 25 ساله ی خەلکی گوندی (تەرچیل)ى نیوان شاری کهرکوک و ناحیه ی له یلان، دوا شه وی له سەربازگەى تۆپزاوا به سەر دهبات. عوزیر ژماره ی (375)ى لینه دهرئى و دهیخه ته ژوریکه وه، به نزی و خوین له ژووره که دا رزابوون. ئەو شه وه له ترس و سه رمادا هه لده رزی، تا سه عات چوارى به یانى فره فری سەیاره کان دهست پینده کات، که (1000-1500) کهس بۆ کوشتن ده بهن. عوزیر، که له سەربازى راکردبوو، تا مانگی (4)ى سالى 1987 هه تا شه و رۆژه ی له شکر گونده که دهسو تپینت، له گوندی جافان خۆی دهشاریته وه. دوائى ئەوه عوزیر دهچینه گوشدى خدر ریحان که به پى دوو سه عاتیک له قادرکه ره مه وه دووره. کاتیک هیزهکانى ئە نفال له (4/10) له و ناوچه په نزیک دهبنه وه، ئەم راده کات بۆ گردهکان. به لیبووردنى گشتى دهخه له تى و له قادرکه ره م خۆی به قاسم ناغا ته سلیم دهکاته وه، له وێره به م بنکانه دا تیده په ریت: قادرکه ره م... چه مچه مال، له رۆژى 4/14 دهگاته تۆپزاوا. له دوا سه فهدا چاره نووسى له گەل دوو کهسى تردا (عوزیر و عومەر) په ک دهگرته وه. موسته فاش، که 35 ساله، خەلکی تۆپخانه یه و ئیبراهیم 23 ساله و باوکى 4 مناله و خەلکی گوندی کانی قادری خوارووه. موسته فا و ئیبراهیمیش به هه مان شیوه، به لیبووردنى گشتى

دهخه له تین و له قادر که ره م خویان ته سلیم کردبوو. هیچ کام له مانهش پینشمه رگه نه بوون.

سه عات (8)ی به یانییه که له به یانییه کانی (15 - 17) مانگی (4) له گه ل سده ها که سی تردا له حهوشی سه ربارزگه که می توپزاوا کویان ده که نه وه. کاروانیک ثوتومبیل، که دوری به سه ربارز گیرابوو، ناماده کرابوون و خرابوونه ئیش، ریزیان به ستبوو. شه وهی عوزیر، ئیبراهیم و عومه ر که سه فه ریان پیکرد، پاسیکی سه رگیراوی پولیسی بوو، که 34 - 35 که سی ده گرت. شه وهی موسته فاش 50 بق 60 که س بوون. دیله کان به پیتی ناوچه کانیان دابهش ده کران. عوزیر ده موجاوی هه ندیک له خه لکی گوندی له یلان، خدر به گ، فه شقه و قه ره چیوار له گه ل دوو که سی گونده که می خوشیان (خدر ریحان) ده ناسیته وه.

ئیبراهیم ده لیت: ته منی ته وانه ئی ناو پاسه که له نیوان 20 تا 40 ساله بوون. ناو پاسه که وه ک جه ه نه م و ابوو، پر بوو له میز و پیسای مرقف. ته وانسه ی پیشتر به م پاسانه گوینز رابوونه وه بق کوشتن به په له به کوردی نووسیویان بق سنووری سعودیه، ... به ره و سنووری کویت، ... بق عه راپ.

له تینواندا میز ده که نه پیلوه کانیانه وه

ده یخونه وه

جینگای دیله کان له گه ل جینگای دوو چه کداره که می پینشه وه دا به ده رگایه کی بولبرینی ئاسنین جیا کرابوو وه. به ریکه وت کونیک بچوک له نیوان دیله کان و شوقیره که دا هه بوو، له م کونه شه وه جیهانی ده ره وه و چاره نووسی خویانیان ده بینتی. به پیتی قسه ی عوزیر، شه و له پاسی ژماره (35) دا ده بییت. به گویره ی سه رجه می بق جووته کان شه و کاروانه ی بق کوشتن براون 1000 تا 1500 که س بوون. هه ره ها ته م به دزه چاو له کونه که وه پیکابی ته منه کان ده بینتی، که به چه که کانیانه وه خویان دابه ستبوو. لای پینشه وه ی دیله کان شه نوره تاهر ناویک دانیشبوو. شه نوره پیاویکی توکمه و به جه رگ بوو، له کاتی خویدا پینشمه رگه بووه و وه ک شوقیریش کاری کردبوو، له به ر شه وه شاره زای ریگا کان بوو. هه ر بقیه ش هاویرئ دیله کانی داویان لیکرد که ته ماشای ریگا که بکات و بزانتت به ره و کوئ ده چن. شه نوره به دزه چاو له کونی په تچه ره ئاسنیته که وه ته ماشا ده کات و ده لیتت به ره و موسل ده چین. هه مور هه ناسه ی ترسیان هه لکیشا. چونکه وه ک ئیبراهیم باسی کرد زوریه ی کوشته کان له موسل روویان ده دا. ئیتر دلنیا بوون له وهی که به ره و مردن ده چن. پاسه که به ره و لای خوارووی روقشاوا بای دابه وه. ئیتجا شه نوره هه ناسه یه کی ئارام هه لده کینشیت و ده لیتت رزگارمان بوو. له م کاته دا دیله کان وا بق مه سه له که ده چن که ده برین بق به ندیخانه یه کی تر. پاسه کان له روینشتن به رده وام ده بن، جار جاره نه بییت که بق

چه ند ده قیقه یه ک ده وه ستن. پیاوه کان له حه ره سی (القواة الخاصة) ده پارینه وه بق قومیک ناو، شه ویش وه لامیان ده داته وه: ئیستا ئاوتان ده ده من، شه و پاسه ی که موسته فای تیا دا بوو، له گه رما و بیته وایی و بۆگه ندا دیله کان میز ده که نه پیلوه کانیانه وه و ده یخونه وه. شه مش دوا ئاوارده وه ی پیش مردنیان بووه له سه ر زه وی.

دنیا به ره و دره نگان ده چیت، ئیتر ته نوره لینی تیک ده چیت، نازانتت کاروانه که به ره و کوئ مل ده نیت. جاریک ده لیت سه ماوه، یه کیکی تریان ده لیت فه لوجه. عوزیر ده لیت: پیش فه لوجه کاروانه که ده بییت به دوو به شه وه، زوریه ی سه یاره و پاسه کان ریگایه کی تر ده گرن. پینچ پاس و سه یاره یه کی گه وره ی سه وزی سه رگیراوی، که موسته فای تیا بوو، به ره و رووی خوره که، که زور به خیرایی له ئاوا بووندا بوو، ده چن. کات نزیکه ی شه ش و نیوی ئیواره ده بییت و 10 سه عات به سه ر ده رچوونیا ندا له توپزاوا تپه ریه. به شاری رومادیدا تپه په رن و دوا ی شه وه 15 تا 30 ده قیقه یه ک به جاده ی قیردا تپه په رن، تا له سه ر پردیک راده وه ستن. پرده که به سه ربارزکی زور دوری گیرابوو. له کونه که وه ته ماشا ده که ن له ژیردار خورمایه کدا سه یاره کان له به رده م پزلیسخانه یه کدا وه ستاوه. گوئیان له قسه ی کابرای حه ره س و شه فسهریک ده بییت، که له پزلیسخانه که وه هاتبووه ده ری. لیره شدا دیله کان ته سلیم به م کابرا ته فسهره ده کرین. حه ره سه که لیسته ی ناوه کان و سه یاره کان ده خاته ژیر جاریدیری ته فسهره که وه و پیتی ده لیتت سه یاره کانیان له ته کتاندن بن تا شه و کاته ی له کاره که تان ده بنه وه و ده گه ریته وه. حه ره سه کانی (القواة الخاصة) که له سه یاره کان داده بزن و له جینگایان چه کداری به رگ سه وز و بیتریه ره ش، (که شه مش جوبه رگی رسی نهمن و نهمنی حیزبی به معن بوو) ده چنه ناو سه یاره کانه وه. ته فسهره که وه چه نده ها چه کداری تر خویان فرئ ده ده ته دوو لاندکروزه ری تویتاوه و دوو بلدوزه ریش له ته کیاندا ده که ونه ری.

هه موویان ده ست ده که ن به گریان و یه کتر ماچکردن

داوای گه ردن نازادی له یه کتری ده که ن

دنیا به ره و تاریکتر ده چوو. لیره دا کاروانه که ده بییت به نز سه یاره و بلدوزه ره که ش له پیشیانه وه به جاده یه کی چالوی به درژیایی فوراتدا ده رۆن. پاش نیو سه عات کاروانه که به لای دهستی راستدا لاده اته سه ر جاده یه کی خول. دیله کان ته دنیا هه ر بیابان و تاریکیان ده بینتی. هه ندیکیان ده ستیان کرد به پاراته وه و شایه تمان هینان. ئیبراهیم شیوه ی خیزانه که ی به میشکیا تی ده په رییت. ئیتر له م کاته دا هه موویان ده ست ده که ن به گریان و ده پرسن

چيان كوردبوو وَا رۇڭيان بەم رۇژە گەيشت؟ سەروريشى يەكترىيان ماچ دەكرد و داواى گەردن ئازادىيان لە يەكترى دەكرد. ئەمەش خۇ نامادە كوردنيان بوو بۇ مردن.

دنيا تاريك ببوو. عوزير، عومەر و ئىبراهيم دەر يارەى ماوہى چەند بە و جادە خۇلە دا رۇيشتون، بۇ چوونى جياوازيان ھەيە. عوزير دەلەت بە 10 دەقىقە، عومەر بە 15 تا 30 دەقىقە و ئىبراهيميش بە زياتر لە 30 دەقىقە يەك دەخلە ميني.

لە پير پاسەكە لە قولايى لمدادە چە قيت و سە يارەى دوا بە داواى ئەمانيش كە دوا سە يارە دەبیت، خۇى لادەدات و لە بەر دەم ئەماندا ئەویش دە چە قيت. عوزير لە كونه كەوہ دەبينيٹ كە 3 پاس، 2 لاندكروژەرەكە، كە يەك كەك لە بلدوزەرەكان بەر دەوامە لە سەر رۇيشتن. لە بەر روناكى لايتى سە يارە كاندا، لە ھەلبە زین و دابە زینە كاندا دەيتوانى سەرى سە يارە كان ببينيٹ. كە كاروانەكە لايدايە سەر جادە خۇلینەكە، ئەمان لە چارە نووسى خۇيان دۇنيا بوون كە بۇ مردن دە چن.

چە كدارەكان عەرەب بوون و لە زمانى كوردى تینە دەگە يشتن. بۇ يە ئەمان توانييان لە ناو خۇياندا يەك ونە مقومقو و رىپكەون لە سەر ئەوہى كە كاتيك دین بيان بەن بۇ كوشتن بەر ھەلستى بكن و ھەول بەدن ئەگەر يەك كيش لە 35 كە سە رنكارى ببیت زۆرە.

وہستان بۇ سەرەى مەرگ

ئىبراهيم دەگىر پیتەوہ: ماوہى بيست دەقىقە ديلەكان بە بەر دەوامى گوييان لە دەنگى دەستريژكردن و ھاوارھاوار و لرفەى بلدوزەرەكان بوو. داواى ئەوہ بلدوزەرەيك لە تاريكييەوہ بەرەو لای پاسەكەى تيمە ھات و جيگای خۇى وەرگرت، گىرېى گۇرېى و چەند جارېك ھەولئى دا كە پاسەكە لە چالەكە دەربھينيٹ، بەلام پاسەكە زياتر لە لمەكە دا رۇدە چوو. بۇ دوا جار توائى لە پيشەوہ پاسەكە دەريكات. شۇقيرەكە داواى ماندور بوونى لە ھەولەكانى، لە بلدوزەرەكەى دابەزى و مەتارە يەك ئاوى نا بە سەريەوہ. ديلەكان لە ديوارە ئاسننەكانى پاسە بى پەنجەرەكەيان دەدا و بۇ چۆرىك ئاوى دەپارانەوہ. شۇقيرەكە داواى مۇيىكى قول، ئەوہى ماپووەوہ رشتيە سەر زەوى، ئاوەكە بە وشكايى لمەكە دا رۇچووە خوارى.

بە ھوى ديلكى خەلكى گوندى خدر بەگ كە تەنيا كەس بوو توانيبوو سەعاتەكەى دەستى دەريكات، زانيمان سەعات 7 و نيوہ. دنيا بە تەواوى تاريك ببوو. دوو جارى تر گوييان لە دەستريژى گوللە و ھاوارى خەلك بوو. پاش نيو سەعات، دوو لاندكروژەرەكە لە گەل ئەو ئەفسەرەى كە كاروانەكەى تەسليم كرابوو گەرانەوہ. شۇقيرى ئەو پاسەى كە عوزيرى تيا دەبیت، دادەبەزى و لە پشەوہ لايتى سەر پاسەكە دەكوژينيٹەوہ و

دەگە پیتەوہ و لايتى پاسەكە ئاراستەى پاسەكەى بەر دەمى دەكات. عوزير و ھاوريگانى زياتر تيك دە چن و دەشلەوژين. سەربازەكان كە كلاشنيكوف و دەمانچەيان لە دەستدا دەبیت، 30 ئەفەرەكەى ناوى دادەبەزینن و لە بەر روناكى لايتى پاسەكەى ئەمانى تبادان، گوللە بارانيان دەكەن. كە لە كوشتنيان دەبەنەوہ رايان دەكيشنە ناو چالتيكى تازە ھەلكە ندراروہ.

عوزير دەبينيٹ كە چن لاشە يەك ھيشتا دەجولانەوہ و گيانيان تيا دا ماپوو.

ئىستا بارى يەك پاس ماوہ بۇ كوشتن

پيلانى ديلەكانيش بەم چۆرە بوو: كاتيك كە يەكەم سەرباز ديت بۇ بردنى ديلەكان، بە ھينز ترينيان پەلامارى چەكەكەى بدات و پنى لە دەرگاكە گير بكات و بە كراوہيى ببھينيٹەوہ.

ديلەكان چونكە چەندەھا رۇژ بوو بى خواردن و ئاوى بوون، زۆر لاواز بوون تا بتوانن بەر ھەلستى تەواوہتى بكن. بەلام بە ھەر حال عوزير و عومەر و چەند كەس يىكى تريان لە كاتى دەرگا كوردنەوہ دا توانييان خۇيان بۇ ھەلمەت بردن ئامادە بكن. ئىبراهيم لە داوہ بە ترسەوہ چاوپروانى دەكرد، ئامادە بوو تا ئەگەر توائى دەرپەر پیتە دەروہ، عوزير لە كونهكەوہ تەماشادەكات كە دوو چەكدار بە دەمانچەوہ لە ھەردو لای دەرگاكەوہ شويىنى خۇيان وەرگرتووە،

سپتەميان بە كلاشنيكوف يەكەوہ لە لای جيگای شۇقيرەكەوہ و ھەستاپوو. چوارەميشيان، كە كلاشنيكوف يىكى لە دەستدا بوو، پتيەكى لە سەر زەوى و ئەوى تىرى لە سەر پيپيلكەكە دانا و چاوديرى دەكرد. پاش چەند ساتيك يەك كەك لە سەربازەكان، كابرايەكى مىل تەستورى قەلەو، قفلەكە سەر دەدات و دەرگاكە بەرەو لای شۇقيرەكە رادەكيشيٹ. ھەر لە گەل كوردنەوہى دەرگاكە دا سەلام ناويك بە پەلامارەوہ دەردەپەر پیتە دەرى تا لە سەربازەكە بسرە ويينيٹ، بەلام سەربازى جيتى شۇقيرەكە، بە دەمانچە سەلام لە جندا دەكوژيٹ و دەرگاكەش دادەخريٹەوہ. عوزير گويى لە ئەفسەرەكە دەبیت كە دەلەت: دەبیت يەكە يەكە بيان كوژم.

عوزير جەوى مەسەلەكە دەگريٹە دەست و دەلەت: كاتيك كە سەربازەكان يەكەم كەس دادەبەزینن، عومەر بە قورسايى لەشى خۇى بخانە بەر سكەى دەرگاكەوہ نەھيلى دابخريٹەوہ. پياوہكانى تريس دەرپەر پەنە دەروہ و پەلامار بدەن و رابكەن. لە راستيشدا ھەر وا بسوو. سەربازە قەلەو كە ھات، پەلى يەك كەك لە ديلەكانى راکيشايە دەروہ، بە پەرۇپەكى سپى چارپەستى كرد، لە كاتى بردنە دەروہى ديلەكە دا شەش حەوت كەس دەرپەر پين و چەند كەس يىكىان پەلامارى كلاشنيكوفى سەرشانى سەربازەكەيان داو تەویش

مه خزه نه که ی گرتیوو. عوزیر هاواری په کیکیان دهکات که به سه ری نه فسه ره که دا بمانن. کابرا له بهر بی ناوی و بی خوراکی چه نده ها روژ بی هیز و توانا بیوو، به لام تواتی چه پوکیک بگه یه نیته چاوی نه فسه ره که. عوزیریش تغه نگه که ی له شانی قران، به لام نه و پیش نه مه توانیوو ی که مه خزه نه که ی لن بکاته وه.

دهرگا که والا بو و دیله کان دهرده پهرن، له هه مان کاتدا ده ستریزی گولله ده ست بی دهکات. دوو که س به کوژراوی به سه ر عوزیردا ده که ون. کاتیک عوزیر هه ول ددات خوی له زیر دوو لاشه که دا رزگار بکات، ده بینیت یه کیک له و چوار سه ر بازه ی که سه لامی کوشت به شانی برینداره وه، به سه که خشکی به ره و لای نه م دیت. کابرای سه ر باز هاواری ده کرد (ابو سالج...) واته یاوکی سالج بگه ره فریام. دیار بوو کابرا بهر گولله ی هاوړینکانی خوی که وتبور. عوزیر ده سستی بو ده مانچه ی کابرا ده کوتا، به لام ده سستی نه ده گه یشتی. له جیاتی نه وه ده ست دهکات به برینه که ی سه رشانیدا و له نه رزی توند دهکات و بیده نگه ی دهکات، کابرای سه ر باز له هوش خوی ده چی. له هه مان کاتدا گولله بارانکردنی پاسه که به ره ده وام ده بیت. لاشه له ناو پاسه که و زیر کورسیه کاتدا که وتبور.

ثیبراهیم گولله یه ک بهر سمتی راستی ده که ویت. عومه ریش توانیوو ی خوی بگه یه نیته زیر پاسه که وه. له هه مان کاتدا له هر چوار لاهه گولله باران ده کرا، عوزیر هه ست دهکات که تیغیک بهر قاچی که وتوو، له نیوان ته که کاندای گویی له ده نگیکه نامو ده بیت. له پیشدا نه یزانی نه و ده نگه چییه؟ دوا ی نه وه بوی دهر که وت که لیشاری خوینه له ناو پاسه که ده رزیته خوار ی. هه موو هاوړینکانی دیکه ی له ویدا کوژران.

موسته فاش خوی قوتسار دهکات !

کاتیک که دوو سه یاره که ده چه فن، سئ سه یاره ی تر له کاروانه که دا، چه ند سه د مه تریک له مان دوور ده که ونه وه. موسته فا له یه کیک له م سه یارانه دا ده بیت. کوشتنی نه مان زور کاریگه رتر بوو، کات نیواره بوو، چه کداز ه کان دهرگای پیشه وه ی سه یاره که ی موسته فا ده که نه وه، به ده ستر چاوی به ستر او، دوو دوو رایان ده کیشنه دهر وه. مسته فا له ترساندا پیلاوه کانی، که له بهر گهر می دایکه ندبوو له ناو پاسه که دا له بیرده چی، گویی له ده نگه گولله باران و هاوار ده بیت که له چه ند لایه که وه بهر ز ده یوو وه، به لام له بهر تاریکی هیچی نه ده بیینی.

چه کداز ه کان بو دوا جار گیرفانیان ده پیشکنن، به لام نه و دوو سه د دیناره ی که له ناو له شیدا شار دبوویه وه نایدوزنه وه. له پشته وه به پشته که ی هه ردور ده سستی و به جامانه که ی خوشی هه ردوو چاوی ده به ستنه وه، له گه ل هاوړینه کیدا

نه مریان پنده که ن که برؤن. مسته فا دهرانیت که به ره و مردن هه نگاو ده نیت، نزیکه ی بیست هه نگاو دهروات هه ست دهکات که داده چیته خوار ی. دوا ی نه وه نه مریان پی ده که ن که له سه ر پشت بکه ون. له م حاله ته دا مسته فا هه ست دهکات، که وتوته به یینی هاوړینه کی و لاشه یه که وه. گویی له ده نگه ی بلدوزره که بوو قره فری ده هات. ده نگیکه تر که هاته گویی مسته فا، ده نگه گولله کان و ناله ی هاوړیکه ی ته نیشتی بوو، ده نگه ی ته که کان ته و او دهن و گویی له ده نگه ی پی سهر باز ه کان ده بیت که ده گه رینه وه بو هینانی دیلی تر. گولله کان مسته فای نه پیکا بوو. هه ول ددات که لایه لا خوی تل بکاته وه، به لام زیاتر هه ست به لاشه ی کوژراو دهکات. هه ول ددات گری پی پشته که ی ده سستی بکاته وه، له هه مان کاتدا هه ست دهکات که سه ر باز ه کان به دوو دیلی تره وه گه راونه ته وه سه ر چاله که. له چاله که دا ریزیان ده که ن و به گولله شریان ده که ن. دیسان ده گه رینه وه دوا ی تر دیتن بو کوشتن. به م شپوه یه دوو دوو له زه ویدا ریزیان ده که ن و گولله بارانیان ده که ن.

نه م جار هیان تا سه ر باز ه کان ده گه رینه وه مسته فا ده توانیت که به سه که ی چاوی بکاته وه، ده بینیت که له ناو چالیکه گه وره دا راکشاوه. نه میش له و لالیزه ی چاله که ره ده بیت که بلدوزره که چاله که ی تیا هه لکه ندبوو. تا چاوی مسته فا بی بکات هه ر چال بوو، که به سه ده ها لاشه پر کرابوونه وه. نه م شانزیه ی له بهر رووناک ی پرؤ چه کتهر ی بلدوزره که کاندای ده بیینی که لای چالیکه وه و ه ستابورن و له لرفه لرفی چال هه لکه ندنی تر دا بوون. چاله که ی که خه ریک بوو پر ده یور له لاشه و شوقیری بلدوزره که ش له وه ده چوو چاوه رینی نه مری بکات بو سه رنانه وه ی چاله که.

مسته فا له قه راغی چاله که وه تارمایی سه یاره کانی ده بیینی، که بو ماوه ی 15 ده قیقه یه ک گویی له ده نگه ته که و هاواری کوشتن ده بیت. دوا ی نه وه بوی دهرده که ویت که ناوچه ی پشتی بیده نگه، هه ول ددات که به سه ر ریزه لاشه خویناوییه کاندای به تل له ده نگه گولله کان خوی دوور بخانه وه. چاله که ی نه می تیدا بوو دوا چال بوو له و چه نده ها چالانه ی تر که هه لکه ندرابوون.

نیستاش بیابانیکه ی له بهر وه ده بیت ده ست بکات به راکردن. بو هه ناسه و هر گرتنیک نه بیت که جار جار ناچار بوو بوه سستیت، نه گینا به رده وام هه ر رایده کرد. سه گی هار به بوئی خوین دوا ی ده که ون، نه میش به بهر د ده یان ره وتینن. مسته فا له سه ر روباریک جله خویناوییه کانی ده شوات.

دوای کوشتاری ناو پاسه که، عوزیر توانی له و تاریکیه دا خوی بدزیته وه و بوی دهرچیت. له یه کیتک له چاله کاندا که ده که ویته ناوی به سه ر لاشه ی پیاویکدا ده که ویت که هیشتا گیانی تیا مابوو، خوی له لوتی دهرژا، چاله که نزیکه ی 400 که سی تیا دا کوژرابوو. بۆ ماوه یه ک به شله ژاوی و رقه وه راده کات. له ترسی شه وه ی نه ناسریته وه که کورده، جله کانی داده که نیت و به توپه لکراوی له سه ر شانی داده نیت و دست ده کاته وه به راگردن، شه میش وه ک موسته فا پیتلاوه کانی له بیر ده چیت. بۆ ماوه یه کی زۆر چه نده ها سه عات راده کات. عوزیر ده لیت: "ناوچه که هه مووی چال و به گل هه لدرابوو وه. چاله کانیش به لاشه یه کی زۆر پرکرا یوو نه وه. من رام ده کرد، چاله کانم به بۆنی لاشه کاندا ده ناسیبه وه."

له شوینیکدا جاده یه کی قیر ده بینیت. ده گاته سه ر ناویک، له و به ره وه تارمایی ریزه دار خورمائی لئوه دیار ده بن. شه م به چوکدا نیت و ده چیت ئاو بخواته وه، له و کاته دا لایتی سه یاره یه ک ده بینیت، وا ده زانیت که یه کیتکه له لاندکروژه کان و دست ده کاته وه به راگردن.

به بۆچوونی عوزیر کاترمیز جواری به یانی ده بینیت، کاتیک چرای خانوو ده بینیت و به ره و روناکییه که مل ده نیت.

نۆردوگا زۆره مله که ی "نه لته ش" له رومادی

عوزیر ده بینیت خه لک له حه وشه نوستوون، مال به مال له دهرگا ده دات و ده پاریته وه: پیاویکی لئقه و ماو و هه ژار پیویستی به نان و ناو و یارمه تییه. که خاوه ن ماله کان دینه دهرئ و عوزیر به و شیوه یه ده بینن، دهرگا که ی به سه ردا داده خه نه وه و دهری ده که ن.

له مالتیکه وه، پیاویک و دوو کوپه که ی به دار بۆی دینه دهرئ. عوزیر چیرۆکی به سه رهاته که ی له دهم دهرده چئ، شه وانیش شۆرباو نان و ئاو و جوتیک نه علی ده دهنئ، له و ده موچاوه شله ژاوه ی کوردیکی وه ها راگردوو، ده ترسن و دادی تاده ن. عوزیر مال به مال ده گهریت و ده پاریته وه. شه حمه د ناویک به هانایه وه نیت، رئی سوار بوونی پاسی پئ نیشان ده دات.

موسته فاش وه ک عوزیر رئی ده که ویته سه ر شه م شوینه، نزیک مالتیک بۆنی نانی گهرم ده کات. ده بینیت ژنیک دانیشتوو، خهریکی نان کردنه. موسته فا له ژنه که ده پرسیت: شه م شوینه کوئییه؟ ژنه که وه لامی ده داته وه ده لیت: که شه مه کۆمه لگایه کی زۆره مله یه که کورده کانی ناوچه ی قه سری شیرینی تیا دا کۆکراونه ته وه. به لام ژنه که خوی خه لکی خانه قین ده بینت. (له سه ره تائی جه نگی ئیران و عیراقد، 30 هه زار کورد له م شوینه دا ده سته سه ر کرابوون. به پئی راپۆرتی خاچی سوور

له سالی 1992 دا که (Middle East Watch) شه م به لگه نامه یه و چاوپنیکه و تنه که ش له گه ل عوزیر و ئیبراهیم و عومه ردا تیا دا نامه کردوو و له گه ل شه و لیکۆلینه وانه ش له سه ر شه نفال، 15 تا 16 هه زار کوردی ده سته سه ر له و شوینه دا مابوون).

کاتیک پیاوی ماله که له شار دیته وه، موسته فا چیرۆکه که بۆ شه میش ده گهریته وه، که گوايه کارمه ندی میریبه و سه یاره که ی وهرگه راوه. خاوه ن مال جوتیک نه علی شه داتی و شوینی وه ستانی پاسی شاری رومادی نیشان ده دات. که موسته فا ده گاته شوینه که، پاسه که له رۆبشتندا ده بینت، شه م به ده سته رز کردنه وه، پاسه که ده وه ستینیت و سوار ده بینت.

موسته فا یه کیتک له نه فه ره کان ده ناسیته وه

که موسته فا سواری پاسه که ده بینت ده موچاوی یه کیتک له نه فه ره کان ده ناسیته وه، شه و که سه ش عوزیر ده بینت. هه ردووکیان عه ویز و مه سته فا به یه که وه ده گه نه به غداد. مه سته فا له به غداد، له قه ره بالئی گه راجدا، شیوه ی یه کیتک ده کات، که شه فسهری ئیستیخبارات بووه له توپزاوا، له ترسا راده کات و له ناو قه ره بالغیبه که دا خوی ون ده کات.

عوزیر له ته له فیزوندا خوی ده بینیت!

عوزیر شه و ئیواره یه ده گاته که رکوک، له مالی خزمیکی ته ماشای بلاو کراوه ی ده نگوباسی ته له فیزونی عیراقی شه و ئیواره یه ده کات. ده نگوباسه که ده لیت: که سه ربازی عیراقی به کریگیرووی ئیرانیان گرتوو. قیدۆ و فلیمه که که له پۆلیسخانه ی قادر که ره می ناوچه ی گه رمیان له (4/10) دا گیرابوو، نیشان ده دات که چۆن سه ربازی عیراقی به چه که کانیا نه وه دهری گیراوه کانیا ن داوه، که عوزیر یه کیتک ده بینت له م گیراوانه.

هه ر یه ک له ئیبراهیم و عومه ریش، خویان قوتار ده که ن و له بیاباندا راده که ن و شه مانیش رینگایان ده چیته وه سه ر هه مان شوینی گۆمه لگا زۆره مله که ی "نه لته ش".

شه م که ساته ی که به هه ر سن قۆرته که ی شه نفالدا دهرۆن و به م شیوه یه له کوشتنی شه نفال رزگاریان ده بینت، کۆتایی چیرۆکه که یان تیبه، به لکو به چه نده ها کۆسپ و مه ترسی تردا رۆبشتوون. هه ر یه ک له عوزیر و عومه ر دوا جار به سه ربازی دهرین بۆ جه نگی کویت.

شه نوهر تاهیریش په کیتک ده بینت له وانه ی که له کاتی گولله باران کردندا چوار گولله ی بهر ده که ویت و جینی ده هینن. به بریندار پیه وه خوی ده گه به نیته وه نیشتمانه که ی. شه و پینشمه رگه یه ی که شه نوهری بۆ دوا جار له ژباندا، له ناوچه ی قادر که ره م بینیبوو، ده لیت: "له وانه یه شه نوهر له

برساندا مرده بینت، یان له لاهن له شگری عیراقییه وه گیرابیت و کوژرابیت

کۆرته ی به سه رهاتی شه و چوار که سه له کوشته کانی شه نفال، له سالی 1992 دا لایه ن Middle East Watch نامه کردوو. سه رچاوه ی نووسینی شه م جاره شمان په کوردی هه ر له هه مان سه رچاوه یه: (169-190 و ل 202-24) وینه کانیش له کتیبی: Kurdistan In the shadow of History نووسینی: Susan Meiselas (وه رگیرون)

***** نه مه ش به سه رهاتی یه کتیک نه هه زاران خه لکی نه تفالکراوی کورده *****

"بۆ ئه م هه نداله له من ناتر سیت ؟"

" م . بلند " باشووری کوردستان

ناماده کردنی: " هه ریم جاف "

ساله م بینو به سه له مینه وه له ناو چیره دوو که لدا به کول ده گریا و هه نسکی دها و ناگره که ش خه ریک بوو لینی نزیک ده بوویه وه. ئیتر له سۆزی گیانی نه وه منداله پاره که م له پیر چوویه وه، به هه له مت باوه شم پندا دا و له ئامیزم گرت. له م کاته دا سه یری شیوه که م کرد، دیم جه یش و جاشه کان په ناگاکه ده دهنه بهر ئاربیجی و ده ستریزی گولله. پاش ماوه یه ک به تزیین و نه وتیان پیاکردن و ناگریان له گیانیان به ردا.

ئاله و کاته دا مه رگ و سووتانی هه موویانم به چاوی خۆم بینو. له پیر جه ند سه رباز و جاشیک مۆله یان دام و به چمکی فه قیانه که م کیشیان کردم بۆ نزیک ئیفاکه ک، سه رم به رز کرده وه بینیم ژنه پیره که ی خۆشمی تیدا بوو.

چه ند ویستیان منداله که م لئ بسه نن، به لام من نه مدانی و هه لم دایه ناو ئیفاکه وه. سه لما خه راکه گرته یه ئامیز و منیشیان سه ر خست. له ناو ئیفاکه دا رایان گرتین تا کو ناگریان له سه رتاپای ئاوی به ردا. پاشان له ته ک چه ند پیرو به ککه وته یه کی تری گونده که ماندا بر دینیان بۆ چه مچه مال و له ویش داوای منداله که یان کرد به لام سه لما هه رچۆن بوو شار دبییه وه.

روژی درایی بر دینیان بۆ توپزاوای که رکوک و له ویش سی روژ ماینه وه. له و ماوه یه دا که میک هاتینه وه سه ر خۆمان. نه و ساته زانیم مناله که کوره زامه و هی سه یه مین کورمه، ئیتر بۆنی هه موویانم نا به م منداله وه. و وتم: سوپاس بۆ خوا یه کتیکیانم بۆ ده رچووه، نه م له شه بچکۆلانه یه که میک سوکنایی دلم ده داته وه.

خۆراکمان سه مونی ره ق بوو، ده بوایه ته رم بکر دایه بۆ نه وه ی بخوسیت و منداله که بتوانیت بیخوات. خۆمان دلمان گیرابوو نه مان ده توانی هه یچ بخوین. دوا ی سی روژه که بر دینیان بۆ سه ماوه هه ر نه و روژه هاوردینیان بۆ نه م زینداته له م بیابانه دا.

لیره ئیتر من بوومه دایک و باوک بۆ نه م منداله، روژی ته نیا روژی یه ک سه موتمان هه یوو بۆ خواردن. که منداله که برسی ده بوو، ناچار په تام ده برده بهر سه رئاو و له وئ

له دالانه که دا دانیشتیرووم، بیرم له چاره نووسی خۆم و بیده سه لاتی گشت زیندانییه کان ده کرده وه، له پشتمه وه ترپه ی پییه ک رای چله کاندیم. که لام کرده وه، پیاویکی چاوشینی ریش سه یی بالا به رز لیم نزیک بووه وه. پاش سلاو کردن چه مایه وه و له ته نیشتمه وه له سه ر زه وییه ره ق و ته قه که دانیشت.

- ناوم عه ونییه، خه لکی گه رمیانم.

- سه رچاوم هاتی خالو عه ونی.

- باوکه که م راسته خه لکی هه له بجه ن؟

- به لئ.

- بۆچی هیناونیان بۆ نه پیره؟

- پاش کیمیاوییه که، نه مان توانی له ئوردوگاکانی ئیراندا هه لیکه یین، له بهر نه وه به چاکمان زانی بگه رتینه وه کوردستان.

- کورده که م خۆزیا به خۆزیا یی خوا ئیمه ش به مال و منداله وه له سه ر خاکی خۆمان کیمیاوی بیکوشتابین.

- وا مه لئ خالو گیان، نه وه ی له ئیمه روویدا یاخوا نه له ئیوه و نه له هه یچ مرفوقیکی سه ر نه م زه وییه ش روو نه دات. نه ی ئیوه یان بۆ هیناوه ته ئیره؟

- داخم گرانه روئه!... کورده کانم هه ر پینجیان ژنیان هینابوو. کچه کانم

هه ردووکیان شوویان کردبوو. به گشتیان خاومنی 43 مندال بوون. له پیر روژی ک جه یش و جاش به سه رکر دایه تی "عمید بارق" ده سستیان کرد به ته قه و بۆردومان کردن. گشتمان شپرنه بووین و منداله کان هه موو به کور و کوره زاو کچ و کچه زاوه روویان کرده شیوی به رده م ئاوا ییه که، که بۆ روژی ته ق و توق و ته نگانه له ویدا په ناگه یه کمان تیا درووست کردبوو.

ته قه که م که م زیادی کرد تا کو هه موویان به ره و په ناگه که رقیشتن، به لام من و سه لمای ژنم و وتیمان پیربووین و که س لاقه ی ئیمه ناکات، بۆیه له ناو ماله که دا مایته وه.

بینیم کایه تی ماله که مان ده سوتن. منیش بۆ روژی ره ش هه ندیک پاره م له ویدا شار دیوییه وه، خه راکه رامکرد تا ده ریکه م. له ژیر بتمیچی کایه نه که دا مندالکی ته مه ن چوار

- ئەمە مندالی كتيه؟ دووبارەى كرده وە: ئەمە سەگى كتيه؟

دەروونم داخ بوو خەرىك بوو سويم دەبوويه وە، پيم بە جەرگى خۆمدا نا و ووتم:

- گەرەم مندالی منە!

- بۆچى دەگىرى و بئىدەنگ نابىت؟ بىو ناترسىت كە من دەبىنىت؟

- قوربان مندالە و لە هيچ تى تاگات.

لەم كاتەدا كىنلە كەى دەستى بەرز كرده وە و بە هەموو هيزىكى و بە دەم جویندانە وە كيشاى بە پشتى ئەو بە سەزما ئەدا و تەختى زەوىيە كەى كرد. بە وەشە وە نە وەستا تاكو بۆى كرا بە پۆستالە كەى، لە قەيەكى دا بە دەمىدا و سەرى چەقانە ناو قورە چلكا و بىيە كەى لای تانكى تاو كە وە.

خالە عەونى بە چاوى پى فرمىسك و وشە پىچىچە كەنە وە وتى:

- مەرگى ئەمە م م م مندالەشم بە چاوى خۆم بىنى

دەگەر پام بووايە يەك دوو سەموونى كۆن و كەرواويم دەدزىيە وە. ئەوجا بە چەقۆيەك دام ئەتاشى تاكو پىسى و كەروو كەبىم لىدە كرده وە، بە ئاو كەمىك تەرم دەكرد و دەم كرده خوار دنى ژەمىكى مندالە كە. خۆشم تەنيا لە تەسەمونتىكم كەرت دەكرد بە سى بەشە وە و بە سى ژەم دەم خوار دىن. هيشتا بەم ژيانە رازىبووم، چونكە ئەم مندالەم لە گەلدا بوو، وام دەزانى هەموو كورەزا و كچەزاكانم لە گەلدا.

رۆژىك گەرما زۆرى بۆ هينايىن، مندالە كەم بىردە بەر دەم تانكى ئاوى حەوشە كە بۆ ئەو وەى دەستىكى تەرى بە دەم و چاويدا بەهينم، كاتىكم زانى ملازم حەجاج لە ژوورە كەيە وە كە بە سەر هۆلە كانى زىندانە كەدا وەك دىدە بان دەينواری، بەدى كر دىن و نەرى لى هەلسا. ترس شلە ژاندى و رام كرده دواو و خۆم تىكەلى زىندانىيە كانى تر كرد، بەلام فرىاى مندالە كە نەكە وتم و جىم هيشت. حەجاج بۆى هاتە خوارى، ساتىك بەيە كىاندا روانى، ئەو لە شە بچكۆلانە يە لە بەر دەم هاواری عەتەرىكى دىزدا خۆى نەگرت و دايە پىرمەى گریان. حەجاج لىنى نزيك بوويه وە و دەنگى بەر زتر دەكرده وە و هاواری كرد:

ئەم وئەيە چىت پى دە ئىت؟

سەرانى كورد ئەمرۆ لەگەل سەرۆكى ئەم ئەفسەر و سەربازە عىراقىيانە دادەنشىت، كە بەشانا زىيە وە وئە لەگەل لاشمىه كى بى سەرى كوردىك دىگرن و سەر كەوتنى خۇيان نيشان دەدەن. كى بەرامبەر ئەو مېژوو بەرپرسىارە؟ ئەوانەى تاوانە كەيان كرده وە پان ئەوانەش كە دەست دەخەنە دەستىيانە وە؟

ئەم وئەيە لە كئىنى: Kurdistan In the shadow of

History وەرگىراو

نووسىنى: Susan Meiselas

كۆشارى كۆنتراخت، دەرامەتى تەنيا ئەو پارەى هاوبەشى و بارتەمى دلسوزان و دەستەى بەرپۆه بەرانینى. بۆيە ئەو وەى

كە تا ئىستا پارەى ژمارە كانى پىشوو بىيان بۇ ئەناردووین، ئىتر لەم ژمارە يە وە كۆشاره كەيان بۇ ئانىرىن.

دەستەى بەرپۆه بەرانی كۆنتراخت

ئەوانەى كوردستان بەجى دەھيلن دەلین چى؟

بەھمەن و زانا و مەمۇسى كەسەن لەوانە

بايز

ئامادەى كەردووه

۱۹۹۸، ۶، ۲۱

دوو پىنگاى پاكردن ھەيە. يەككىيان بە پەسىمى و لە پىنگاى پرايم خەليل و بە پەساپورتى تەزويرى عىراقىيە، كە لە نووسىنگە بازىرگانىيەكانى پارتى ديموكراتى كوردستان (پ.د.ك.) يا (حيزبى توركمان - بەرەى توركمان) ھوھ مۆلەتى فيزەى تەنيا (۱۰) پۆزى پى وەرەگىرەيت بۆ توركيا. ئەرى تريان بە نەينىيە و بە پىكەوتن لەگەل قاچاخچى و چاوساغە كە ھەرگىز جىنگاى متمانەش نىن. لە سنوورەكان و بە چىا سەخت و دژوارەكانى كوردستاندا بۆ ئەو ديوى سنوورى ئىران ئىنجا توركيا يا راستەوخۆ بۆ توركيا دەپەرنەو. بەلام ديارە پىنگاى دووم و تىپەپەين بە سنوورە دژوارەكانى كوردستان-ئىران، كوردستان-توركيا، ئىران-توركيا، پەرە لە خەتەر و مەترسى گرتن، برىندار بوون، كووزدان بە دەستى جەندرمەكانى تورك يان پاسدارانى ئىرانى.

مەمۇ:

تاكەى مۆمى تەمەنم

لە پىمانايدا بسوتىت؟

دە سال شەرى عىراق و ئىران،

جەوت سالىش شەرى حكومەتى

سەوزو زەرد،

باشە پىتان وايە من چەند سال دەزىم؟

چىرۆكەكان ھەمە جۆرو ھەمە پەنگن، ھەر كەسەو كۆمە ئىك بەسەرھاتى خۆى پىيە. زانا و بەھمەن لە چاوپىكەوتنىكدا، ئاوا بەشەك لە بەسەرھاتى خۆيان باس دەكەن:

پرسىيار: ئايا ئىوھ لەبەر ھەزارى و تەبوونى بىرتان لە ھاتنە دەرە كەردووه، يان ھەزىكى تر ھەبوو؟

ھەردوكان دەكەونە قسە و ھەلامەكان بۆ يەكتىرى تەواو دەكەن:

-ئا، لەبەر نالەبارى بارودۆخى كوردستان، ئيان نەماو، كاروكاسبى نىيە، ھىچ كەسەك زىانى تەمىن نىيە، پىشمان وايە ئەو ھەموو خەلكەش كە رادەكەن، بەھۆى مەسەلى سىياسىيە ھەيە كە ئەمىر لە كوردستان دروست بوو.

پرسىيار: پىتان وايە خەلك بە ھۆى چاوپىكەرىيە پىتە دەرەو؟

زانا: بەلئى ھەيە بەھۆى چاوپىكەرىيە ھەرو دەكاتە دەرەو.

-بەھمەن: بەلام ئەمە پىزەمەكى كەمە.

زانا: راست دەكەيت.

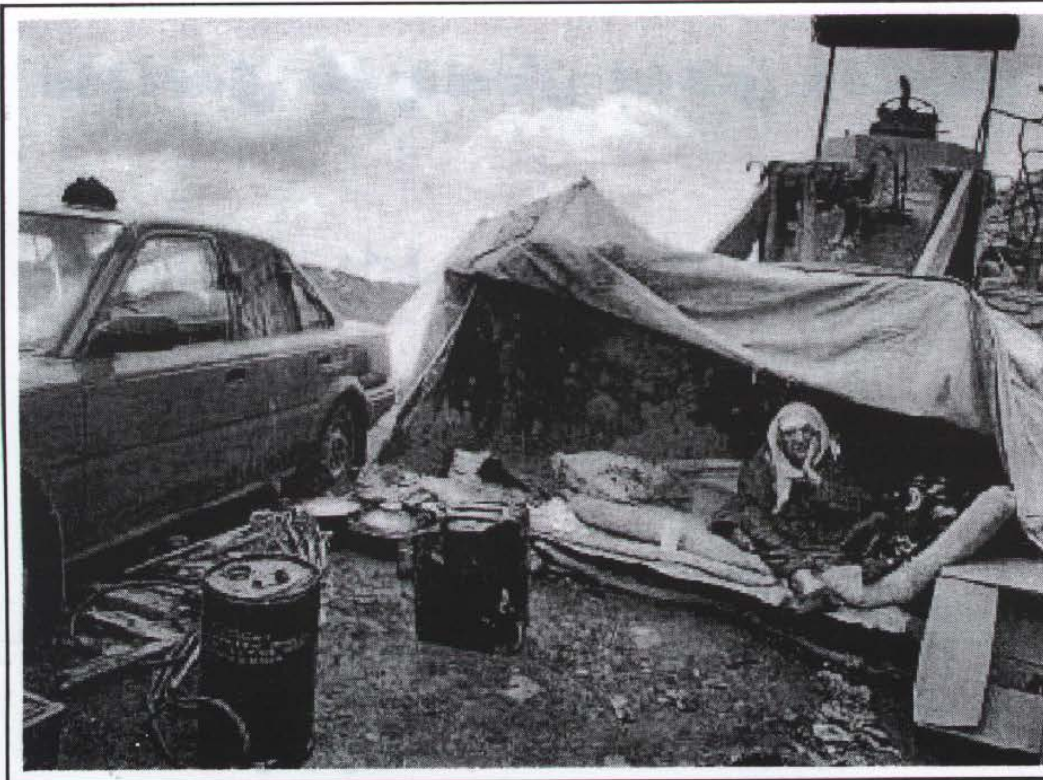
پرسىيار: بە چ رىنگاپەك و چۆن دەستان پىن كەرد؟

زانا: لە پىنگاى قاچاخچىو، كە ھەر لە سلىمانىيە ھە لەگە ئيا رىك كەوتىن بەرەو شاخ و كىتوھەكانى سەر سنوور، بۆئاو ئىران، لەو پەو سنوورى ئىران و توركيا مان بەرى.

پرسىيار: ئەمە بەزىي حكومەتى ئىرانە ھەيە؟

زانا: بەلئى. ديارە رىنگاى قاچاخ ھەيە، بە شاخ و كىتو كەزو لادىكانى كوردستاندا تىپەر دەبىت. نىمە نىزىكەى دوو پۆز بە پى و ئىنجا بە ئوتوموبىل تا شارى (پەزائىيە-رومى) رۆشتىن، لەوتش لە مالى قاچاخچى خەلكى ئىران و بە چاوساغىيە ئەوان سنوورى ئىران

چىرۆك و بەسەرھاتە راستەقىنەكان ھەر لە كوردستان و لە شارەكانى (سلىمانى، ھەولېر، دەوك) و شارۆچكەكانى دەروو پەروە دەست پى دەكات. لە ھەر يەكەك لەم شارو شارۆچكەكاندا بە ئاشكرا يان كەمىك نەينى بازارى دۆلار شانەشەنى بازارى تەزوير و بازارى قاچاخچىتى و كۆلەسەرنان ھەيە. ئەم بازارانە رىنگا خۆشكەر ھاندەرىكى چاكن بۆ ئەو پاكردن و كۆچرەوھەكان بەر پى بگەون. كۆمە ئىك دەلال و تەزويرچى بە ھاوكارى پىاومەكانى ئاسايش و پۆلىسى ناوخۆ لەم بازارانەدا كار دەكەن. چاكتىر پەرەپول بە شىوھەيەكى ناشەرى كۆ دەكەنەو. بەلام برىارى پاكردنەكە لە لايەن خەلكەوھە لە نىو ھەناوى بارو زروفى ھەكۆل ھاتووى كۆمەنگاى كوردستانەو سەر دەردىنەت. ئەو خەلكەى كە برىارەكە دەدا ئەگەر پارمەك شك ببات يا ئەگەر كەسەك بەلئىنى يارمەتى و دەسگرتنى بداتى، ئەوا بۆ دەرياز بوون لە دۆزخە ناھەموارەكەى ئەو، بە كرىنى ناسنامە، پەساپۆرت، بەلگەنامەى تەزويركراو پارەى ئىرانى، توركىي، ئەمىرىكىي خۆيان ئامادە دەكەن. قوناغى دووم ھەراچكردن و ھەزانفرۆشى خانوو، ئوتوموبىل، دوكان، كەلوپەل و ھەرچى شك دەبەن. لە زۆرەيى شارو شارۆچكەكانى كوردستان بازارى ھەراچكردن گەرمەو كۆمە ئىك دەلال و قۆلبەر لەسەرى دەزىن.

وێنە
مرۆڤێکی
کورد،
دەمی
شوڤلیکی
بەرکەوتوو
بیکات
بە
جێگای
نووستن.

سەرچاوەی وێنە:
Kurdistan in
the Shadow of
History, Susan
Meislas

یەک دوو رۆژ تێپەرێبوون بەسەر فیزیکەدا خەڵکەکە لە لایەن پۆلیسە
چەتەئاسایییەکانی تورکیاوە دەگیرێن و دەبرێنە بەشی
(بێگانە-یابانجی) لە ئەمینیەتی ئەستنبول، ئەنقەرە و دواتر
(سنورداش-دیپۆرت) بە کوردی فر دەدرێنەوه بۆ سەرسنوور
تەسلیم بە پارتی دەکرینەوه.

پرسیار: ئەدی یانی چی ئێم دە رۆژ فیزیە؟
بەهەمن: ئەمە تەنیا بۆ ئەوە چاکە کە بە بێ ترس و بە سەلامەتی
بگهینە ئەستەنبول و ترسی رێگا خەتەری گرتن، کوشتن و
برینداربوون بە مین تێپەرێن. بۆ ئەوەی بەزوتترین کات فریای
خۆمان بکەوین بۆ دەربازبوون لە تورکیا و پۆلیسە بێ ویژدانەکان.

پرسیار: ئێوه کە گەشتنە ئەوێ دەبیت چی بکەن؟
بەهەمن: بە زوتترین کات خۆمان تەسلیم بە قاچاچی بکەین،
رێگایەکی راکردن و دەربازبوون پێدا بکەین. قاچاچیەکان
شوقەیی خۆیان هەیە خواردن و خەو و مانەوهمان بۆ داڕێژدەن تا
بە رێ دەکەوین.

پرسیار: ئێم قاچاچییانە خەلکی کۆژن؟
کوردی عێراق، خەلکی سلیمانی و هەولێر.
زانا: من دوو کەسم دەناسی تا گەیشتبوو ئەستەنبول چەند
رۆژێکیان لە رێگا لە دەست داو و لەوێش گیرابوو، ئیتر یەکسەر
بۆ "برایم خەلیل" سنورداش کرابووئەوه.

لە چاوپێکەوتنێکی تردا لەگەڵ (هەمەق) بەسەرھاتی گەشتن بە
ئەستەنبول و سنورداشکردنی خۆی ئاوا بۆ گێراپنەوه:
-سالی پار دواي ناوونوسین و چاوەروانییەکی دوورو درێژ کە
نزیکی ٨ مانگی خایاند لە رێگای نووسینگەیی جەوازاتی (برایم
خەلیل)ی پارتی، بە هەزار واستە و واستەکاریی توانیم بە
پەسپۆرتێکی عێراقی تەزویر، کە ئەگەر ئەو کاتە لە بازاری دۆلار
بمکریایە بە ٢٠ هەزار دیناریش نە دەکردرا، لە پردی برایم خەلیل
لەگەڵ پۆستەیی پارتی چوویم سلۆپی ئەویدی سنوورە دەسکردەکی
نیوان ئێم دوو بەشەیی کوردستان و چاوم بە سیما

-تورکیامان بری.

پرسیار: گرتن و لیپرسینەوه نییە؟

زانا: بەلێ، زمان نەزانین و شەژان و هەندیک حالەتی دەروونی
کاری خۆی هەیە. کاتیک لە بازگەکانی نێوان شارەکان تێپەر دەبین
ئەوێ زمان نەزانیت و جلۆبەرگی جودا یان شازی لە بەردا بیت
جێگای گومانەو دەگیریت. گرتن و لیپرسینەوهی حکومەتی
ئێرانیش یەكجار ناخۆشە. دواي ماویەك گیرانیش فری دەدریتە
ئەو دیوی سنووری ژێر دەسەلاتی پارتی یان یەكیتی و پەنگە
لەوێش گرتن و لیپرسینەوه چاوەروانی گیراوەکان بکات.

پرسیار: ئەدی ئێوه کاک بەهەمن چۆن دەستان بەم سەفەرە کرد؟
بەهەمن: بەهۆی سەرە تورکمانەوه ناوی خۆم لە نووسینگەیی
حیزبی تورکمان نووسی کە لە زاخۆیە. دەبیت شەو
سەعات (٢، ٥) یان درەنگتر بگهیتە بەردەرگی ئەم نووسینگەیی بۆ
سەرگرتن تا بگهیتە لای بەرپرسی یەبوئەدی دەرەوهی حیزبی
تورکمان. بۆ ئەم مەبەستەش پاسپۆرتێکی عێراقی و معامەلاتی
ئاسایشی پارتی، واتە لە لایەن دەرگای ئاسایش و پارستنی
پارتییەوه لیکۆلینەوت لەگەڵ دا دەکرت. من پاسپۆرتەکم بە ٨
هەزار دیناری عێراقی کرێبوو، دواي مانگیک لە ناوونوسینەکم
سەرەیکم بە ٦٠٠ دۆلار وەرگرت.

پرسیار: ئایا بۆ سەرەوهرگرتن چەند مانگی بێ دەجیت؟

بەهەمن: بەلێ، پارتی رۆژانە ٨ کەس و حیزبی تورکانیش ٨ کەس بە
رێ دەکات. ئەوێ پارتی بە خۆراییە و سەرەگەیی یەكجار
دوورودرێژە، کە هەندیک جار سالیك دەبیت چاوەرێ بگهیت.
پارتیش حەز دەکات لە رێگای سەرە تورکمانەوه فیزیە وەرگرت.
چونکە ئەویش هاویەشە لەو پارەیی کە لە خەڵکە و مەردەگیریت بۆ
فیزیە، واتە بە ناراستەوخۆ ئەمەش هەر سەرە پارتییە.

پرسیار: ئایا حکومەتی تورکیا نازانیت ئێم پەسپۆرتانە تەزویر؟

بەهەمن: بەلێ، بەلام ئەمە رێکەوتنیکە و نیجارەتیکە لە نیوان
حکومەتی تورکیا و پارتی و حیزبی تورکماندا. ئەوان بە رەسمی
دان بەو پەسپۆرتانە و بە فیزیەکی خۆشیاندا ناتین. زۆر جار دواي

دوژمناکارانه که ی نه تاتورک کهوت. دواي چاوپروانیه کی تاقهت پروکین له خو خالی ده ریاژبوونه ی تورکیا، که تا نیوارمیه کی درهنگی خایاند، بهرمو نهسته نیول که و تمه ری. پوژیکم هر له سلوژی له دست جوو، شهوو پوژیکیش ریگای سلوژی - نهسته نیول که ۲۴ سه عاتیکه. نیتر دوو پوژ له نیو سه رماوسو له ی زور سهختی نهسته نیولدا سوپامه وه. به دواي قاچاخچیدا، شهو یک، شهو یک ی زور تاریک و پر له به ده ختی له میوانخانه به یک گیرام له گه ل کومه لیک مروقی سیاجاره ی تری وهک خو م. من تورکیم ده زانی، بکم بی هوده بوو. ده مگوت من به فیزه ی ره سمی هاتووم هیشتا پینج پوژم له فیزه که ماوه، به لام نه مان گوئیان لی نه گرتم. بق ماوه ی دوو پوژ له زیندانی نه منیه تی نه ستنبول ماینه وه له گه ل کومه لیک خه لکی تری وهک خو م. دواي نه م دوو پوژ به بق لای حاکم تکیان بردم. حاکم بریاری نازادکردنی دام به لام نه منیه ت دانیان به بریاره که دا ننا. هر بق ناو برده میانه لای حاکم من هیشتا سی زور فیزه م مایوو. به لام نه وان به زور داری و که لله ره قیسی گه راند میانه وه بق زیندان تا ته و او کردنی ۳ پوژمه کی تریش. نیجا له گه ل کومه لیک خه لکی ترده سواری پاستکیان کردین بق برام خلیل. دواي نه وه ی بق هر یه کیک ۵۰ دق لاریان لی سهندین، ته سلیم به پارتی و ئاساییشی پارتیان کردینه وه. نه گه ر ناوم له وی لای ئاسایش نه بوايه که تنیا بق نه میان به ختم هه بوو، نه و ده بوايه چه تد پوژیکیش لای نه وان زیندانی بکریم. دواي پرسیارو لیکو لینه وه یه کی زور، له زیندانی نه ستنبول ژماره یه کی زور زیندانی هه بوون نه گه ر بکرایه یاس و به سه رهاتی نه م خه لکه تو مار بکری نه و کومه لیک چیروکی پر له ژان و تراژیدی پر له ئیش و ئازار و ژان دست ده کهوت. له وی له هه موو ره گزو میلله تیک زیندانی کرابوون. ژن و پیاو، کوردو عه رب، فارس، نه بانی، روس، یونانی، هتد. به پاسه پوژتی ته زویر به پیناسه ی ته زویر، خه لکی وا هه بوو بق که شت و سه یران به په ساپوژتی نه وروپایی، نه مریکی هاتبوون بق نه ستنبول، به لام نه وان له م زیندانه میوانیان ده کردین.

پرسیار: ئیوه بق راتان کرد بق بریاری کلچتان دا؟

مه مق: ده پرسم بهس نیه ژیان له سیبهری جهنگدا، ناکی مومی

ته منم له بیماناییدا بسوتیت؟ ده سال شه ری عیراق و ئیران. حوت سالیس شه ری حکومتی سه وزو زهد، باشه پیتان وایه من چه ند ده ژیم؟

پرسیار: راسته راکردن و کچرمو نه مری له کوردستان چا ولیکریه؟

مه مق: رهنگه بق هندیک کهس راست بیت، به لام نه گه ر باس بیته سه ره هه موو نه و که سانه ی دوزخ ی ناوچه ی نارام چول ده گن، نه و تنیا درقوده له سه و پرویا گه نده ی حکومتی عه شایه ری پارتی و یه کیتییه. باشه ده میان و سه دان ماموستاو شارمزو مروی شقوشگین که له دواي راپه رین و پیکه نانی په رله مان و حکومتی کوردستان که پانه وه به مه بهستی خزمه تکردن نه وانیش جاریکی تر هر به چا ولیکریه ی پرویان له دهره وه کرده وه یان زولموژد و بیمورالی حیزبه بالا ده ستکان نه وانی ناچار کرد رابکن و سه ری خو یان هه لگرن؟

پرسیار: ده لئین عیشقی پارمو دقار، هینانه وه ی ئوتوموبیل و دواتر کرینی خانوو و زهوی، و ژنی جوان نه م خه لکی هه لفریواندوه، تر ده لئنی چی؟

مه مق: دوو نیه نه م روانگیه هندیک کهس بگریته وه نه مه راست بیت، به لام لافاوی به ریلوی کچکردن نه م روانگیه به درق ده خاته وه. نه گه ر ئیوه له نزیکه وه ناگاتان له دوزخ ی تیرور و ره شه کوژی نه م دوو حیزبه بالا ده سته بیت، له نزیکه وه بوئی بارووتی شه رو جهنگی هه میسه درێخایه نه کانیا ن بکن، ده زانن ده یان هۆکار هه خه لک ده ره ده یه ریتیت. پیم نالیی که ی شه ری نیوان نه م دوو حیزبه ده بریته وه؟ که ی نه م دوو سه رکردایه تیه واز له که و سوری دین بق پوژمی نه فاله کانی به عس، بق پوژمی فاشستی تورکیا، بق پوژمی کونه په رستی ئیران؟ پرسیار ده که م تق چه ز ده کهیت و پیت خو شه سه رتا پای شه و پوژنی ژیانته له نا ئارامییدا بگوزهریت؟ چه ز ده کهیت ماله کهت، گه ره که کهت و شاره کهت وه به ر تو بیاران بکه وی و هه میسه له ژیر ره مته تی تو بیاران ی پارتی و یه کیتی، یان پوژمی نه فالحیه کانی به عسدا بیت؟

له ده قته ری بیرمه وریه کانی شه ری ناوخودا

کاتیک چه کداره کلای زهره کان، له گه ل ده بابه کانی به عس که یشتنه وه هه ولیر، بق ده ره پرا دنی چه کداره کلای سه وزه نه یارمه کانیان، هر به وه نده نه وه ستان بومبارانیک خهستی شار بکن، ترس و وحشهت بلای بکه نه وه په وایی به دزی، تالان، نه فغال و پیتشلییه کانی مافی مرو ف بدن، به لکو نه په رله مانه ی به بیرور و به په رله مانه ی کوردستانیا ن ناو ده برد، بق جاریکی تر نالی شه ره زارانه ی به عسیان به سه ردا شه کانه وه. به بومی به عسییه کان زامداریان کرد. حه وشه و ده وریه ری په رله مان و نه نجومه ی وه زیانه نازیزه که یانیان بق ده بابه عسکه ره نه فالحیه کانی به عس کرده مولاگا. بق چه ند هه فته یه که ده می ده زگانیا ن راکه یاندنی پوژنامه، رادیو و ته له فیزوئی هه موو لایه نه کانیا ن به بی جیا وازی داخست. له هه مووی به جورنه ت! هه لسان هر چی تابلو وینه و په یکه ری شه هیدانی ریگای ریگاری هه بوو، روخاندیان. نه مه وه فاق عه هدیک بوو بق شه هیدان.

نیکوس کارانزاکي له پوچمانی براکوژی دا ناوی دوو دهسته نیارمه کی شه ری ناوخو به کلای سوورو کلای سه وزه کان ده بات. نه م هیمابه م به به سندن زانی.

ریکخراوی ناوارمو نه فاله کانی کوردستان

دواي زنجیره یه که کویونه وه ی ژماره یه که سانی خوینه وارو که سوکاری نه فالحه کراوه کان، له پوژنی (۱/۹/۱۹۹۴) دا، له ناوه ندی پوژنی سهرده م له هه ولیر، ریکخراوی ناوارمو نه فالحه کراوه کان دادمه زریت.

دامه زاندنی ریکخراویکی وا، کاردانه وه ی کومه لایه تیی خه لکیه به رامه به به هیرشی له ناویردنی کورد. نه م کاردانه وه سه روشتیانه تا چ راده یه که بق پیتشه وه براوه و توانیو یه تی چی بکات، کیشه یه کی سیاسی گرنگه. پارتیه کانی کوردستان تا چ راده یه که ئه رکی خو یان له م کارساتانه دا بینوووه؟ نه مه یه کیکه له و پتوره گرنگانه ی که باشیی و خرابیی نه وانی بی ده پتوریت. به لام کتی قه رزار یاره به وه لام نه گه ر من و تق مافی پرسیارکردن به خو مان نه ده ین!

سکرته ری ناوارمو نه فاله کان چی ده لئیت؟ وه لام: ژماره ی داها توو.

رېپورتاژىكى

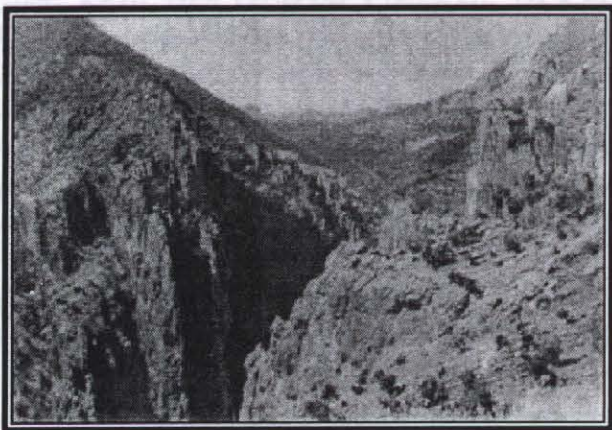
چاوه پروانته كراو

گوران قهرمانى

رژى (25) ى ژونى 1998، له ريځاي توركييا و باكوورى كوردستان و پاشان برايم (خهليل)هوه، گهړامهوه باشوورى كوردستان. ماوهى دوو مانگ و (25) رۆژ له ولات مامهوه. ههړچهنده نهز تهنيا به مه بهستى سهرمانهوهى باوكه پير و نه خۆشه كه م و به سه ركردنه وهى كه سوكارو دامركاننده وهى تاسهى دووره ولاتيم گهړابوومهوه، كه چى نه كرا خۆم له كاريگه ريتى ته نگوچه له مه سياسي، نابوورى و كۆمه لايه تيبه كانى ولات و شاره كه م دوور را بگرم. يه كيك له و ته نگوچه له مانه ي كه رۆژانه بهر گوتيمده كه وت، بووبووه هوى مقومقو و دله پراوكى خه لكى و نه ميشى ته واو نيگه رانكردبوو، بزربوون و ديارنه مانى مندالانى ته مهن خوار (18) سال بوو. له ناو خه لكيدا وا باربوو، گوايه له وه ته ي پارتى كريكارنى كوردستان (پ.ك.ك) باره گاي له نيو شاره كان و بنكه ي سهربازى له چياكاندا كردوته وه، مندالان به كوړ و كچه وه، به تاك و به كۆمه ل بزرده بن.

بكه ويت. نه وان بريارى خويان ودها دابوو، كه لاي (پ.ك.ك) بيميننه وه و له گه لماندا نه هاتته وه.

(يه كيك له دهر به ندمكانى قوڤى قهرمانغ)

له نيوه شه ويكى مانگى ناگوستى (1998) دا، له سه رريځاي سليمانى - قهره داغ، پولىسى تاسايش بق پشكين ده ست له ئۆتۆموبيليك راده گريت. ئۆتۆموبيله كه له برى شه وهى راوه ستيت خيرايبه كه ي پتر ده كات، پوليسيش ده يداته بهر ده ستريز. پاشان دهر ده كه ويت، ئۆتۆموبيله كه هى (پ.ك.ك) يه، جگه له چهنده چه كداريك، دوو مندالى ته مهن (12-16) سالى تيدايه، يه كيكيان ده پيكرئ.

هه نديك دؤست و براده رى نزيك م دروستى شه و ده نگو باسانه يان بق دووپاتده كرده وه. چه ندين بانگه واز و نار ه زايينامه شم به ليستى ناوى مندالانى بى سه روشينه وه، ده دى، له كوتايى شم ديداره دا ده قى يه كيك له و ليستانه، كه له لايه ن كه سوكارى (47) مندالى رفيندراوه وه راگه يه ندراره، بلاوده كه ينه وه.

شه و ده نگو باسانه بوونه خولياى سه رم، ده مويست راستى و ناراستيانم بق ساغبه ته وه.

له (ومزياره) ى قهره داغوه بو (شهمزبان)

له شاروقچه يه كى پاريزگاي سليمانى ناسياويك چاوپيځه وت. شه و، دوو خوشكه زاي كه كچن و ته مه نبيان (17-18) ساله، چوونه ته لاي (پ.ك.ك). له بنكه ي مه شقى سهربازى له (ومزياره) قوڤى قهره داغ، ده وره ي په روه رده و مه شقيان ته واو كردوو و هه نووكه له چياكانى ناوچه ي (شهمزبان) ي باكوورى كوردستان، له ريزه كانى (پ.ك.ك) دا پيشمه رگه ن. شه م ناسياوه م ده لیت: " ئيمه پاش بگره و بيته يه كى زور سوڤاخى كچه كانمان كرد و بو مان روونبووه وه، كه له بنكه كه ي قوڤى قهره داغن، پاش هه وليكى زور توانيمان چاومان پييان

له (9) ى ناگوستى (1998) دا، له گونديكى سه ر به شاروقچه يه كى تىرى پاريزگاي سليمانى، بهر پيځه وت، ناسياريم له ته ك پياويكى 30 سالانه دا په يدا كرد. هيدى هيدى بۆمدهر كه وت، كه شه م پياوه دؤستى (پ.ك.ك) يه و ماوه يه كيش له بنكه ي مه شقى سهربازى قوڤى قهره داغ بووه. ده تگوت هه نگوينم له كلوره داردا دؤزيوه ته وه. پاش ده مه ته قيبه كى زور و زياتر به يه كدى ئاشنابوون، داواى ديداريك له گه لدا كرد. دواى گفته يدانى پاراستنى چيگاي دانيشتن و ناسنامه كه ي، داواكارى به كه مى په سه نكرد.

- راسته ده لئین گوايه (پ.ک.ک) مندال و میردمندالی ته مه ن خوار (18) سال ده پقتی و له بنکه سه ربازییه کانیدا، میشکیان ده شواته وه و ده یانخاته ژیر فشاریکی ئایدیولوژی و مه شقیکی سه ختی سه ربازییه وه. پاشانیش بق باکووری کوردستان ره وانیه به ره کانی جه نگیان ده که ن؟

- به هیچ کلوجیک نه مه راست نییه، به لام له دوره کاندا گه لیک میردمندال و ته نانهت مندالی (9-8) سالانه سه شدارده بن، وه لئ نهو مندالانه نه رفیندراون و نه شخراونه ته ژیر ئاوه ها فشاریکه وه که تو بیستوته.

- هیچ به لگه یه کت بق نه مه به ده ستوه هه یه؟ به لئ، جاری وا هه بوو مندالی (13-14) سالانه له دوره که دا بو مان ددهوان و دهرسیان پی ده وتین. نهو مندالانه زور زرنگ و وریان، له تیگه یشتنیانه وه (پ.ک.ک) یان هه ژاردوه.

- باشه چون نهو مندالانه، له وانه 8-9 سالانه، (پ.ک.ک) و بنکه سه ربازییه که ی، له و جه نگه لساتاته ی قوی قهره داغدا ده دوزنه وه؟

- زوربه ی نهو مندالانه به ره مه ی کاری ریکخستن له ناو شارمکاندا، پاش روونکرده وه ری بازی (پ.ک.ک) و شورشی کوردستان بو یان، له سه ره خواستی خویان ره وانده ده کرین.

مندالان ده که نه مروقی به که لگ و ولاتپاریز و

شورشان

- مندال، به تاییه تی له ته مه نی (8-15) سالی دا وه ک کاغه زیکی سپی و بیگه ردن. ده بیت باوک و دایک، یان به پینی یاسا گه وره یه کی متمانه پیکرایان هه بیت، که ده ست به بالیانه وه بگرن و سه ره رشتی په روه ده بوونیان بکه ن، ده نا هه ر مرز قیک به ئاره زوی خوی ده وتا ئیت چی بویت تی یاندا بنووسیت. ئایا چیتر نییه نهو مندالانه، هیچ نه بیت تا ده بینه (18) سالان، مافی نه وه یان بدریتی که بخوینن و ده رفه تی فه راهه مکردنی دواروژیکی روونکیان بره خستیریت؟

- به لئ چاکتره. به لام زوربه ی نهو مندالانه ی که (پ.ک.ک) ره وانیه بنکه سه ربازییه کانییان ده کات، به ئاره زوی خویانه نه ک به توپزی. نهو مندالانه ش نه وانن که هه ره له ئیستاهه، پاشه پرؤزیان تاریکراوه و بوونه ته قوربانی کومه لگایه ک که نه ک ته نیا مندال، به لکو گه وره شی تی دا له بچو کترین مافی مروقیه تی بی به شگراوه. نهو مندالانه زوربه یان نه ک هه ره ناتوانن بخوینن، به لکو ده بیت هه میشه له پیناوی بژیوی خویان و خیزانه کانیا ندا، له سه ره شه قامه مندال خوره کانی شار،

- له سه ره تایی چاوبه یه که که و تمناندا وا ده ره که وت، که خوت به دؤستی په که که ده زانیت، ماوه یه کیشته له بنکه ی (وه زیاره) ئاوی قوی قهره داغ بردوته سه ره. ئایا نه و دؤستایه تییه ت چون دروستبوو؟

- له به هاری رابردوودا، بو خوم له ریگای ریکخستنی شاره وه، په یوه ندیم به (پ.ک.ک) دوه کرد.

- نه ی چون خوت گه یانده بنکه سه ربازییه که ی قوی قهره داغ؟ ماوه ی چه ند له وئ مایته وه؟

- له سه ره تا وه بو ماوه ی پتر له مانگیک، له ناو شاردا له گه ل (8) که سی دی دا به شناری چه ندین کوبوونه وه ی په روه رده یی ئایدیولوژی مان کرد. نهو جا هه موومان پی که وه له سه ره داوی خومان ره وانیه بنکه ی په روه رده و مه شقی سه ربازیی کریان، له ویش (25) رۆژ مامه وه.

(باکوور، باشوور، رۆژه لات _ ولات هه ره یه که ولات)

- که گه یشتنه بنکه که، چون پیشوازیان لیکردن؟ گروپیک له و پیشمه رگانه ی که دوری په روه رده و مه شقیان ته واو کردبوو له ریزیکی سه ربازییه دا راوه ستابوون، به ده نگیکی به ره که دهر وونی ده هه ژاند، به خویندنه وه ی دروشمی:

(باکوور، باشوور، رۆژه لات _ ولات هه ره یه که ولات)

پیشوازیان لیکردین.

- خورئای له دروشمه که دا نه بوو؟ - نه خیر.

- نه ی چیدی؟

- نانمان خوارد، دوا ی هه وانیه پیخه قیان داینی، نووستین. دووه رۆژ گردیان کردینه وه، دووباره به خیره اتنیکی گه رمیان لیکردین. ئیتر گه لیک زانیاری پیویست و به بایه خیان له سه ره دوره که بو باسکردین. هه ندیک لایه نی سیاسی، ئایدیولوژی و سه ربازیی (پ.ک.ک) یان بو روونکر دینه وه، دوا جار نه خسه ی دوره که یان بو خویندینه وه. نه مانه ده ستیگی دوری په روه رده و مه شقه سه ربازییه که مان بوو، که 45 رۆژ ده خایه نیت.

بنکه یه کی مه شقی سه ربازیی (P.K.K)

له (Kurdistan In the shadow of History) وهرگیراوه

فرۆشیاری دەستگیرین، ئەمەرو بەیت، یان سبەینی هەلەدەخلیسکین و سەدان خراپەکاری و شیوەی بەرەلایی چاومروانییان دەکەن. (پ.ک.ک) جگە لەوەی لە مەترسی بەرەلایی و ناهەمواری ژیان رزگار یان دەکات، دەشیانکاتە مەرفی بەکەلک و ولتپارێز و شۆرفان.

دەلێن زۆر بەی ئەو مندالانە لە وانەن، کە لە گەل دایک یان باوکیاندا ناتەیان، (پ.ک.ک) ش کە لک لە و ناتەباییە و مەدەگریت و بە ئاسانی فریواندەدات. تۆ چی دەلێت؟ ئەگەر مندالێک یان لاویکی تازە پێگەیشتووێ کورد، بە هەر هۆبەکەو بەیت، نەتوانی بە شیوەیەکی ئاسایی و سروشتیی لەناو کۆمەڵدا دەر بەرێ، یان لە خێزانە کەیدا بە ئارامی بژی، چیتەرە (پ.ک.ک) بیگریتە خۆی و هەم لە تەنگوچە ئەمە و مەترسی دووریدەخاتەو و هەم بە شیوەیەکی ولتپارێزانە، بۆ کوردی پەرۆردە دەکات.

ئەو مندالانە جگە لە کور کچیشیان تێدان؟ بەلێ (پ.ک.ک) جیاوازی نیوان کور و کچ ناکات. شۆرفی کوردستان، بێ بەشدارکردنی ژنان سەرناکەوێت، وەلێ لە بنکە ی سەربازیدا جیگە ی نوستن و پەرۆردەکردن یان جودایە. باشانی ش خوارنەو و سیکس و خراپەکاری لە بنکەکاندا قەدەغەن.

بۆچی مندالەکان بە دەم خەووە دەگرین؟

دەلێن هەندیک لەو مندالانە بە دەم خەووە دەگرین و هاورای دایک و باوکیان دەکەن؟ ئەک مندال، مەرفی گەورەش خەوی ناخۆش دەبینی و بە دەم خەووە و پێنە دەکات. کە ی ئەمە بە لگە یە بۆ ئەوەی ئەو مندالانە بە زۆر گەلدا بێتەو، یان خراپ رەفتاریان لە گەلدا کرابێت؟ ئەگەر کە سوکاری مندالێک بیانە ویت مندالە کە یان وەرگر ئەو، چیمان وەلامدە دە ئەو؟ هەرمندالێک، کە سوکاری بۆ وەرگر ئەوەی بێتە بنکە، پێشەکی زۆر ریزیان لێ دەگیرێ، قسەیان لە گەل دەکری و بۆیان رووندەکرێتەو کە مندالە کە یان، نەرفینراو و بە خواستی خۆی هاتوو. بە کورتی هەول دەدریت کە سوکارە کە بەوە قایل بکەن کە مندالە کە یان لای (پ.ک.ک) بێنیتەو. ئەگەر قایل نەبوون، ئەوجا ماوەیە ک بۆ قسەکردن لە گەل مندالە کە دادەنێن. بە مندالە کە رادەگەینن کە کە سوکاری هاتوون و دەیانەوێ ببەنەو. هەول دەدەن مندالە کە رازی بکەن کە نەچیتەو و کە سوکارە کە یان ئیزن بەدات.

ئەگەر کە سوکار سوور بێن لە سەر بردنەوێ مندالە کە؟ بیروپرای مندالە کە پێراردەدات. ئەگەر مندالە کە ویستی لە گەل کە سوکاریدا بپروا ئەو؟

جاریکی دیش لە گەل مندالە کە دەوێن، ئەگەر کە لکی نەبوو، ئەو دەریارە ی باراستنی نەینییەکان و نەخشەکان، هەندێ نامۆزگاری مندال و کە سوکارە کە دەکەن و مندالە کە یان دەدەنەو دەست و بە ریزەو بەرپێاندە کەن.

لە سەر تارە و تە دەورە کە (45) رۆژە، بەلام تۆ تە نیا (25) رۆژ ماوێتەو، واتە دەورە کە تە وای نە کرد! بۆچی؟

بە شەرمە زارییەو دەلێم لە بەر سەختی شەری دەورە کە و ناهەمواری باری ژیان لە ناو بنکە کە دا، هەلێکە بۆ هەلکەوت و هەلاتەم.

کە واتە یەوێ نەدیت بە (پ.ک.ک) دەو ئە ماوە؟ نەخیر یەوێ نەدیم ماوە، دواي هەلاتنە کەم خۆم چوو و هۆکاری بەرگە نە گرتەم و هەلاتنە کەم بۆ گێرانیەو. ئەوانیش بۆز شەکانە یان پەسەند کرد، ئیدی لەوساوە شیوەیە ک لە یەوێ نەدیم لە گەل یاندا هیشتۆتەو.

خە لکی تریش لە بنکە سەربازییە کەو هەلێن؟ نەخیر، کە سیک کردە نەبیت و شارەزای ناوچە کە نەبیت، زۆر سەختە لەو ناوچۆی و جیاپانەو هەلێن.

ئەگەر کە سیک یە شیمان بێتەو و بێ ویت وازبەینێ، ریگای خۆکشانەوێ دەدریت؟

بەلێ، ئەگەر بۆز شەکانی بەهیز و جینی مومنانە بن. نایا لە بزوتنەوێ چە کداری کورددا دا بەشاریت کردوو؟ بەلێ لە هەشتاکاندا پێشەمرگە بووم.

چ جیاوازیە ک لە نیوان (پ.ک.ک) و ریکخراوەکانی تری ئە مەرفی گۆرە پانی کوردستاندا دەبینیت؟

ریکخراوەکانی تری کوردستان، بەوانە ی خۆرە لاتی شەو، کوردستانی تەواو نین، مەبەستە ئەوێ بەو سەربەخۆیی و دەولەتیی سەراسەری کوردستان تێناکۆشن. ئەمە جگە لەوەی لە راپەڕینی (1991) بەدواوە، کە لە دەست سەدام رزگار یکردین، ئەوان بێ لە بەرژەوێندی پارتایەتی تەسکی خۆیان و بێکداهە لێرژان و وێرانکردنی کوردستان، شتیکیان بۆ کورد لە دەست نەهاتوو. بەکە کە کوردستانیە، دەخوایت سەراسەری کوردستان نازاد بکا و دەولەتیی کوردستانی سەربەخۆی تێدا دابەزێنێ.

سوپاس بۆ ئەو کات و زەحمەتە ی، کە لە گە لماندا بۆ ئەم دیدارە تەرخان کرد

باشووری کوردستان

(7) ی سێتەمبەری 1998

بۆ گشت حیزب و ریکخواه جهماوهری و پیشهیی پهکان
ریکخواهکانی مافی مرؤف له گوردستان و جیهان

ئیمه کەس و کاری ئەم مندالانەئە کە له خوارهوه ناویان هاتوو زياتر له (2) مانگه ئەم مندالانەمان دیار نه ماون. سه ره پرای گه راتیکی زۆر به شویتیان دا نهجا به ریکهوت بۆمان ده رکهوت که ئەم مندالانە له لای په که که ن. هه رچه نده (په که که) سه ره تا ئینکاری له وه ده کرد که ئەم مندالانە له لای ئەوان بن، به لام به ناچاری ئیستا دانی به وه دا تاوه که له لای ئەوانن. ئەم مندالانەئە ئیمه زۆر به یان ته مه تیان له خوار (18) ساله وه یه و (په که که) به شیوازی جوړاو جوړ ئەم مندالانە فریو ددهن هه تا ته وه ندهئ ده ستیان لیتیان گیر ده یی و ده یان به نه ناو باره گاکه ی خویان له شاری سلیمانی له فولکه ی ادسته که +، ئیتر له و یۆده ده ستیان به سه ره دا ده گرن و ده یان فرینن بۆ باره گاهه سه ربازیه کانیان له ناوچه کانی قۆپی قه ره داغ... هتد. سه ره پرای ته وه ئی ئەم مندالانە له وه مه سه سه که رانه دا وه زعیکی زۆر قورس و خراپ به سه ره ده بن و دوائ ته و او کردنی ته درییکی قورسی (45) رۆژه و سپینه وه ی میشکیان به ره و شوینه دووره کانیان ره واته ده که ن و به ئیمه ش ده لێن ئیتر ته واته کورپی ئیوه نین و وه کو که سیکه ده ست به سه ره دا گیراو (حیجر) مامه له یان له گه ل ده که ن و ریکا نادهن ئیمه بیان بینین و بیته وه ناومان ته نانه ته هه ندیکیشان شرین و سۆراخی مناله کانمان نازانین.

ئیمه ماوه یه کی زۆره سه رجه م ده زگا حکومه تی په کانی شاری سلیمانیمان ئاگادار کردۆته وه به لام هه یچ که لکیکی نه بووه و چه نده ها جار چوینه ته به رده م باره گای (په که که) ته مه ش هه یچ که لکیکی نه بووه. هه ربۆیه ئیمه چیر ناتوانین له وه زیاتر ده سه وسان دانیشتین و ده ست له مناله کانمان هه لئاگرین، بۆ ئەم مه یه سه ش داواتان لێ ده که ن هه لویستی روشن و ئاشکرای خۆتان له دۆی ئەم کاره نا ئینسانی یه ی (په که که) راگه یه نن و پشتیوانیمان لێ بکه ن بۆ وه رگرتنه وه ی مناله کانمان و رزگار کردنیان له ژیر چنگی (په که که) دا.

کەس و کاری
مناله رفینراوهکانی شاری سلیمانی

ناوی مندالهکان و موالیدمکانیان

1997/7/19

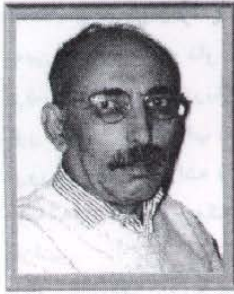
موالید	ناوی سیانی	موالید	ناوی سیانی
1985	کاردۆ عبدالکریم محمود	1981	بیستۆن نوری رهزا
1985	غریب عبدالرحمن نوری	1982	هۆگر خلیل سعید
1985	سۆران محمد محمود	1982	قانع واحد احمد
1984	لوقمان عبدالکریم محمود	1982	سۆران عمر خورشید
1984	هیرش محمد	1982	لیلی سلاح الدین
1984	گۆران محمود	1982	فهره یدون حسین احمد
1983	شوان جلیل رشید	1981	که یوان عزیز هیدایهت
1983	ئاری حسین احمد	1981	زانا حسین مجید
1983	به هرام محمد سعید	1981	توانا جبار حمه امین
1983	کاوه یاسین مارف	1981	هاوکار عمر حمه امین
1983	هه ردی فریق علی	1981	نه به ز عبدالله رحمن
1980	دانا مسته فارشید	1982	ئارام جعفر مارف
1980	ئارات عبدالله حسین	1982	که یوان انور کریم
1980	ئاری مسته فا محمود	1980	بیستۆن عوسمان حسین
1980	محمد ابراهیم رحیم	1981	ته ها محمد کریم
1981		1984	شاباز محمود موسته فا
1981	حسین علی حسن		

ئە ی په که که چی ده ئیت ؟

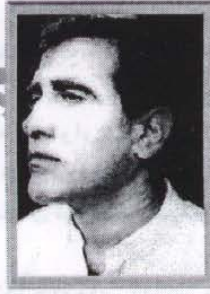
له مانگی (8) ی ئەم سالیشدا کیشهی (پ.ک.ک) و دیارنه مانی مناله کورد له سوید، کهوته به رده می حکومه تی سویدی. له ناو ته له فیزیون، رۆژنامه و بلاوگراوه کانیشتا باسی لئوه کرا. کۆنتراکت بۆ ژماره ی داهاوو ده رباره ی ئەم کیشه یه پرسیارنامه یه که ئاراسته ی لئیرسراوانی (پ.ک.ک) ده کات.

(کۆنتراکت)

چوار کهس و دوو پرسیار

کاکه وهیس

حهمه سعید حهسن

فاتح رهسول

عومەر شیخموس

گۆفاری کۆنتراکت به ئهرکی خۆی دهمزانیته که دهربارهی ههندیک رووداوی گرنکی کوردستان، که پئویسته له یواری سیاسیدا لئی بکولرتهوه و گفتوگۆی لهسهر بگریته، رۆلی خۆی ببینیت. ئهو رووداوانه به پلهی یهکهم له سهر خهلکی ههزاری کوردستان دهکهویت و له سهر حسابی ئیستا و داهاتووی ههموو مانه و تهنیا مهسهلهی نیوان هیزه کوردیهکان نین.

ئهوانه ی روو دهمدن چین و ههلۆیستهکانمان چی پیشان دهمدن؟ ئهو باره ناههمواره سیاسیهی ههیه تا ج رادهیهک دیاره به نووسهران و ناسراوان و خاومن برهوانهکانهوه! خهلک چی بکات کاتیک که کارساتیکی سیاسی روو دهمدن؟

بۆ ئهو مههسته کۆنتراکت ئهم پرسیارنامهیهی خوارهوهی ئاراسته ی چهند کهسێک کرد که بهسوپاسهوه وهلامی ههندیکیان لهم ژمارهیدا بلاو دهکهینهوه، بههیوای ئهوهی له ژمارهکانی داهاتوودا وهلامی ئهوانی تریش بلاویکهینهوه.

• رۆژی 1996/8/31، پارتی دیموکراتی کوردستان (پ.د.ک) بۆ گرتنهوهی ههولیز پیش سوپای عیراقیهی کهوت و ئالای عیراقیان له سهر خانووی پهڕلهمانی کوردستان هه لکرد. دیسان له رۆژی (1997/5/14) یشدا، سوپای تورکیا به پالپشتی (پ.د.ک) تا ههولیز هات.

• له نارچهی ژیر دهستهلاتی یهکیتی نیشتمانی کوردستان (ی.ن.ک) یشدا هیزی ئیران بۆ کوشتنی کوردی رۆژهلات تا کۆیه هات. تا ئیستاش ژمارهیهکی زۆر به دهستی رۆیمی ئیران له م نارچهیهدا تیرۆر کراون.

پرسیار:

ئایا ئهم رووداوانه بهلای ئیوهوه چین (خیانته، ههله، نیشتمانبهروهیهی،)؟ قسهتان بۆ وهلامهکهتان چییه؟

که وهرترین خیانهتی نه ته وهی و نیشتمانی

له میژووی نه ته وهی کورد دا

ئهم کارانه به لای منه وه گه وهرترین خیانهتی نه ته وهی و نیشتمانبین له میژووی گهلی کورد دا. بۆچی؟ له بهر ته وهی سه رکردایهتی پارتی و بارزانی، بۆ به زۆر سه پاندنی هیزو دهستهلاتی خۆیان، هاوار بۆ هیزهکانی دوژمنانی گهلی کورد و دهولهته داگیرکهرهکانی کوردستان ده بن. له بهر ته وهش سه رکردایهتی پارتی و بارزانی به ئاره زوو و رهزامهندی ته واوی خۆیان ئهم هیزه داگیرکهر و دوژمنانه بۆ هاوکاریکردن و شه رکردن دژ به میلله ته که ی خۆیان بانگ ده کهن، تا له ور یگایه وه ئامانجه تایبهتییهکانی خۆیان، که دژ به بهر ژه وهندی گشتیهی نه ته وهی کورده، به دهست بهینن. ئه نجامی هه ره خراپی ئهم خیانه تانهی پارتی و سه رکردایهتی بارزانی له هه موو

عومەر شیخموس: پیشکه وتنی هیزهکانی پارتی دیموکراتی کوردستان (پ.د.ک) و هاتنی سوپای عیراق له (1996/8/31) دا بۆ داگیرکردنی پایته ختی حکومهتی هه ریمی کوردستان ” ههولیز” و بهر زکردنه وهی ئالای رۆیمی سه دام حوسه یین له سهر خانووی پهڕلهمانی کوردستان، له دواییدا هاوکاریکردنیان و هینانی له شکری تورکیا بۆ باشووری کوردستان له مانگی (3) ی 1995، (1997/5/14)، مانگی (10) ی 1997 و مانگی (5) ی 1998 دا. ههروهها هه ر وهک رابوردووش که هیزهکانی (پ.د.ک) له سالانی 1979 تا 1985 هاریکارییان له گه ل هیزی پاسدار و له شکری ئیراندا له کوردستانی رۆژهلاتدا کرد دژی میللهتی خۆیان.

پارچه‌کانی کوردستان دا، لاوازکردن و تیکدان و له‌ناوکردن و شۆرشه‌کانی گه‌لی کورد بووه.

به‌پای من زالبوونی سه‌رکردایه‌تی بارزانی به‌سه‌ر پارتی و بزوتنه‌وه‌ی گه‌لی کورددا، له‌سالی (1964) هه‌وه تا نه‌مێ، به‌گشتیی بۆته‌گه‌وره‌ترین ته‌گه‌ره‌و ریگر له‌به‌رده‌م گه‌یشتنی گه‌لی کورد به‌ئامانجی دیرینی خۆی، نه‌ویش که‌ رزگار بوون و دامه‌زاندنی ده‌وله‌تی نه‌ته‌وه‌یی خۆیه‌تی.

یه‌کیتی نه‌ نه‌م هیزه‌ی بانگ کردووه و

نه‌هاواری بۆ بردووه و نه‌ دژی میله‌تی خۆیان و دژی

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانیش، هاوکاری

له‌ گه‌ن نه‌ کردوون

ره‌وشتی یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان و هیزشی هیزه‌کانی ئێرانی بۆ سه‌ر باره‌گاکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان (ح.د.ک) له‌ کۆیه‌وه‌ له‌ دواییدا تیرورکردنی هیندی له‌ لێپرسراوان و کادییر و نه‌ندامانی چه‌ند هیزیکیی ئۆپوزیسیونی کوردستانی رۆژه‌لات له‌ ناوچه‌کانی ژیر ده‌سته‌لاتی (ی.ن.ک) زۆر جیاوازییان له‌ گه‌ل ره‌وشت و کرده‌وه‌کانی (پ.د.ک) و سه‌رکردایه‌تی بارزانییدا هه‌یه.

یه‌که‌م له‌به‌ر نه‌وه‌ی یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان نه‌ نه‌م هیزه‌ی بانگ کردووه، نه‌ هاواری بۆ بردووه و نه‌ دژی میله‌تی خۆشیان و دژی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران (ح.د.ک) هاوکاریشی له‌ گه‌ندا کردوون. به‌ پینچه‌وانه‌وه‌ (ی.ن.ک) پێشتر سه‌رکردایه‌تی (ح.د.ک)ی ئاگادار کرده‌وه‌ که‌ ئێران نیازیکی وای هه‌یه، وه‌کو جارانیش ناتوانیت به‌ره‌نگاری هیزه‌کانی ئێران بکه‌ن، بۆیه‌ ده‌بیت خۆیان بپارێزن و شته‌ گرنگه‌کانی خۆیان ده‌رباز بکه‌ن. هه‌ر واشیان کرد. بۆیه‌ یه‌ک نه‌فه‌ریشیان لێ نه‌کوژرا، به‌لکو که‌ سیشیان لێ بریندار نه‌بووه.

دووهم له‌به‌ر شه‌ری ناوخۆ، (ی.ن.ک) لاواز بووه. بۆیه‌ش ناتوانیت وه‌کو جاران به‌ره‌نگاری هیزه‌کانی ئێران ببیته‌وه. خالیکیی گرنگی تریش نه‌وه‌یه‌ که‌ (ی.ن.ک) به‌ پینچه‌وانه‌ی (پ.د.ک) هه‌وه، هه‌رده‌م یارمه‌تیده‌ر، هاوکارو پشتیوانی هیزه‌ نیشتمانه‌په‌روه‌ر و رزگاربخوازه‌کانی هه‌موو به‌شه‌کانی تری کوردستان بووه.

ده‌رباره‌ی تیرورکردنی خه‌لکی ئۆپوزیسیونی کوردستانی رۆژه‌لات له‌ ناوچه‌کانی ژیر ده‌سته‌لاتی (ی.ن.ک) دا، به‌پای من گه‌وره‌ترین و به‌ده‌سته‌لاتترین ده‌وله‌تی جیهانیشت ناتوانیت ریگا له‌ کاری تیروریستی بگریت. یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان به‌ پتی توانای خۆی هیندیک له‌و تیروریستانه‌ی گرتووه‌و دادگایی کردوون و هیندیکیشی لێ شیعدام کردوون.

نه‌گه‌ر ره‌خنه‌یه‌ک یان گه‌ل یه‌که‌ هه‌بیت، نه‌ویش له‌وه‌دایه‌ که‌ بۆچی (ی.ن.ک) کاری خۆی باشتر ریک ناخات تا به‌ شیوه‌یه‌کی وریاتر و چالاکانه‌تر ریگا له‌و جۆره‌ کارانه‌ بگریت؟ یان بۆچی ریگا له‌ نوکه‌رانی ئێران و ده‌ستگاکانی ناگریت له‌ کاتیگدا له‌ هه‌ولی خۆداه‌زاندندان له‌ باشووری کوردستاندا؟ لێره‌دا چه‌ند پرسیاریک دیته‌ کایه‌وه:

- بۆچی هیزه‌ ئۆپوزیسیونه‌کانی کوردستانی رۆژه‌لات خۆیان باشتر ناپارێزن و ئوبالی پاراستنی نه‌منیه‌تی خۆیان ده‌خه‌نه‌ نه‌ستۆی یه‌کیتی نیشتمانی کوردستانه‌وه‌؟

- نایا خۆیان هه‌یج به‌رپرسیار نین له‌وه‌دا، به‌ تایبه‌تی که‌ سرووشتی تیروریستی ده‌وله‌تی ئایینی ئێران باش ده‌زانن و تاقیکردنه‌وه‌ی زۆر تایشیان له‌ گه‌ندا هه‌یه‌؟

فاتح ره‌سول: لێره‌دا ماوه‌ که‌مه‌ به‌ دوورودرێژی له‌ سه‌ر نه‌م باسه‌ برۆین، یان ده‌یه‌ها نمونه‌ به‌ئینه‌وه‌ که‌ نه‌ک هه‌ر له‌ کوردستان به‌لکو له‌ گه‌لێک ولاتانی تری نه‌م جیهانه‌دا زۆر کرده‌وه‌و رووداوی تاره‌ه‌وای دژی به‌ به‌رژه‌وه‌ندی نیشتمانی و نه‌ته‌وه‌ کران. هیندیک جاریش له‌ پیناوی به‌رژه‌وه‌ندی تایبه‌تی پارتیک یان بینه‌ماله‌یه‌ک یان ناوچه‌یه‌ک سازشکاری به‌ نیشتمان و نیشتمانه‌په‌روه‌ری کراره‌، که‌چی له‌ نه‌تجامیشدا نه‌وانه‌ی شه‌وه‌موو پاشه‌لپسییه‌ یان به‌ دواوه‌ مابۆوه‌ تا ماوه‌یه‌کی زۆریش له‌ گۆره‌پانی رزگاربخوازی نیشتمانی یان کاروباری ولاته‌که‌ یاندا رۆلی خۆیان هه‌ر بینووه.

به‌ راو بۆچوون و کیشوپێوانی من، به‌ هه‌ لوێستی خیانه‌تکارانه‌ی ده‌زانم و له‌ قه‌ له‌می ده‌ده‌م

خیانه‌ت و هه‌لوێستی خیانه‌تکاری!

نه‌و رووداوو کاره‌ساتانه‌ی له‌ پرسیاره‌که‌دا ئاماژه‌تان بۆ کردوه، به‌راشکاری ده‌لیم: به‌راو بۆچوون و کیشوپێوانی من، به‌ هه‌لوێستی خیانه‌تکارانه‌ (المواقف الخیانیه‌) ده‌زانم و له‌ قه‌ له‌می ده‌ده‌م. لێره‌دا پرسیاریک دیته‌ به‌رده‌ممان که‌ ئایا جیاوازی له‌ نێوان خیانه‌ت و هه‌لوێستی خیانه‌تکاریدا چیه‌؟ له‌ تیروانین و به‌راوردکردنی مندا، هیندیکیی یه‌کجار ته‌سک،

گفتوگۆی ئاشتیبانه، باری کوردستانی باشوور دهگۆرپیت و نه و تروسکه هیواییه ماوه گه شه دهکاته وه.

حه مه سه عید حه سه ن؛ (حیزبی شیوعی

عیراق له بری شه وهی دۆستی بارزانی بی که پیروی ئیرانی سه ره به سه نتۆیه، ده بوو وهک ئیمه دۆستی حیزبی به عس بی که سۆشیالیسته و ئیعتراقیشی به ئەلمانیا ی رۆژه لات کردوه. ئەمه یه کئ بوو له وه ره خنانه ی له کۆتایی سالانی شه ستدا نه و شیروان مسته فاله گۆقاری رزگاری دا ئاراسته ی حیزبی شیوعی عیراقی (ح.ش.ع) کردبوو. که واته ناپاکیش (خیانهت) شتیکی رێژه بیه، ده شی شه وهی من به ناپاکیی تی ده گه م که سیک دیکه به نیشتمانی په ره یی له قه له م بدات.

ناپاکیی مه زنی نه ته وایه تی له (31) ی ئابی

(1996) هوه ده ست پین ناکات!

چونکه پارتی دیموکراتی کوردستان (پ.د.ک) و یه کیتی نیشتمانی کوردستان (ی.ن.ک) دوو بالی یه ک بزوتنه وهی نه ته وایه تین، (زۆرن شه وانیه شه دوو لایه نه به نه ته وه بی نازانن، به لام من یه کیک نیم له وانه) ناپاکیی له م حاله ته دا، هاوکاری کردنه له گه ل داگیر کردا. دۆزمنی داگیر کردنه هر رژی می عیراق نییه، رژی مه کانی سوریا، تورکیا و ئیرایشن.

ناپاکیی مه زنی نه ته وایه تی له باشووری کوردستان له (31) ی ئابی (1996) هوه ده ست پین ناکات! به لکو له ناوه راستی سالانی شه ستوه بووه به به شتیکی گرنه له کلتووری بزوتنه وهی نه ته وایه تی. من له نیوهی دووه می سالانی شه ستدا به چاوی خۆم سه رانی (یه کیتی) م دیوه، به سواری تانکی رژی می عیراق به ره و کاولکردنی گونده کانی شارباژێر به پین که وتوون. نامه ی وه زیری جهنگی عیراقیم دیوه که له ناخی دل بیه وه سوپاسی گه رمی شه و باله ی بزوتنه وهی کوردایه تی ده کات که هاوسه نگه ری عیراق بوون و زه پیری کوشنده یان له بالی بارزانی وه شان دیوو.

شه وهی له (31) ی ئابی (1996) دا روویدا هر درێژه پیدانی شه و ستراتیژه دیرینه بوو، شتیکی نوئ نه بوو. مه گه ره تیا لای جه لال تاله بانی کوتوپیری بوو بی. ئاخیر شه و هر گیز له و جۆره لووتانه ی نه بووه که بۆنی مه ترسی پیش روودانی پین ده کهن. نه و شیروان مسته فاله دوا رۆژی دوا مانگی سالی (1996) دا ده نووسیت: (بزوتنه وه به کرێ گیراوه که ی مه لا مسته فاله تا دیت له چاره نووسی ره ش و

دۆلیکی پیر له مه ترسی، هه ل دیریکی کوشنده له نیوان "خیانهت" و "هه لوئستی خیانهتکاری" دا ده بینم.

خیانهت شه وه یه که پارتیک، گروپیک یان تاکه که سیک به ته وای له سه ره شه و ریباز و پرۆگرام و ئامانجانه لابدات، که ساله های سال به خواست و ئاره زووی ته وای هه لی بژاردوه و ته قه لای زۆری له پیناوه سه ره که وتنی داوه. که چی له قوناغیتی دیاری کردا هیلکی راستوچه پ به سه ره رابوو و و خه بات و قوربانیه کاندایه هینیت و سوور شه بیت له سه ره خزمه تکردنی دۆزمنانی بیر و ئامانج و پرۆگرامه کانی پیشووی خۆی، له وه ش زیاتر به ته وای چۆک بۆ دۆزمنه کان دا هه دات و شه بیت به کریگی رابووان. خیانهتکار به هیه چ شیوه یه ک ماوه ی په شیمانی و گه رانه وه و وازه یان له تاوانه کان ناهیلته وه. له خانه ی نیشتمانی و مرزقاییه تی دوور ده که ویته وه و به ته وای ده که ویته به ره ی دۆزمنی گه له که یه وه.

به لام **هه لوئستی خیانهتکاری** شه وه ده گه یه نی که هیلکی سیاسی یان پارتیک یان ته نانه تاکه که سیکیش که له کۆری خه بات و تیکۆشانیدا جۆره ها کۆسپ و ته گه ره ی له بابه تی فشاری تیرۆستی، شه شکه نهجه و ئازاری دیته ری، به رژه وه ندی تاییهت و داها تی ژبانی ده که ویته گه وره ترین مه ترسییه وه تا ده گاته بهر دوورپانیک سخته و خۆی راناگریت و دوو چاری ته نگه تاوی و په له قازه ی خۆده ر باز کردن ده بیت. شه و کاته په نا ده با ته بهر جۆره ها پنچک و داموده نگا. ریبازی ناله بار ده گریته بهر، تا ده گاته سنووریک. له شه نجامی کومه لیک هۆکاردا خۆی راده گری و ده وه ستی، ده که ویته وه پیدایه و به به گشت کرده وه چه وت و ناله بار و پیر هه له کانیدا.

هه ردوو پارتیه که هیشتا رۆیان له کاروانی خه باتی

نیشتمانی کوردستاندا ماوه!

مه ره چه ند هه م چوار ساله ی دوواییدا یه کیتی نیشتمانی کوردستان (ی.ن.ک) و پارتی دیموکراتی کوردستان (پ.د.ک) زیانی یه کجار زۆریان به بزایی رزگاریخوازی نه ته وه که مان گه یاندوه، به وهی که هه ل و ده رفه تی زیری زۆریان له کیس کورد دا، خۆینی هه زاران کوردیان به فیرق چوو، ده ره به ده ری و ئاواره بوونیان دوو چاری جه ماوه ری کورد کرد، خاکی کوردستانی باشوور کرا به گۆره پانیک کراوه بۆ داگیر کردان و دۆزمنانی دیرینی کورد، به لام به راشکاوی، بی پینچوپه نا ده لیم هه ردوو پارتیه که، (ی.ن.ک) و (پ.د.ک)، هیشتا رۆیان له کاروانی خه باتی نیشتمانی کوردستاندا ماوه. ده روزه له سه ر پشت و کراوه یه بۆیان. هه ردولایان گه ره جه رگانه چاوه کرده وه کانیاندا بخشینته وه و بگه رینه وه سه ره میزی

وهك چۆن (31)ى ئابى 1996 سەرھەتاي پىش لەشكرى عىراق كەوتن نەبوو، ھەروايش (14)ى ئايارى 1997 سەرھەتاي پىش سوپاي توركييا كەوتن نەبوو، چونكە لە پاينىزى (1992)يشدا (پ.د.ك) و (ى.ن.ك) بۆ لىدانى (پ.ك.ك) پىش جەندرمەى تورك كەوتن. لە (پاشاي عەرشى كەلاو)دا كاتى خۆى باسى ئەو ناپاكييه شم كرد، ئەگەرچى ئەو سەرھەمە رەخنەگرتن لە جوكمەتە ساواكەى ھەرىم لە خانەى كوفردا بوو.

ناپاكي لەم حائەتەدا ھارىكارىكردنە ئەگەل داگىركەر

كە يەكيتى تا ئىستا بەتەنيا پىش سوپاي تورك نەكەوتوو، لە كوردستانى بوونىەو ھە نىيە، بەلكو بارى جوگرافيا يارمەتى ئادات. ئەگەرنا لە پارتى خراپترى بە (پ.ك.ك) دەكرد و بە ھەرزانتريش. نامەى جەلال تالەبانىم بە خەتى خۆى دىوہ كە داوا لە توركييا دەكات متمانەى پى بگەن و بۆ قەلاچۆكردنى (پ.ك.ك) سوود لە تواناي ھەربگرن. (پ.ك.ك)ش ھەنەبىت ھىندە خاوين بىت، بەلكو لە بوارى دەست تىكەلكردن لەگەل داگىركەر راندا (سوريا، ئىران، عىراق)، بە گويىزىك پىشى پارتى و يەكيتىيە قەزوانخۆرەكانى داىەو. بزووتنەو ھى چەكدارىي لە كوردستاندا، بە چاوپۆشەين لە سەرچاوەكەى، يان دەپۆزىتە سەر گۆمى ناپاكيى(خىانەت)، يان وشك دەكا، يان ھەردووكيان.

(ھەر نووسىنى دۆى دەسەلات نەبىن، بى مانايە، تى ناگەم چۆن ھەندى كەس خۆيان بە نووسەر و شاعىر دەزانن و بە بالاي دەسەلاتدارانىشدا ھەلدەلەين) {3}. ئەو ھى ستايشى جەللادان بكاو لايەنى ناپاكان بگري، ئەو جنىو بە قوربانىيەكان دەدا. ئەو كەسە با بە خەيالى خۆشى لاي واين سوارى ئەسپى نوپترىن شەپۆلى ئەدەبى بوو، بەلام ھەر كۆنەپارىزە.

كاكە وەيس: (31)ى ئاب، ئەو ھى لى دەرچى

كە ھەك سى رۆژەكەى تى ئاب، بەقسەى عارەبان، ھەر بەگەرماكەى بزمارى دەرگا دەتوینتەو، چ جياوازيەكى ئەوتۆى لەگەل رۆژانى تى سال و سەدەى خوينارى كورددا نىيە. پەشيو گوتەنىش: چۆن بە مۆرفىنى ھەلەبجەيەك، ھەلەبجەيەكى تر لەبىر خۆمان دەبەينەو، ئاواش پلانى ئەو ھەلەبجەيدايە كە بە ئابىك دەيان و سەدان ئابى تر لەبىر خۆمان بەرىنەو، بۆ ئابەكانى داھاتووش چاوپراو لە يەك بەگەين. جگە لەو ھەش (31)ى ئاب و ھىنانى سوپاي تورك چاكترىن دەستگەوتن بۆ يەكيتى تا بيانكاتە

تارىكى نزيك دەبىتەو. {1}. كە چى سى مانگ بەسەر ئەو "پىشبنى" يەدا رانەبوورد، بارزانى ئەوانى كەرد بە پەندى زەمانە. ھەك چۆن كەشناس (مىترۆلۆگ) دەزانى سەبەينى باران يان بەفر دەبارى، ھەتاو دەبى يان ھەور، دەبى سەر كەردەيەكيش پىشبنى رووداوەكان بكات، نەك پرخەى گوينى گاي دراوسىش ھەراسان بكا. مۆزوو لە بىرى نەچۆتەو كە لە سەرھەمى بارزانى ياوكيشدا، سەرائى بزووتنەو ھى كوردى دىوى ئىران لە كوردستانى دىوى عىراقدا تىرۆر دەكران و تەرميان دەدرايە دەست رۆمى شا، تا بە شاراندا بيانگىپى و لووتى خەلكى كوردىان پى بشكىنى. ئىستا ئەم رۆلە (پ.د.ك) ئايگىپى، چونكە (ى.ن.ك) و (پ.ك.ك) لەم بواردەدا پىشتى ئەويان لە زەوى داو.

ھەر لىرەدا پىم باشە ئەو ھەش بلىمەو كە كاتى خۆى بۆيە لە حيزبى شىوعى عىراقى (ح.ش.ع) كەشامەو، چونكە ئەو ھاوپەيمانى رۆمى داگىركەرى بەغدا بوو. ئەوسا و ئىستاش پىم وايە حيزبى كرئىكاران نەك ھەر دەبى لە كىشەى نىوان گەلانى سەرھەست و بندەستدا، لايەنى گەلانى بندەست بگري، بەلكو دەبى ھەول بەدا جەھوى ئەسپى بزووتنەو ھى رزگارى نىشتىمانى بە دەستەو بى. بەلام زۆرن ئەوانەى كاتى (ح.ش.ع) ھاوپەيمان يان راستر كلكى بەعس بوون، بە دل و بە گيان لە گەلى بوون. كە چى كە لە ھەلوئىستەى، كە ناپاكيى چىنايەتى بوو، پاشگەز بوو ھەو و بانگى مافى بىرپاردانى چارەنووسى بۆ گەلى كوردستان دا، لى كەشانەو. ئەو عىراقچىيە توندپەوانەى جارن، ئىستا كوردستانچى توندپەون. توندپەوان راست بىن يان چەپ، پۆشاكى كۆمۆنىستانە بپۆش يان ھى نەتەو ھىيانە، ھەر ئاو بە ھەمان ئاشدا دەكەن، ئاشى داگىركەرانى كوردستان.

گەرچى لەسەر ھەختى روودانى ناپاكيەكاندا، چ (30)ى تەموزى 1996 كە چەكدارانى (ى.ن.ك) لە باشماخەو تەكۆيە پىش پاسداران كەوتن، چ ئەو كاتانەيشى (پ.د.ك) پىش لەشكرى عىراق و دواتر ھى توركييايش كەوت و سەبارەت بەو قەسابخانەيش يەكيتى بۆ كوردى رۆژەلاتى سازكردوو، بە ساتىر و بە شىو ھى دىكەيش ھەلوئىستەم تواندوو. بەلام لە مۆزە پىم وايە كاتى رەخنەگرتن لە دوو لايەنە (بەش بەحالى خزم) بەسەر چوو، چونكە لەراستىدا بە درىژايى ژيانم رۆژىك ئومىدم بەو دوو لايەنە نەبوو تالەم دوايىەدا لىيان ناوئىد بوو بىتم.

(پ.د.ك) لاي من ھەرگىز شەراب نەبوو، تالە (31)ى ئابدا بووبى بەسەر كە. لاي من ئەو ھى ھەك يەكيتى ھەر لە سەرھەتاو ھەسەر كە بوو {2}. من خەو بە باشوورىكى بى (بەعسى، ئىسلامى، يەكيتى، پارتى، پ.ك.ك) ھەو دەبىنم.

حه‌حه‌تۆكه و خۆی پێیان جوان بکات، وه‌ك كه جاسوسیتى داموده‌زگای زانیاری بۆ ئێران و به‌داوه‌وه‌کردنى كوردی رۆژه‌لات له‌ لایهن یه‌كیتییه‌وه، كه‌ ئه‌مه‌ بۆ پارتی له‌ ده‌ستكه‌وته‌ چاكه‌كان و كه‌ره‌سه‌ی ماکیاجن.

ئه‌وه‌ی یه‌كیتی جوان ده‌كات، ناشرینی پارتیه‌ نه‌ك

جوانی خۆی

ئه‌وه‌ی پارتیش جوان ده‌كات، ناشرینی یه‌كیتییه‌

نه‌ك جوانی خۆیان

سه‌یره‌ له‌ جیهانی مملانیی حیزبایه‌تیدا، ئه‌و حیزبه‌ ده‌بیاته‌وه‌ كه‌ به‌لینی چاك ده‌داو كاری چاك به‌ئه‌تجام ده‌گه‌یه‌نیت. كه‌ چی له‌ كاوله‌ساره‌كه‌ی ئیمه‌دا، یه‌كیتی چه‌ند پۆخله‌واتی زۆر بیت، بی خۆماندوو كردن ئه‌وه‌نده‌ پارتی نازدارتر ده‌بیت. چه‌ند پارتی قوریاتی زۆرتر بیت، یه‌كیتی بی عاره‌قرستن، ئه‌وه‌نده‌ نه‌شمیلانه‌ ده‌بیت. ئه‌وه‌ی یه‌كیتی جوان ده‌كات، ناشرینی پارتیه‌ نه‌ك جوانی خۆی. ئه‌وه‌ی پارتیش جوان ده‌كات، ناشرینی یه‌كیتییه‌ نه‌ك جوانی خۆیان، ئه‌گینا هه‌ردووکیان له‌ چاو كئ و له‌ چاو چیه‌وه‌ جوانن؟.

گله‌یی چیش له‌ پارتی بکه‌م كه‌ به‌عسی بردۆته‌ هه‌ولێره‌وه‌ له‌ كاتیكدا تا به‌ر لووتی كراوه‌ته‌ عاره‌بستان و نه‌ خۆی ورتی لێه ده‌كێت خۆی پێ جوان ده‌كات و نه‌ من گله‌یی لێ ده‌كه‌م! ئه‌گه‌ر گله‌یی عیراقیی بوونی لێ نه‌كه‌م، دیاره‌ مافی ئه‌وه‌شم داوه‌تی به‌عس بینی و ئالای عیراقی بۆ هه‌ل بکات.

ئه‌وه‌ی كه‌ بۆیان جیی باس و سه‌رنیشه‌ نییه‌، به‌رژه‌وه‌ندی

و رای جه‌ماوه‌ر و چاره‌نووسی كورده

ئه‌گه‌ر یه‌كیتی هه‌ر له‌ قینی پارتیش، ده‌بوو ببوایه‌ته‌ حیزبێکی كوردستانی، تا نه‌فره‌تی زۆرتر به‌ر پارتی بکه‌وتایه‌ كه‌ هینده‌ عیراقیه‌کی تۆخه‌. به‌لام موزایه‌ده‌ی سیاسی كه‌ له‌ جیهاندا ده‌نگی هه‌یه‌، لای ئه‌و دوو حیزبه‌ بۆته‌ (موناغه‌سه‌): ئه‌م كه‌ركوك ببه‌خشی، ئه‌و قه‌راج، ئه‌م فیدرالی بوو، ئه‌و ئۆتۆنۆمی. وا ده‌روا تا ئه‌گه‌ر ئه‌م (هیچ)ی بۆئ ئه‌و له‌به‌ر به‌ره‌كانیدا (هیچتر) داوا ده‌كات، تا ده‌گاته‌ ئه‌وه‌ی كئ لێپرسراوی (شیمال) بیت، ئه‌م بلی عه‌لی حه‌سه‌ن، ئه‌و بلی نه‌خیر عوده‌ی. ئه‌وه‌ی كه‌ بۆیان جیی باس و سه‌رنیشه‌ش نه‌بێ، به‌رژه‌وه‌ندی و رای جه‌ماوه‌ر و چاره‌نووسی كورده‌.

ئه‌و رۆژه‌ی كه‌ به‌سه‌ر ته‌رمی شه‌هیده‌ ئه‌تفالکراوه‌كان و به‌ كیمیای خنکیندراوه‌كان و به‌رزانییه‌ سه‌ره‌و‌نگومکراوه‌كاندا بازيان دا و چوونه‌ به‌غدا و به‌ره‌می خوین و راپه‌رینه‌ مه‌زنه‌كه‌ی كوردیان دا به‌ یه‌ك دوو ماچ، ئیدی ده‌هۆل درا و ده‌نگی برا. هه‌رچی به‌دوای ئه‌وه‌شدا هات و

دیت (ته‌حسیل و حاسل)ه‌، ئه‌وه‌شی كه‌ ماوه‌ته‌وه‌ هیندیک پرسیاره‌ و چاره‌سه‌ر له‌ وه‌لام و چاره‌سه‌ریاندايه‌.

روناکبیرانیش (ئه‌گه‌ر هه‌ن) بۆ وه‌ك ئه‌میایان لیه‌اتوه‌ چاوه‌چاویانه‌ كه‌ تا بزانیان كئ له‌ كوئی به‌ره‌می بلاوده‌بیته‌وه‌ تالینی وه‌هه‌للا كه‌ون؟ ئه‌و مارکسییانه‌ی له‌ ناهه‌قیدا ته‌باو یه‌كگرتوو بوون، بۆچی وا بۆ هه‌قخوازی په‌رتن؟ بۆچی كه‌ به‌ر به‌ره‌كانیتی بیی كوردستانیان ده‌کرد یه‌كگرتوو بوون، به‌لام كه‌ بوون به‌ كوردستانی ئیتر یه‌ك و یه‌کیان نه‌بوونه‌ دوو؟ ته‌دی ئه‌و نه‌ته‌وه‌ییانه‌ی (به‌منیشه‌وه‌) ولاتیان بۆ كورد ده‌ویست، بۆ هه‌ر یه‌كه‌ بوونه‌ ولاتیک و كه‌وتنه‌ ولاتیکی تره‌وه‌؟ ته‌دی ئه‌مه‌ هه‌موویان كه‌ له‌ گه‌ل سیاسه‌تی پارتی و یه‌كیتیدا تاقوفیق و ناته‌بان، له‌ چیدان؟

بۆ ئه‌وه‌ی له‌ ناو گۆلمه‌زه‌كه‌شدا نه‌بین و ده‌نگیشمان بییستریت، ماوه‌ته‌وه‌ ئه‌وه‌ی به‌ هه‌وای ئابی گرتن و ئابی به‌ردان، گێژبین و پالی لێ بده‌ینه‌وه‌ و بلیین: ئای گورگه‌ بۆر! ئه‌گه‌ر مه‌لا نه‌ده‌مرد، تۆش كه‌ره‌ بۆزت نه‌ده‌خوارد.

پرسیار:

خه‌لك له‌م كاتانه‌دا چی بکات باشه‌؟

فاتح ره‌سۆل: له‌ دوا به‌دوای

هه‌لگیرساندنێ گێچه‌ل و یه‌كترکوژییه‌كه‌ی 1994/5/1، ئه‌وه‌ چوار ساله‌، باری كوردستانی باشوور، له‌ هه‌موو روویه‌كه‌وه‌ گه‌لێك گۆرانی به‌سه‌ر هاتوه‌. چوار ساله‌ شه‌ری كوردکوژی، ده‌ربه‌ده‌رکردن و وێرانکردن، ناوچه‌گری و خێله‌گه‌ری، سۆزانی و بادینانی، به‌فراوانی و نارێه‌وا بلاو بۆته‌وه‌ و گشت كوردستانی باشووری گرتۆته‌وه‌. به‌دریژی ئه‌م چوار ساله‌، به‌شی هه‌ره‌ زۆری دانیشتوانی هه‌ریمه‌كه‌ و كوردی ده‌ره‌وه‌ی ولات، ئافره‌تان، دایکانی شه‌هیدان، ئه‌ندامانی په‌رله‌مان' رۆشنبیران، خۆینده‌وار و زانیان، دلسۆزانی نه‌ته‌وه‌كه‌، دیموکراتخوازان، ئاشتیخوازان و پیاوانی ئایینی و كوردی ده‌ره‌وه‌ی ولات، به‌هه‌زاران نامه‌ و سکالا و بانگه‌وازیان کردووه‌ بۆ راگرتنی شه‌ره‌كه‌ و داوایان له‌ سه‌رکردایه‌تی (ی.ن.ك) و (پ.د.ك) کردووه‌ كه‌ ئاشتی بگه‌رینه‌وه‌ بۆ كوردستان و داشی دامه‌ی ده‌ستی دوژمن نه‌بن. به‌ هاریکاریکردنی سه‌رتاپای پارت و هیزه‌ كوردستانییه‌كان، ره‌گورپیشه‌ی شه‌ری براکوژی هه‌لکێشن و چیتر رۆله‌ی كورد خۆینی به‌فیق نه‌چیت و سوکایه‌تیکردن به‌ یه‌کتر و به‌ كورد به‌س بیت، با چیتر دلی دوژمنانی داگیرکه‌ر شاد نه‌که‌ین.

چاره سه رکردن ناشتبوونه وه و یه کیتی ریزه کانه

ئه زمون و تاقیکردنه وه تال و تفته کانی ئه م چوار ساله ده ری خست، که به شه ری ناوخق و گوێزایه لیبی بۆ داگیرکردن هیچ لایه ک به هیچ ناگات. تاکه ریگا بۆ چاره سه رکردنی ناکزکییه کان و رزگارکردنی نه ته وه که مان له م کاره ساته، ناشتبوونه وه و یه کیتی ریزه کانه. له باری ئیستای هه ریمه که دا هیوایه کی به سوود له که لی ئاسۆدا به دی ده کریت. له ئه ستوی رۆشنبیران و نووسهران و هونه رمه نداندایه، که به وتاری چاک و قسه ی جوانی ریکوپینک و پرمانا، قه له مه کانیاں زیاتر بخرنه کار، ته قه لاکانیاں فراوانتر بکن، ده نگ و بیزاری به رز بکه نه وه دژی ته وانیه به نزی به تاگری کوردکوژیدا ده کن تا ریسوا بکرین و نه فره تیان لیبیکریت. هه روه ها خه لکی کوردستان و سه رتاپای پارت و هیزه سیاسی و کۆمه لایه تیه کانی کوردستان بگه نه سه ر ئه و برۆا و رایه ی که کاتی ئه وه نه هاتوه، تا بۆ ئه و چه وتو هه لویسته ناله بار و پر هه له کانیاں سه رکرده کان، پاکتاوکردن (تصفیه الحساب) بکریت. ئه مه ش ماوه و زه مینه ی له باری ده ویت، پیویست به وه ده کات زه مینه ی دیموکراسیا نه و مۆدیرنی بۆ ساز بکریت. به لوله ی چه ک و عه قلییه تی میلیشیا به تی ئازار و زیانه کانمان یه کجار زیاد ده بن!

ده میکه کاتی ئه وه هاتوه که سه رکردایه تی (ی.ن.ک) و (پ.د.ک) واز له هه لویسته گرو توند و تیژه کانیاں به تین. به جه رگانه بگه نه ریککه وتنه وه له گه ل یه کتر. به راو بۆ چوونم کاک مه سعود بارزانی و مام جه لال به رپرسیاری یه که من به رامبه ر به میژوو و نه ته وه که یان و پیویسته له سه ریان له پیناوی خه لکی کوردستان لایه په ی تازه له نیاواندا بکه نه وه و بالی ناشتی و برایه تی و حکومه تی یه کگرتوو بگێرنه وه بۆ کوردستانی باشوور. خق ئه گه ر بیته و هه ر دوو لایان پیکرا ده ست له ناو ده ست، به ئاشکرا له ئامیره کانی رادیق و ته له فیزیۆن و رۆژنامه و بلاوکراره کان، دان بنین به و کرده وه چه وت و خراپانه ی که دوو چاری خه لکی کوردستانیان کردوه، به لاین و په یمان بده ن که ئه وه ی رۆیشت نابیت جاریکی تر له هه ریمه که روو بداته وه، داواش له خه لکی کوردستان بکن له مه ودوا، به ده نگدانی دیموکراسیا نه، به په خنه گرتنی درووستکه ره فتار له گه ل هه لویست و کرده وکانیاندا بکن. به م کاره نرخ بۆ خویان و پارته کانیاں زیاد ده کن. ئه مه ده بیته سه ره تابه کی مۆدیرنا نه و یاریده ده ر بۆ پیشکه وتنی راو و بۆ چوونی خه لک. خووشی و شادی ده گه رپته وه بۆ کوردستان، گیان ده گه رپته وه به ره و ئه و تروسکه هیوایه ی که ماوه و سه ر له نوئ گه شه ده کاته وه.

له هه مان کاتیشدا هیز و پارته کانی کوردستان، نووسه ر و رۆشنبیران، به دلسۆزی داوا له سه رکردایه تی (پ.د.ک) بکن که هیزه چه کداره کانی خزی له باشووره وه بگوێزینته وه بۆ باکوور، ده ست به گفتوگۆی ناشتیانه بکریت له نیاواندا، له سه ر باشتترین شیوه ی خه باتکردن، ریککه وتن پیک به تیریت، هه لسوکه وته کانیاں بگه رپتنه وه بۆ به رژه وه ندی ته ته وایه تی. هه موو کوردیش دان به و راستیه دا بنیت، که هه موو کوردیکی تیکۆشه ر و ده ربه ده ر و ئاواره بۆی هه یه و مافی خویه تی له باشووری کوردستان پشوو بدات و بجه سینته وه و به ئازادی بژی، به و مه رجه ی ریزی یاسا و بریاره کانی حکومه تی یه کگرتوو ی هه ریمه که بگرن.

هه ولدان بۆ درووستکردنی نه ئته رناتیقی سیاسی

باشتر و پاکتر و دیموکراتیتر

عومهر شیخموس: له وه لامی پرسیاری دوو همدا ده لیم، که بۆ به رژه وه ندی کوردستان و سیاسه تی کوردی به رای من، خه لک ده وتوانن له م رۆژه دا چه ند هه نگاویکی گرنگ بنین، تا ریگا نه ده ن به و پرۆسه خراپانه ی که که وتوونه ته ناو گیانی هیزه کانی کوردستانی و سیاسه تی کوردیه وه. ئه و هه نگاوانه ش ئه مانه ن:

- هه لویست و هه رگرتنیکی به پرئسیپیا نه (مبدا) ی دژی هه موو کاریکی ناپاکی که له لایه ن هه ر هیزکی کوردستانییه وه بکریت. به مه ریگا له و جوړه کاره نابه جیا نه ده گیریت که له ئاینده دا رووده دن.
- فشاره نینان به کاری چه ماوه ریا نه، وه ک (خو پيشاندان، مانگرتن، بۆیکۆت "مقاطعة") ئه میش به مه به ستی راگرتنی شه ری ناوخق و گه رانه وه ی هیزه کانی کوردستان بۆ سه ر ریگای پرۆسه ی (دیموکراسی)، هه لپژاردن و کۆمه لگای یاسا و مه ده نی.
- هه ولدان به مه به ستی جولاندنی رای گشتی جیهانی و ده زگا کانی پاراستنی دیموکراسی و مافی مرۆف. هاندانی ئه م ده زگایانه ش بۆ به گژا چوونه وه ی ئه و هیزه کوردییانه ی که له کاتیکدا مافی مرۆف پیتشیل ده کن و له پرئسیپیه بنه ره تیه کانی دیموکراسی لاده دن.
- هه ولدان له گه ل هیندی شه خسییه تی سیاسی جیهانی و ئه و ده ولت و حکومه تانه دا که دۆستی گه ل و چه ماوه ری کوردستان، تا ئه وانیش ده سه لات (نفوذ) ی خو یان به سه ر هیزه کانی کوردستان و ئه و حکومه ته

• هه‌وڵدان بۆ دروستکردنی ئەلته‌رناتیفی سیاسی
باشتر و پاکتر و دیموکراتیکتری کوردیی

مەرکەزییانەشدا کە گەلی کورد لە نێوانییاندا دا بەش کراون
بەسە پێنن و پێرۆسەیی ناشتی بخەنە گەڕ. هەر وەها تیکرا
لە رینگای گفتموگۆی مەدەنییانە وە چارەسەرێکی باش و دروست
و رەوا بۆ گێروگرفتەکانی کورد بدۆزنە وە.

ئە و سەرچاوانەیی کە کاک حەمە سە عەید حەسەن لە وەلامە کەیدا دەستی بۆ راکێشان ئەمانەن:

{1} لە شیریی هەتا پیری سە عە بدوللا. لاپەرە 68. چاپخانە رز شنبیری هەرلێز 1998.

{2} سوودی لە قەسە بەکی هیزمان هینسە وەرگرتووە.

{3} الروح الحیه - جیل الستینات فی العراق، فاضل العزازی، لاپەرە 220، دار العمدی دمشق 1997.

حەمە سە عەید حەسەن

* 1950 لە قەرەداغ لەدایک بوووە .
* سالانی 1971-1976 ئەندامی حیزبی
شیوعی عێراق بوو . وەک خۆی دەلێت
لەگەڵ مۆکردنی پەیماننامەیی بەرەیی
نیشتمانیدا ناکۆکی فیکری لەگەڵدا
پەیدا کردوون .
* سالانی 1971-1981 مامۆستای
قوتابخانە بوو لە شارەزور و سلێمانی .
* لە نێوان سالانی (1979-1982) دا
ئەندامی دەستەیی بەرپەرەیی یەکییتی
نووسەرانی کوردی لقی سلێمانی و
مەلبەندی گشتی بوو .
* سەرەتای 1983 لەسەر نووسین و
هەلوێستی دووچاری راوانان بوو و رووی
کردۆتە شاخ .
* لە سالی 1988 گەیشتۆتە سوید و
نیشتا مامۆستای مندالانی کوردە .
* سەرنووسەری گۆفاری خەرمانە بوو ،
کە لەنێوان سالانی 1991 تا 1993 ، 10
ژمارەیی لێ دەرچوو .
* ئەندامی یەکییتی نووسەرانی سویدە .
* حەفدە بەرھەمی چاپکراوی هەبە کە
بریتین لە دیوانی شیعەر و رەخنە و
لێکۆلینەووە و وەرگێران .

عو مەر شیخوس

* 1942 لە شاری عامرەیی کوردستانی
سوریا لەدایک بوو .
* سالی 1958 بوو بە ئەندامی (پدک)
کەلمەمانگی (8 یی 1957) دا دامەزرا بوو .
* لە سالی (1963) دا بۆ خۆتندن دەچیتە
ئینگلتەرە .
* ئەندامی رێکخراوی هاو بەشی هەر سێ
پارتیەکی عێراق و سوریا و ئێران بوو .
* سالی 1967 هاتۆتە سوید .
* یەکیکە لە بەشداریانی دامەزاندنی یەکییتی
نیشتمانی کوردستان . لە نێوان سالانی
1978-1981 دا لە باشووری کوردستان لە
ناو ریزی پێشمەرگەدا بوو .
* 1986 کە وازی هێناوە بۆتە ئەندامی
مەکتەبی سیاسی و لێر سەراوی
پەيوەندیەکانی دەرەو .
* لە ئینگلتەرە بەکالۆریۆسی لە
پەيوەندیەکانی نێونەتەرەیدا هێناوە . لە
سویدیش سالی 1970-1972 ماستەری
وەرگرتوو . لە سالی (1986) وە لە بنکەیی
لێکۆلینەووە لە کۆچکردن و پەيوەندی
نەژادەکانی جیهانی لە ستۆکھۆلم کار دەکات .
* ژمارەییکی زۆر وتاری بە زمانی کوردی ،
ئینگلیزی و سویدی بلا کردۆتەووە .

فەتاح رەسەوول

1931/2/22 لە کۆبە لەدایک بوو . چۆتە
ریزی پارتی کۆمونیستی عێراقەو
(حشع) . سالی 1960 پالێنراوە و بوو بە
ئەندامی لیۆنەیی هەرمی کوردستان . چەند
جاریک بەند کراوە . سالی 1961 بە ئەینتی
بوو بە بەرپرسیاری رێکخراوەکانی حشع
لە فیرقەیی 2ی کەرکوک . لەسالانی 63-
68 کەوتۆتە چیاکانی کوردستانەو . سالی
1968 بۆ خۆتندن (مارکسیزم لێنیزم) بۆ
فیرگای زانیاری کۆمەڵا بەتی بۆ مۆسکۆ
نێردراوە . سەرەتای 1970 بە ئەینتی بۆ
عێراق دەگەریتەو دەبیت بە بەرپرسیاری
رێکخراوەکانی (حشع) لە کەرکوک . لە
ناوەراستی 1972 دەبیت بە ئەندامی
کۆمیتەیی هەرمی کوردستانی (حشع) .
سالی 1975 ییش دەکریت بە ئەندامی
کۆمیتەیی مەرکەزی . لە سەرەتای 1979
رادەکاتە ناوچە شاخاویەکانی کوردستان
و تا سالی 1986 دەبیتەووە . حوزەیرانی
1986 دەچیتە سوریا . لە دیمەشق
ئەندامی لیۆنەیی پەيوەندیەکانی نیشتمانی
(حشع) دەبیت و سالی 1989 لە سوید
دەبیتە پەنا بەر . نیشتا خانەنشینە .
ژمارەییکی نووسین و کتیبی چاپکراوی
هەبە .

ئەو جەۋھەرە كۆلتوورپىيەى بەرىر سيارە لە شكستى كورد

× نيووى ئەۋەى دېتە كايەۋە لايەنەكەى تر بېرىرى لەسەر دەدات

× لە كۆلتوورى گەۋرەمۇ پچوكييدا، سىياسەت دەسنىشانى رەۋايى حوكمكردن ناكات، بىردنەۋەى ملكەچىي جەماۋەرەكە بېرىرى لەسەر دەدات

× كېشەكە ھەر ئەۋە نىيە كە دەسلەتدارلىكى زۆردار مافى بېرىار دەختە دەستى خۇيەۋە، بەلكو ئەۋەشە كە كەسەكانىش دەيانەۋىت بېمافىي خۇيان تەسلىمى ئەۋ دەسلەتە بەكەن و ملكەچىي خۇيان رابگەيەنن

× با ھەر كەس لەخۇى بېرسىت: چ خرابەيەك ماۋە نەكرائىت؟ چاۋەرلى جى تر دەكەيت كە نەگەر دەسلەتدارەكان كرىيان تۆ دەلىت ئىتر بەس؟

ناسر خەفەيد

ماۋەيەكى پى دەچىت كورە دېتەۋە لاي باۋكى و دەلىت؛ بابە ئەم جارە عەۋلا قاچى مانگايەكى شكاندووم. باۋكە قوشقى دەپت، دەيكات بە ھەراۋ دەلىت؛ بىرۆ قاچى خۇى بشكىنە! كورە دەلىت: ئاخىر چۆن لەسەر قاچى مانگايەك قاچى زەلامىك دەشكىت؟ سېھەم چار كورە بەھەلەداۋان دېتە لاي باۋكى و دەلىت: عەۋلا ئازادى كورمى كوشت چى بېكەم؟ باۋكە بە بى ئەۋەى خۇى تىك بدات، دەلىت: ھىچ. كورە دەيكات بە ھەرا: تۆ لەسەر قاچى مېرىشكىك دەت كىرد بە ھاۋارو قاچى مانگايەك بە من دەشكاند، لەسەر قاچى مانگايەك دەتكرد بە فەرتەنەۋ قاچى زەلامىك بە من دەشكاند، كەچى ئىستا لەسەر كورەكەم بى دەنگى و دەلىت: ھىچ مەكە! باۋكە ۋەلام دەداتەۋە: كورم ئەگەر لەسەر قاچى مېرىشكەكەت بەدەنگ بەھاتىتايە قاچى مانگايەك نەدەشكا، ئەگەر لەسەر قاچى مانگايەك كارتىك بىكردایە ئىستا كورەكەت نەدەكوژرا. تازە ھەموۋ دىناش بكوژىت كورەكەت زىندوۋ نابىتەۋە.

۲- ھەر كەس لە خۇى ۋرد بېپتەۋە دەبىنەت ھەندىك گىفتوكۆ ياخود رازى دل ھەيە لەگەل ھەموۋ كەسكى ناكات يان لاي ھەموۋ كەسكى نادركىت. ئەمەش لەبەر ئەۋەيە كە ئەۋ گىفتوكۆۋ رازى دلانە خۇيان لەگەل كشت كەسكى دروست نابىن. ھۆى ئەمەش ئەۋەيە كە ئەۋەى دېتە كايەۋە تەنھا تۆ بېرىرى لەسەر نادەيت، بەستراۋە بە لايەنەكەى تىرشەۋە. كېشەكە ھەر ئەۋە نىە تۆ چى بۆ يەكىك باس دەكەيت، بەلكو ئەۋەشە كە ئەۋ چى لە تۆ دەردەھىتت، لەگەل تۆدا چ باسكىك دروست دەكات. بۆيە، مەرج نىە ئەۋ كەسەى زۆرتەر تۆ دەبىنەت زۆرتەر تۆ بناسىت. لەسەر ئەۋە ۋەستاۋە ئەۋ چى لە تۆ دەۋىت و تۆ دەتوانىت لەۋ شتانهى كە ئەۋ دەيەۋىت چى بدەيتى. ئەدبىت كە ھاۋسەرەكەى ھەرچەندە ھەموۋ ژيانىشى لەگەلدا بىردبىتە سەر، بەلام لە ئەدبىيى ئەۋ بە قەدەر ئەۋە دەزانىت كە

۱۹۰۲/۳/۱۴ - ۱۹۷۹/۳/۱

۱- حاجى حسىنە كوژرى كوندى ھەباسچەقەل ھەكايەتتىكى دەگىتپايەۋە ئەمە كورەكەى بوو: چارىك كورپىك بە باۋكى دەلىت بابە عەۋلا قاچى مېرىشكىكى شكاندووم. باۋكە دەيكات بە ھەراۋ دەلىت: تۆش بىرۆ قاچى مانگايەكى بشكىنە. كورە دەلىت؛ بابە چۆن بىياۋ لەسەر قاچى مېرىشكىك قاچى مانگايەك دەشكىتت!

نوهنده نه دهبی له و ویستبیت. بویه مه رج نیه نهو کهسهی له گه لی دمژیت، یان هه موو پوژتیک دهی بینیت له کهسیکی تر به ناگاتر بیت له تق.

۲- هه مان مادهی کیمیاوی جیابه جیا له گه ل دوو مادهی جیاوازا دوو نه نجامی جیاواز دمدات به دسته وه. هه مان که سیش له گه ل دوو مندالی خویدا دوو په یومندی جیاواز دینیتته کایه وه. نه م په یومندی جیاوازه ش ناگه پیته وه بق نه وهی که تق جیاوازی له نیوانیاند دهکیت، به لکو دهگه پیته وه بق نه وهی که جیاوازی نه وان له گه ل هه مان توذا په یومندی به کی تایبیت بق هر یه کییک له وان دروست دهکات. له په یومندی ژنومیردیشدا، نهوی تر له سر نهو حساب له گه لئا دهجو لیته وه که تق چیت بق خو ت لای نهو دانوه. من خو م نیوهی نهوم که یه کیکی تر به رامبه رم دهی کات. کورد دهر باره ی رولی خرابی لایه نی دووم خو ی، له وهدا که لایه نی یه کم به رامبه ری دهیکاته وه، ده لیت: "مریشک خو ی خو ل نه کات به سر خویدا که س ناتوانیت خو ل بکات به سریدا". مه به ستیش له مه نه وهی که یه کییک خه نای خو زیه تی که بهو جو ره له که لیدا دهجو لیته وه. لیرهدا ده توانم بلیم: هر یه که له نیمه روزه نه چنده ها جار خو ی له ناوینتی هه لویتست و کاردانه وهی که سه کانی به رامبه ریدا ده بینیت، به لام هیه به دهگمن یان زهممه ته خو ی تیایاندا بناسیته وه، له وه تی بگات که نهو وینته یه ی رهنکه لهو نه چیت، نه وه لهو شته دا که به رامبه ر هه لسوکه وتی خو ی لهوی به رامبه ریدا دروست بووه.

۴- پرسسیاری چاک دهی ویت وه لامی چاک دروست بکات. به ره میکی نه دهبی به هیز دهرغه تی رهنه یه کی ده وله مندیش له گه ل خویدا دینیتته کایه وه. من له مسه ری میزه که وه تو په که لی دهمم بق نهو که سهی نهو سر. نه وهی نهو سر، نه که ر خاله بنه رهنه یه کانی تینس نه زانیت، ناتوانیت تو په که لی بدانه وه بق نه مسه رو سه رنه نجام تینس دروست نابیت. چن یاری باله دروست ده بیت کاتیک نه وهی نهو سر که تو په که ی بق چوو، له جیاتی نه وهی به دست لئی بدانه وه بق نه مسه ر، شه قیکی تی هه ل بدات بق دهره وه؟ له سر هه مان پرسسی، کاتیک که رهنه له به ره می یه کییک دهگرم، تازه نیتر تو په که له دهستی مندا نه ماوه، نیومه کی تر رهنه لیگیراومه بریاری له سر دمدات. نایا زانیارانه وه لام دمدات وهو گفتوگو دروست دهکات، یان شه قیکی تی هه ل دمدات و ناتوانیت گفتوگو له گه لئا بکرتیت؟ له حاله تانه دا مرؤف ده بیت به ناگا بیت په تی مه سه له که ی له دست دهر نه چیت. نه که ر تق یه کیکی ده ته ویت گفتوگو به نینته کایه وه، گرنگه جیتره وه لامی نهوی تر هه ده فه که ی خو ت پی نه گزرتیت و نه تبات به ره نهو شوینتی که نهو دیاری دهکات.

۵- سپترمی پیاو هر چنده له روی قه باره وه زور پچو کتره له هیلکه ی نافرته، به لام نیوهی مادهی بومه، که ۲۳ کرؤمؤسزه، بق دروستی خانه یه کی تو دار له سپترمه که وه دیت.

بهو نمونانه ی سه رموه ده مه ویت بلیم چی؟ نهو نمونانه ی پاسم کردن چنده له روی فورمه وه جو راجو ر بن، به لام هه موویان له روی فه لسه فییه وه (له جه ره ردا) له یه ک خالدا یه ک دهگر نه وه که نه مه یه: نیوهی نه وهی دیت به ره م لایه نه که ی تر بریای له سر دمدات.

خه نای سه رکرده ی هیزه کانی نایا نه ماوه

شه مه نه فره ی میژوو مه حاله تانه له سر تاکه سه کی دهسه لاتدارمکانی بروات، سه که ی تری خه لکه که یه. به م پتیه نه وهی که سه رکرده ی هیزو حیزه کانی به سر کوریدا ده هین نیوهی کیشکه یه، نیومه کی تری لایه نه که ی تر، که خه لکه که دهگریته وه، لئی به پرسسیاره. واته، مه سه له که هر نه وه نییه که سه رکرده ی

هیزو حیزه کانی چی دهکهن، به لکو نه وه شه نهی نیمه وهکو لایه نی دووم هه لویتست و کاردانه وه مان به رامبه ر به روداوه کانی چیه؟ نایا پوزه تیف پتگا له خرابه کانی دهگرین یان نیگه تیف پشتگیریان دهکه یز؟ باشه کانی دهپاریزین و که شه یان پی دهمین یان دهیان فهوتینن و کوریریان دهکه بنه وه؟ کاتیک که خیانته تیک دهکرتت رادبه رین به رامبه ری یان خو مانی لی مت دهکه ین و بیانوهی بق دههیننه وه؟ نه قلمان بق سه ربه ستیی و ماف و رزگاری به کار دههینن یان بق ژیرده ستیی و به ندیی و ملکه چیی؟ وه لامی نه م پرسسیارانه به گشتی، دهکونه سه ر کامه خه تیان، پوزه تیف یان نیگه تیف، نه وه نهو خه ته یه که پیشانی دمدات نیمه چ خه لکین، خه لکی ماف و سه ربه ستیی و پرتلینان یان غه درو سوکایه تی پتکردن و ژیرده ستیی؟

نه وهی که ره سه ی تیگه شتنتیکی زانستیه نهو شته ماددی و به چاروبینراوانن که ده توانرین بخرنه حساب وه. نهو خیانته و تاوان و خرابه کاریانه ش که به چاو ده بینرین شایه تیکی پروون و کومان لینه کراوی نهومن که میژوو که له سه ر هیلکی نیگه تیف ده پوات. نه م هیله شکسته میژوو یه شته نهها خرابیی و تاوانکاری دهسه لاتداره کانی پیشان نادات، به لکو نه وه ش دهگه یه بیت که خه لکه که ش، له سه رو هه موویانه وه نو سه رمکانی، به چ شیوه یه ک به شدار و به پرسسیارن لهو رهنه دا که میژوو که له سه ر هیلکی شکست ده پوات.

نیستا له به رده می نهو پرسسیاره دا ده وه ستین که نایا بق لایه نی دووه می کیشکه که خه لکه که یه سه کی دووه می میژوو یه ک دروست دهکات که میژوو ی تیاچوون و فهوتاندنی خو یه تی؟

هه لای میشک نییه، هه لای به کارهینانیتی

تا نیستا هیچ راستییه کی زانستی نه وه پیشان نادات که هوی نه وهی خه لکه که ته واو که ری نه وه بیت که دهسه لاتداره کانی بریاری له سه ر دهمن، بگه پیته وه بق میشک نهک بق نه قل. هر چه نده که سانی ره گه زه رست هه ول دهمن جیاوازیه کی بایقو لوجیی له نیوان ره گه زه جیاوازمکاندا بدوزنه وه، به لام به لکه یه کی زانستی لهو جو ره نییه که پیشانی بدات میشکی نه ژاده کانی خه لکه (بق نمونه: کورد، فره نسسی، عه رب، ئینگلیز،... سپی، ره ش،...) له پروی بایقو لوجیه وه جیاواز بن. به لام به پیچه وانوه، نهو وتاره ی "هیمن" له م ژماره یه دا نووسیوتتی، نهو پیشان دمدات که خه لکی هه مان ناوچه له دوو زه مه نی جیاوازا، له پروی داهینانه وه له دوو سه رتوپی پیچه وانه ی یکتربیدا، بالآ و نشیو، خو یان ده بیننه وه. به پتی نهو وتاره، کوئترین شوینه واری گهنم له جیهاندا له باشووری کوردستاندا دوزراوه ته وه. له هه مان ناوچه دا، به هوی کشتوکال و مه ر مالیگردنه وه خه لکی نه م ناوچه یه توانیویانه کوئرتوولی خواردن خویان بکن و سه ره تاترین نیشته جیبوون دروست ببیت و بنچینه ی شارسنانی دایمه زرتین، که چی نهو شوینتی بق یه کم جار که نمی تیادا جیتره وه مه ری لی مالی کراوه، نیستا دوی ۹۰۰۰ سال FN نان دهکات به ده می دانیشتوانه که یه وه. له بهر نه وه مه سه له که ده میتینته وه بق نه وهی که په یومندی به نه قل وه هه بیت نهک به میشک. مه به ستیشم له نه قل لیره دا نه مه یه: چوینتی به کارهینان یان به کارنه هینانی میشک.

بویه به کویره ی نه م بنه مایه ده توانین بلین: جیاوازی نه قلی میله تان ناگه پیته وه بق جیاوازی بایقو لوجیی میشکی که سانی نهو میله تانه، به لکو دهگه پیته وه بق جیاوازی به کارهینانی میشک له لاین نهو خه لکانه وه، نه وهی ده سنیشانی چوینتی به کارهینانی میشکیش دهکات، دیاره کو م لیک فاکتوره که نه وه ش بابه تیکه بق خو ی. به لام سه رنه نجامی نه م کو م له فاکتوره له شتیکدا به گشتی خو ی دهوینیت که پتی ده نریت کولتور. که واته لیره دا کولتور

بریتیه له سه‌رجه‌می گشتیی به‌کاره‌ینانی نه‌قلی کۆمه‌لایه‌تیی که له بواره جیاوازه‌کانی وه‌کو سیاسه‌ت، نه‌دب، هونه‌ر، دابونه‌ریت، زهوق و مۆدیل، هه‌لسانودانیشته‌ندا خۆی دهرده‌بریت.

بهم شتیه‌یه ده‌گه‌ینه نه‌وه‌ی که هۆی نه‌وه‌ی خه‌لکه‌که ته‌واوکه‌ری تیاچوو‌نی خۆیه‌تی، ده‌گه‌ریته‌وه بۆ نه‌قلی کۆمه‌لایه‌تیی (سه‌رجه‌می گشتیی چۆنیتیی به‌کاره‌ینان یان به‌کاره‌ینانی میتشک). ئەم نه‌قلی کۆمه‌لایه‌تیه‌ش له کولتوردا به‌گشتی رهنگ ده‌داته‌وه، له دیارده‌وه هه‌لوێسته‌کاندا دهرده‌که‌وێت و له به‌ره‌مه‌ ماددیه‌ جیاوازه‌کانیشدا به‌رچه‌سته ده‌بیت.

پاش نه‌وه‌ی ده‌سنیشانی نه‌و شوینه‌مان کرد که وه‌لامی پرسیاره‌که‌ی تی ده‌که‌وێت که "نه‌قلی کۆمه‌لایه‌تیه‌"، دینه‌ سه‌ر نه‌وه‌ی که ئایا له‌ناو ئەم نه‌قلی کۆمه‌لایه‌تیه‌دا کامه‌یه (هۆ)یه‌که؟

هه‌روه‌کو چۆن بۆ نه‌وه‌ی بتوانین قوماشیتک بپه‌رین، ده‌بیت ده‌ستی‌اوێکی گونجاوی وه‌کو مقه‌ستمان به‌ ده‌سته‌وه‌ بیت، ئاواش بۆ نه‌وه‌ی بگه‌ینه وه‌لامیکی چاک ده‌بیت پرسیاریکی چاک دروست بکه‌ین. دروسکردنی پرسیاریکی له‌باریش بۆ ئەم وه‌لامه‌ بهم شتیه‌یه رتچکه‌ وهر ده‌گرت: پرسیار: بۆ نه‌حمه‌د نایسته‌تیت؟ وه‌لام: چونکه‌ نه‌حمه‌د که‌ره. که‌واته: که‌ری به‌رپرساره‌ له‌ نه‌یسته‌ن. پرسیار: بۆ مه‌حمود نایسته‌تیت؟ وه‌لام: چونکه‌ مه‌حمود کوێره. که‌واته‌ کوێری به‌رپرسیاره‌ له‌ نه‌یینه‌ن. له‌سه‌ر هه‌مان په‌رنسپ ئەم پرسیاره‌ دروست ده‌که‌م: بۆ خه‌لکه‌که‌ ته‌واوکه‌ری نه‌وه‌یه‌ که‌ سه‌رکرده‌ی هه‌زه‌کان بریاری له‌سه‌ر ده‌ده‌ن؟ وه‌لام: چونکه‌ خه‌لکه‌که‌ (س)ه. که‌واته: (س) به‌رپرسیاره‌ له‌وه‌ی که‌ لایه‌نی خه‌لکه‌که‌ ته‌واوکه‌ری نه‌وه‌یه‌ که‌ سه‌رکرده‌ی هه‌زه‌کان بریاری له‌سه‌ر ده‌ده‌ن؟ (س) نه‌و خاله‌یه‌ که‌ نازانین جیه‌وه‌ به‌ دوا‌یدا ده‌گه‌رین. س جیه‌وه‌؟

بلاوه‌پیکردنه‌که‌ی سا‌لی ۱۹۷۵

من چهند فکری خۆم بخرمه‌ کار بۆ نه‌وه‌ی یاسی سه‌مای هونه‌رمه‌ندیکتان بۆ بکه‌م، هه‌چی به‌وه‌ نایه‌ت که‌ سه‌ماکه‌ خۆیتان پيشان بده‌م. هه‌رچۆنیک هه‌ول بده‌م تیتان بگه‌ینه‌م ئەم سێوه‌ تامی چۆنه، به‌وه‌ نایه‌ت سه‌رو له‌تیکتان بده‌می خۆتان تامی بکه‌ن. بۆیه‌ بۆ نه‌وه‌ی باسه‌که‌ له‌سه‌ر په‌رنسپیی قاوغ نه‌روات و زانسته‌یی بێت نه‌ک فیکری، نه‌و نمونانه‌ ده‌هه‌نمه‌وه‌ که‌ کولتوره‌که‌ خۆیانی تیا‌دا دهر ده‌بریت و بوونیکی ماددییان هه‌یه.

پۆزی ۶ / ۳ / ۱۹۷۵ ئیران و عیراق له‌ جه‌زائیر رتک که‌وتن. دوا‌ی ۶ پۆز، له‌ (۲/۱۲)دا مه‌لا مسته‌فا شای ئیران له‌ تاران ده‌بینیت. له‌ نیوانی (۱۲-۱۹/۲)دا مه‌لا مسته‌فاو سه‌رانی پارتی چهند کۆبوونه‌وه‌یه‌که‌ ده‌که‌ن. دوا‌ پۆز (۲/۱۹) بریاری بلاوه‌پیکردن ده‌ده‌ن. به‌ نزیکه‌ی سه‌ه‌وت پۆز بزووتنه‌وه‌یه‌کی ۱۴ سا‌لیی کۆتایی پێ دیت (ل. ۱۰. ۸. ۰. ۱۰/۱۳۲).

ستۆدیۆ ره‌ه‌یق. وێنه‌ی مه‌لا مسته‌فا له‌گه‌ڵ عه‌بدوکه‌ریم قاسمی سه‌رکۆماری نه‌وسای عیراقدا، دوا‌ی که‌رانه‌وه‌ی له‌ سه‌فیه‌ت، پۆزی: ۱۹۵۸/۱۰/۷.

ماف نه‌ ده‌دریت، نه‌ ده‌سه‌نریت، شتیه‌که‌ ده‌بیت خۆت بیه‌ده‌یت به‌ خۆت

ده‌گه‌رینه‌وه‌ کادریکی پارتی ده‌لێت: "تیمه‌ له‌و مناله‌ ده‌چین که‌ باوکی له‌سه‌ر دوکانه‌که‌ی به‌جیی دیلێت و پیتی ده‌لێت هه‌ر کرپاریک هات پیتی بلی، راوه‌سته تا باوکم له‌ مزگه‌وت ده‌گه‌ریته‌وه!" ئەم کادره‌ راستیه‌کی ئالۆزی به‌ زمانیکی ساکارو کۆنکریت پيشان داوه.

مه‌لا مسته‌فا که‌ خاوه‌نی جولانه‌وه‌که‌و بریارده‌ری بووه، نیوه‌ی مه‌سه‌له‌که‌یه، نیوه‌که‌ی تری مندایی لایه‌نی خه‌لکه‌که‌ ده‌گه‌ریته‌وه‌ که‌ توانای بریاری نه‌بووه‌و چاوه‌رتی باوکی کردووه‌ له‌ مزگه‌وت بیه‌توه. مه‌لا مسته‌فا دواتر له‌ ئیران وتی: "کاری من ته‌واو بوو". ئەمه‌ کاری نه‌و، نه‌ی کامه‌ بوو کاری خه‌لکه‌که‌ی تر، بۆ به‌رده‌وام نه‌بوو له‌سه‌ری؟

بزووتنه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ که‌ له‌ پروتیکردنکی سیاسی به‌هه‌زدا بوو، خه‌لکه‌که‌ی له‌و سه‌رمه‌ هاته‌وه‌ قسه‌ی بۆ ئەم روداوه‌ ئەمه‌ بوو: "مه‌لا مسته‌فا ئاشبه‌تالی کرد". ئەم هه‌ر نه‌وه‌ به‌ من نالێت که‌ بزووتنه‌وه‌که‌ هه‌موو شتیکی به‌جی هه‌شتبوو بۆ مه‌لا مسته‌فا، به‌لکو نه‌وش پيشان ده‌دات که‌ خه‌لکه‌که‌ش هه‌چی بۆ خۆی دانه‌نا‌بوو. بزووتنه‌وه‌که‌ بهم هه‌چ بۆخۆدانه‌نانه‌ که‌ ده‌کاته‌ سفر، له‌ به‌رده‌می بریاری سه‌رۆکدا راده‌هه‌سته‌تیت. هه‌روه‌کو چۆن سه‌وت سفری لی ده‌رکه‌یت هه‌ر ده‌کاته‌وه‌ سه‌وت، ئاواش بریاری بلاوه‌پیکردن هه‌چ بریاریکی تری له‌ ته‌ره‌فی بزووتنه‌وه‌که‌وه‌ لی دهر نه‌کراوه‌ تا نه‌نجامه‌که‌ی نرخیکی تر، جیا له‌ بلاوه‌پیکردن، بدات به‌ ده‌سته‌وه‌. بهم پتیه‌:

- ۱- بزووتنه‌وه‌که‌ به‌ "هه‌چ بۆخۆدانه‌نان" و رتگا ته‌ختکردن نیوه‌به‌شی بریاره‌که‌ی خۆی، که‌ ئاشبه‌تاله، ده‌دات.
- ۲- نه‌وه‌ی که‌ لایه‌نی خه‌لکه‌که‌ خۆی خسته‌وته‌ ده‌ستی ده‌سه‌لاتی سه‌رداریکه‌وه‌ (بارزانی)، نه‌وه‌ پيشان ده‌دات که‌ په‌یوه‌ندی نیوان لایه‌نی خه‌لک و ده‌سه‌لات، په‌یوه‌ندییه‌کی ته‌واوکه‌رانه‌ بووه‌ نه‌ک په‌یوه‌ندی کۆنتراکت. واته، لایه‌نی خه‌لکه‌که‌ ته‌واوکه‌ری نه‌وه‌ بووه‌ که‌ لایه‌نی ده‌سه‌لاتدار بریاری له‌سه‌ر داوه. تۆ نه‌گه‌ر مه‌ر نه‌بیت شوانیشت نایه‌ت. په‌یوه‌ندی دوو لایه‌نی کۆنتراکتیک نه‌بووه‌ که‌ مه‌رج هه‌بیت له‌نیوانیانداو هه‌ر کاتیک ده‌سه‌لات له‌و گه‌فتانه‌ لای دا که‌ چۆنه‌ ژیری، خه‌لکه‌که‌ به‌رامبه‌ری بوه‌سته‌وه، بۆ نمونه‌ په‌وایی سیاسی نه‌مینی و سه‌رکرده‌یه‌تیه‌کی تر جیگای بگه‌ریته‌وه.

نه‌ی هه‌چ بۆخۆدانه‌نان و خۆ خسته‌نه‌ ده‌ستی سه‌رداریکی ده‌سه‌لاتداره‌وه، چی ده‌گه‌یه‌نیت، نیشانه‌ی جیه‌وه‌؟

بیه‌مایی

ئمه‌ رتکه‌وت نییه‌ که‌ به‌ (بارزانی) یان ده‌وت: "باوکی کورد". به‌وه‌ی که‌ کارخانه‌ی کولتوریی خه‌لکیک باوکیک بۆ خۆی دروست ده‌کات، که‌سه‌کانی خۆیان ده‌خه‌نه‌ ده‌ستی په‌کیکی تره‌وه. به‌مه‌ش که‌ که‌سه‌کانی خۆیان ده‌خه‌نه‌ ده‌ستی په‌کیکی تره‌وه، ماف له‌ خۆیان ده‌سه‌ننه‌وه. باوک نه‌و که‌سه‌یه‌ که‌ که‌ستیک ده‌خاته‌وه، یان که‌ستیک به‌خه‌یو و په‌روه‌رده‌ ده‌کات. باوکیکی تر نه‌گه‌ر هه‌بیت نه‌و که‌سه‌یه‌ که‌

ستۆدییۆ رهفیق. لای راستهوه: جهلال تاله‌بانی، عه‌لی عه‌سکهریی، ئیبرایم نه‌حمه‌د، کاکه زیاد، عومه‌ر ده‌بابه.

تۆ بێمافیی خۆتی ته‌سلیم ده‌که‌یت. نایا ئه‌م که‌سه ده‌بیت کۆ بێت؟ ئه‌م که‌سه دیاره ده‌بیت یه‌کیک بێت له‌وانه‌ی تر جیاواژ. ئه‌م که‌سه له‌ بواری سیاسیدا مرۆفێک ده‌گرێته‌وه که له‌ هه‌موو به‌هێزتر بێت. به‌هێزێک که بتوانیت هه‌مووان تێک بشکێنێ و ملکه‌چییان بباته‌وه. ئه‌م حاله‌ته‌ له‌م هۆنراوه‌یه‌ی "هه‌ژاری موکریانی" دا، که بۆ بارزانی وتوو ده‌ناسرێته‌وه. هه‌ژار له‌م دێرانه‌دا، له‌ مه‌لا مسته‌فا وێنه‌ی مرۆفێکی تیکشکینه‌رو به‌هێزی درووست کردوو:

کێیه‌؟ تاجیکه‌، ترکی تۆره‌، عه‌ره‌و گێله‌ جاشه‌، ته‌عاله‌، گێته‌، بره‌و ناوی تۆی بیستبێ و نه‌ترسابێ یان هه‌ناو و زراوی پێ مابێ (٢/٨)

نه‌وشیروان مسته‌فا ده‌نووسیت: "پارتی دوا‌ی ئه‌وه‌ی له‌ کۆنگره‌ی یه‌که‌می دا مه‌لا مسته‌فا‌ی هه‌لبژارد به‌ سه‌رۆکی خۆی، له‌ دو کۆنگره‌ی تریشی دا: کۆنگره‌ی دوهم (مارتی ١٩٥٠ له‌ به‌غداد) و کۆنگره‌ی سێهه‌م (کانونی دوهمی ١٩٥٢ له‌ که‌رکوک)، سه‌رۆکایه‌تیه‌که‌ی نوێی کرده‌وه. به‌ ئه‌ڕێژایی ئه‌و ماوه‌یه‌ی مه‌لا مسته‌فا له‌ یه‌کێتی سوڤیه‌ت بو (١٩٤٧-١٩٥٨) بێ ئه‌وه‌ی سه‌رکردایه‌تی پارتی و مه‌لا مسته‌فا ئاگایان له‌ یه‌کتری بێ، پارتی پرۆیاکه‌نده‌یه‌کی به‌ربلایی بۆ مه‌لا مسته‌فا نه‌کرد."

نه‌وشیروان مسته‌فا ده‌رباره‌ی ئه‌م په‌وته‌ی پارتی ده‌لێت: "بێگومان ئه‌مه‌ نیشانه‌ی لاوازیی که‌سایه‌تی سه‌رکرده‌کانی ئه‌وسای پارتی بووه، که هه‌یچیان به‌ خۆیان دا رانه‌ئه‌په‌رمون سه‌رۆکایه‌تی پارتی و، سه‌رکردایه‌تی جو‌لان‌ه‌وه‌ی کورد بگرنه‌ ده‌س و، بۆ که‌سایه‌تیه‌کی نه‌ خۆینه‌وه‌ی خێله‌که‌ی دور ولاتی چاره‌نوس نه‌زانراویان به‌جێ هه‌شت بو (٣/٥٤).

به‌لام نایا هۆی "لاوازیی که‌سایه‌تی" و "له‌خۆرانه‌په‌رمان"ی سه‌رکرده‌کانی ئه‌وسای پارتی چی بووه؟ من وام نایه‌ته‌به‌ر چاوه‌لامی ئه‌م پرسیاره‌ سایکۆلۆجی بێت (واته‌ په‌یوه‌ندی به‌ کاره‌کته‌ری که‌سایه‌تی هه‌ر یه‌کیک له‌ سه‌رکرده‌کانی ئه‌وسای پارتیه‌وه‌ بێت). به‌لکو گه‌شتوو‌مه‌ته‌ ئه‌و نه‌جامه‌ی که‌ هۆیه‌که‌ بگه‌ڕێته‌وه‌ بۆ "سایکۆلۆجی کۆمه‌لایه‌تی"، واته‌ خۆبه‌سته‌نه‌وه‌ به‌ مه‌لا مسته‌فاوه‌ په‌یوه‌ندی ته‌نها به‌ کاره‌کته‌ری که‌سایه‌تیه‌وه‌ نه‌بووه. بواری قسه‌م له‌م وتاره‌دا دیاریکراوه، به‌لام به‌ کورتی ده‌توانم بڵیم: هه‌یچ شتێک ئه‌وه‌ پێشان نا‌دات که‌ ته‌گه‌ر نه‌وشیروان مسته‌فا، من یان هه‌ر یه‌کیکی تریش له‌و سه‌رکرده‌یه‌یه‌دا بووایه‌، وه‌کو ئه‌وان هه‌ر چاوه‌ڕێتی مه‌لا مسته‌فا‌ی نه‌کرده‌یه‌. چه‌وه‌ری بابه‌ته‌که‌ش ده‌گه‌ڕێته‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی که‌ ئه‌وه‌ ئێمه‌ نین سه‌رۆکێک هه‌ل ده‌بژێرین بۆ جو‌لان‌ه‌وه‌یه‌ک، به‌لکو جو‌لان‌ه‌وه‌که‌ خۆی له‌ ڕێگای ئێمه‌وه‌ که‌ به‌شێکین له‌ جو‌لان‌ه‌وه‌که‌، یه‌کیک هه‌ل ده‌بژێریت.

سه‌رووشتی جو‌لان‌ه‌وه‌که‌ هه‌میشه‌ ده‌سنیشانی ئه‌وه‌ ده‌مکات که‌ ئه‌و که‌سه‌ کۆ بێت یان کۆ نه‌بێت. له‌ هه‌مان کاتدا، که‌سی هه‌لبژێردراویش نیشانه‌یه‌که‌، که سه‌رووشتی جو‌لان‌ه‌وه‌که‌ پێشان ده‌دات. له‌شی حاجی له‌قله‌ق سه‌ری پلنگ وه‌رناگریت.

پارتی و سه‌رکرده‌کانی، مه‌لا مسته‌فا‌یان نه‌کردوو به‌ سه‌رۆک بۆ ئه‌وه‌ی سیستیمیکی سیاسی به‌ریت به‌رته‌وه‌، به‌لکو له‌ ناوه‌ڕێکدا بۆ ئه‌وه‌ گه‌راون سه‌ر‌دارێک درووست بکه‌ن، خۆیان بخه‌نه‌ ده‌ستییه‌وه‌و بێمافیی خۆیان ته‌سلیم بکه‌ن. بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ش له‌ بارزانی چاکتر که‌سیکی تر نه‌بووه. چونکه‌ بارزانی، جگه‌ له‌ رابوردووی جه‌نگاوهریی بارزان و مه‌هابادی، به‌ حوکمی عه‌شایه‌ریش، که‌ وێنه‌یه‌کی سیاسی به‌رته‌وه‌رانه‌ی تری له‌ خه‌یاڵدا نه‌بووه، له‌ رووی ڕۆحیه‌یه‌وه‌ یه‌ک‌ده‌ل و یه‌ک‌ڕێ بووه‌ بۆ پرکردنه‌وه‌ی شوێنی ده‌سه‌لاتداریکی سه‌ر‌دار.

نه‌وشیروان مسته‌فا ده‌نووسیت: "مه‌لا مسته‌فا بۆ ئه‌وه‌ی به‌شداری کۆنگره‌ نه‌بێ یان خۆی قورس رابگرێ که‌را بووه‌ بارزان. ده‌سته‌یه‌که‌ له‌ نوێنه‌رانی کۆنگره‌ چون به‌ دوی دا بۆ بارزان و، به‌ هه‌زار تکا و پارانه‌وه‌ ئینجا رازیان کرد بێته‌ کۆنگره‌، که‌ هات بویش وت بوی: خه‌ز ده‌که‌م سه‌رۆکی قه‌حبه‌ بم و سه‌رۆکی ئێوه‌ نه‌بم! خه‌ز نه‌که‌م...!" (٢/٥٨)

دارسیو به‌ ڕێکه‌وت سیو ناگریت. ئه‌و کارخانه‌ کولتوورییه‌ بێ بناغه‌ مه‌لا مسته‌فا‌ی نه‌کردوو به‌ سه‌رۆکی "پارتی". بۆیه‌ ئه‌و جێتوه‌ به‌ ناویانگه‌ی سه‌ره‌وه‌ که‌ له‌ کۆنگره‌ی پینجه‌می سالی (١٩٦٠) دا داویتی به‌وانه‌ی هه‌لیان بژاردو قبولکردنی له‌ لایه‌ن ئه‌وانه‌وه‌، ئاسایی بووه‌و جێگای ڕمخه‌ نییه‌. مه‌لا مسته‌فا به‌و جێتوه‌ وه‌سلی ئه‌وه‌ی داونه‌تی که‌ به‌ پچووک و ژێرده‌سته‌ی خۆی وه‌ری گرتوون، ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌ بووه‌ که‌ ئه‌وان له‌ ناخدا له‌ دووی گه‌راوون. ئیتر ئه‌و هۆکاره‌ی هه‌تاویانه‌ته‌وه‌ بۆ قبولکردنی ئه‌و جێتوه‌، که‌ بریتی بووه‌ له‌وه‌ی قاسم ویستویه‌تی پارتی له‌ت بکات و ئه‌مان یه‌کیکی ڕیزه‌کانی پارتییان پارستوووه‌ نه‌یان هه‌شتوووه‌ پیلانی قاسم سه‌ر بگریت، قسه‌یه‌کی فکریی به‌تال بووه‌. پرۆدان باشترین شایه‌تی راستیی هه‌ر مه‌سه‌له‌یه‌که‌. ئه‌وه‌ی که‌ ئێمه‌ لاما‌ن وایه‌، یان چاوه‌ڕوانی ئه‌وه‌ ده‌که‌ین به‌ر‌دیک سه‌رئاو بکه‌وت هه‌له‌ی خۆمانه‌. ڕێگا هه‌میشه‌ زۆره‌، پارتی ته‌گه‌ر نه‌فه‌ری ڕێگایه‌که‌ی تر بووایه‌ ده‌یگرت. نه‌وشیروان مسته‌فا ده‌نووسیت: "ئه‌و ڕۆژه‌ مه‌لا مسته‌فا ئه‌یویست گه‌وره‌یی خۆی و پچوکی ئه‌وان بسه‌لمێنێ (٢/٥٨). به‌لام ڕه‌نگه‌ نه‌وشیروان مسته‌فاش لاریی له‌م ته‌فسیره‌مان نه‌بیت که‌ هه‌ر مه‌لا مسته‌فا نه‌بووه‌ ویستویه‌تی گه‌وره‌یی خۆی بسه‌لمێنیت، به‌لکو حه‌یزبیه‌کانیش ویستووایه‌ پچوکی خۆیان پێشان بدهن.

ئه‌م دیارده‌یه‌ که‌ به‌سه‌راوه‌ به‌ چه‌وه‌ریکی کولتوورییه‌وه‌ پێشتریش هه‌بووه‌، دواتریش بینه‌راوه‌و ئیستاش له‌ راسته‌وه‌ بۆ چه‌ب، هه‌ریه‌که‌یان له‌ ژێر قورمی تایه‌تی خۆیدا، له‌ کوردایه‌تیه‌وه‌ بۆ کۆمۆنیزم، ده‌ری ده‌خه‌ن. هه‌بوونی ئه‌م دیارده‌یه‌ له‌ بواری سیاسیدا، نه‌بوونی "سیستیمی سیاسی" ده‌گرێته‌وه‌ که‌ له‌ ناو کۆمه‌لگاوه‌ خه‌لکی بێمافدا که‌س و که‌ره‌سه‌ی قاتییه‌.

هەبیت لە سەرکردەییەدا جیاوازی لەوەی کە کۆلتوری یەكسانی و شارستانی دەپێوێت. ئەم دوو داواکارییە جیاوازی دەکەوێتەوه بۆ دوو هەدەفی جیاوازی. یەکەم هەدەفەکە ئەرەبە کۆمەڵگایەکی بێ کۆنترۆل دروست بکات، کە تیایدا کەسەکانی بێ مەرج خۆیان بخەنە دەستی دەسەڵاتیکی سەردارەوه. دووەم هەدەفەکە ئەرەبە کۆمەڵگا لە کۆنترۆلێکی خۆی پێک بهێت کە تیایدا مەرج سنوور دانێت بۆ دەسەڵاتی فەرمانرەوا. جیاوازییەکە گەرنگی ئەم دوو کۆمەڵگایە ئەمەیه: لە کۆمەڵگای بێ کۆنترۆلێدا کە کۆمەڵگای نایەكسانییە، هەدەفی حوکم ژێردەسەکردنی جەماوەرەکیە، بەلام لە کۆمەڵگای کۆنترۆلێدا کە لە سەر خەتی یەكسانی دەروا، هەدەفی حوکم بەپێی تۆمبەردنە.

دوو هەدەفی جیاوازی بەکو ژێردەسەکردن و "بەپێی تۆمبەردن"، هەمیشە لە شێوەی جیاوازی کارکردن و بەکارهێنانی دەستیواوەکانیادا خۆیان لە یەکتەری جیا دەکەنەوه. راستی بۆ چوو ئەو کەسە و تۆوێتی: "شۆرش جییه، هەر کاتێک چەک و پارە هەبیت دەتوانیت شۆرش بکەیت". ئەم بیرە لەو کتیبەدا کە موساد لە سەر جولانەوهی چەكداریی (١٩٦١)ی نووسیوه، بە ئاشکرا دیاره. لە کتیبەدا ئەو دەردەکەوێت کە لای سەرکردایەتی جولانەوهکە وەسیلە (چەک و پارە) ئەومەندە نزیکە لە هەدەفەکەوه کە ئیتر خۆی هەدەفەکەیه. چەک و پارە هەبیت، ئۆتۆماتیکی ئەنجامەکی ملکەچی خەلکە.

تەماشای ئەم دوو نمونەیی خوارەوه بکە چی پیشان دەدەن: جارێک، ساڵی ١٩٧٩، کە ئەو کاتە مەنسوری برام پێشمەرگە بوو لە شاربازێ، یەکتێک لە گوندییەکان وتی: "ئەرێ بۆ سەر زەشتیکی شیخ مەنسور ناکەن؟" من سەرم سورما چونکە لەو برۆیایدا نەبووم کە مەنسور خراپەکار بێت. بۆیە وتم: چی کردوو؟ ئویش لە وەلامدا بێ دەسەڵاتی و بێ هەیبەتی ئەرێ دەربری و وتی: "لەمسەرەوه ئێ و لەوسەرەوه تێ دەپەریت بەبێ ئەرەوی چوارکەس دارکاری بکات، یان یەکتێک لە حەوز هەل بکیشیت، فلانەکەس باشە هەموو ناوچەکە لێی دەترسێت". باشان وتی: "ئەرەوی پیاوێ کتیبە هەموو سلیمانی بەگیر هێناوه؟" وتم: مۆلازم موحسین؟ وتی: "ئەرەوی ناوا دەبیت". مۆلازم موحسین ئەفسەریکی پیاوگۆزی حکومەتی عێراق بوو لە سلیمانی.

ئەم بۆچونە گوندییەکە نەفامیی نەبوو، بە پێچەوانەوه، بە ئاگایی بوو لەوەی کە ئەو حالەتە کۆمەڵایەتییه چۆن دەگەرێت. ساڵی (١٩٨١)یش لە گەل ژمارەیک پێشمەرگەدا لە "ناوژەنگ"وه هاتە خوارەوه بچم بۆ شاربازوو. لە رێگا ئۆتۆماتیکمان هاتە پێک دەبوو بە وڵاخ لێی بەرپێنەوه. حەمەیی تەبێ کە قەرماندەیی مەفرەزەکە بوو، موسەقفانە چوو ئەو خەلکەکەوه بۆ ئەرەوی پارمەتیمان بدم. بەلام وەلام ئەو بوو کە یەک تاکە وڵاخیان لە ئێ دا نییه. دوايي کە چار نەما، بە چاوسورکردنەوه چوو لەو سەرەوه وڵاخ و زەلامی هێناو لە ئاومەکە بەرپێنەوه. حەمەیی تەبێ لەبەر خۆیەوه وتی: "فلانەکەس باشتان دەناسیت، وا دیاره بە شەق نەبیت ئیشت ناروات". ئەمە ژۆر راستیی پیشان دا، لەوانە: ١- تۆ خۆت هەر کەسێک بیت، ئەو بارە کۆمەڵایەتییه هەیه بە پێی خۆی یەکتێکی توت لێ دروست دەکات. ٢- کۆمەڵگایەک کە لە بارتکی کۆمەڵایەتی وادا بێت لەسەر زەبر بپروات، مانای وایە لەسەر بناغەیی بەپێی تۆمبەردن خۆی پێک نەخستوو تا گوندیک ماف و ئەرکەکانی خۆی لەناو ئەویدا بزانیت کە جولانەوهیەکی چەكداریی دەیکات.

لە حالەتێکدا کە پێکخستنی کۆمەڵایەتییه لە سەر بناغەیی بێمافی و مافوهرگری (گەرەو پچوکی) بێت، بێمافیک ناتوانیت خۆی بخاتە دەستی یەکتێکی ترەوه کە دەسەڵاتی هەر وەکو دەسەڵاتی خۆی بێت. ئەوهی مافوهرگریشە ناتوانیت ملکەچی خەلکی بباتەوه ئەگەر نەتوانیت بەسەر دەسەڵاتدارەکانی تردا زال بێت.

ژۆرەیی ئەو شەر و جیاپوونەوانەیی کە بۆیای هەمە جۆرەیی ئایدۆلۆجی و چینیایەتی لێ دەدرێت، لە ناوهرۆکدا شەرە بەرانی دەسەڵاتخوازانە بۆ بردنەوهی ملکەچی جەماوەرەکه.

لە کۆلتوری گەرەو پچوکییدا، سیاسەت دەسنیشانی پەوایی حوکمکردن ناکات، بەلکو بردنەوهی ملکەچی جەماوەرەکه بپاری لەسەر دەدات. ئەوهی پارتی سوپای عێراق و تورکیا دەهێنێتە سەر کوردستان، لە ناوهرۆکدا کارێگرێیەکی ئەوتۆی نییه لە لەقبوونی جێگەیاندا لەناو خەلکدا. ئەوهی گەرنگ ئەوهیە کە ئایا ئەوانەیی پارتی دەیان کات تاج پارەیکە نزیکە دەکەنەوه لە هەدەفی تێکشکاندنی هێزەکانی تر. بۆ نموونە، دواي هێنایی ئەو سوپایانە ئەو نەگەزارەها کەس وازی لێ نەهێنای و لاواز نەبوون، بەلکو بە پێچەوانەوه، ژمارەیکە ژۆر چاوەڕێی ئەوه دەکەن کێ لە هەمووان بەهێزترە بۆ ئەوهی بچن لە بەردەمی عەرشەکەیدا بوستن. عەرێز محەممەد کە هەموو ژبانی حیزبایەتییه لە کۆمۆنیزمی ناکۆک بە کوردایەتییدا سەرف کردوو، ئیستاش هەلەیی نەکردوو کە بۆ "کوردایەتی" چوو بۆ هەولێر. بلۆکراوەکانی پارتی دواي ئەو پرۆداوانە ئەو مانیان لێ نەگیراوه، بەلکو ژمارەیکە نووسەر لە ئەرۆپاشەوه، کە تەنگرچەلەمەیی ژبانیشتیان نییه، لە پێگای نووسینەوه خۆیان لە پڕۆژەیی پارتی بێ بەش ناکەن. مەسەلە هەر ئەوه نییه کە دەسەڵاتداریکی ژۆردار مافی بپاری دێمخاتە دەستی خۆیەوه، بەلکو ئەوهوشە کە کەسەکانیش دەیانەوێت بێمافی خۆیان تەسلیمی ئەو دەسەڵاتە بکەن و ملکەچی خۆیان پابگەین. ئەمە پێکەوت نییه کە چوارمان کۆمۆنیستە سوخولە چەخماخەیک لە خۆمان دروست دەکەین. لەبەرئەوه، ئاساییه بۆ ئەم کارخانە کۆلتورییه کە یەکتێک لە دیاردەکانی ئەوه بێت دەسەڵاتدارەکانی چەندەها ماشینی پر چەكدار دواي خۆیان بخەن کە وەزیفەکەیان تەنها سەلماندنی بەهێزێی یەک زەلام و چاوترساندنی ئەوانی تر بێت. یان لە ناو خۆتندەوارانیدا، دیاردەیی شەهادەیی دوکتۆرا، پۆچی هۆنراوه و کتیب نووسین بۆ ئەرە بێت کە خاوەنەکی پیشانی بدات ئەم بێ وێنەیی و لەوانەیی تر ناچیت. ئەم دیاردە سەرمتاییانە ئەومەندە خام و هۆزێن لە مورالدا، کە ژۆر جار تەواو نزیک دەبنەوه لە سرووشتی ئازەلیی. مرقۆف ئەو گەلە ئازەل و چەلەبانەیی دێتەوه بەرچاوه کە گۆلەکانیان بە زمانی ئەرەو چنگ یان کەلەکانیان بە مرقەوه هێزی شاخ و شوق، زالیی و بەهێزێی خۆیان پیشانی ئەوانی تر دەدەن.

ملکەچی

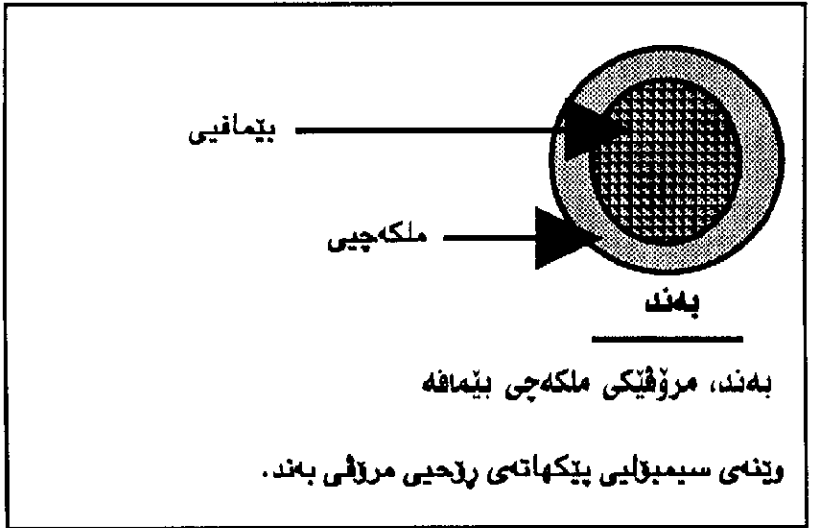
ئایا ئەنجامی بێمافییه چیە؟ هەر وەکو چۆن ناگر حالەتی گەرما دەخاتەوه، بێ دەرمانییه هەژاری لێ دەکەوێتەوه، ئاواش بێمافییه حالەتی ملکەچی دروست دەکات. واتە ملکەچی ئەنجامە. دەسەڵاتی بۆ ئەوهی جەماوەرێک ملکەچ بکات، دەبیت مافیان لێ بسەنیت. بۆ ئەوهی مافیشتیان لێ بسەنیت پێویستی بە هێزە. دوو دەسیاوی ماددیی هێزیش لەم جۆرە بارەیی لە کوردستاندا هەیه چەک و پارەیه. نمونەیی دەسیاوی ناماددیش پێکخستە.

ئەو ئایا لە بێمافییه و ملکەچی چۆن دەبیت؟

بەنایی

هەر وەکو چۆن بێ دەرمانییه حالەتی هەژاری دەخاتەوه کارەکتەری هەزار دەدات بەوهی تێی دەکەوێت، ئاواش بێمافییه ملکەچی دەخاتەوه کارەکتەری "بەند" دەدات بە هەر لۆرەکەیی. بێمافییه و ملکەچی وەکو هەر دیاردە بەرهەمیکی سرووشتی تر، لە سیستیمێکدا فۆرمیک دروست دەکەن. تەماشای گۆز، شوتی، سێو، پرتەقال، یەك، هەر یەكە لەمانە بە پێکەوت ناوهرۆک و توتکەکانیان دروست نەبووه یەکتێی ئەو ناوهرۆک و توتکەلەنەش بێ هۆ ئەو شێوانەیی وەر نەگرتوو، بێمافییه و سەرەستییه، بۆ

نموونه، ناتوانن له په کيښه کدا فزوميک دروست بکن. بڼ زياتر روڼکړنه وهو چا سپيږون ته ماشاي ئم چوواندنه بکه:

سهرغه انجام:

هیچ بڅخودانه نان و خځ خسته دهسته وه، بیمافی پيشان ددات. بیمافی حاله تیک به دوری خویدا دروست دهکات که ملکه چیه. ملکه چیی و بیمافی له په ک سیستیمدا فزوميک دروست دهکن که به ندييه. هه لگري بیمافی مروفتیکی ملکه چ و به نده. نایا ده زانیت ئیستا گیشتوننه ته کوئی؟ لیره دا له ویداین که (س) به ندييه. که واته ته وای پرسیارو وه لامکه ئه مهیه: بڼ لایه نی خه لکه که ته واکری ئه وهیه که سرکردهی هیزهکان بریاری له سر دهمن؟ وه لام: چونکه خه لکه که "به نده". که واته، به نديی به پرسیاره له وهی که لایه نی خه لکه که ته واکری ئه وهیه که سره هیزهکان بریاری له سر دهن. کاتیک: دهسه لاتدارهکان بلاوه به جولانه وهکان دهکن، به کومهل دمچنه لای سهدام حوسهین، سامانی کوردستان تالان دهکن، په کیتی خاکی عیراق دمپارین، له کهل نه نغالچیه کاندایه که دهگرنه وه، سوپای داگیرکه ران دههیننه سر کوردستان، دهکه ونه پاره دزین و خراپه کاری، خه لکه "ماف" ی نییه بریاریکی تری پی بدات، به لام "بیمافی" هیه پی ملکه چ بیت. بویه: جولانه وهی کورد له روکه شدا به هر فکریک رهنگاو رنگ بکرت، له بنه رندا په یوهندی به زانباریی و تیگه شتنه وه نییه. که س ئه و منده بڼ میشک نییه و ابرانیت نمونه ی ئه وانه ی که له سره وه باسم کرد سوودی هیه بڼ میلله تی کوردو مروفتی کورد. کیشه که له ناوه رڼکدا په یوهندی به چه وهره کولتورییه که هیه، ئه وه که به پرسیاره له هه لویتست و کردارهکان. ئاسنیک

هرچنده رسمی تخته ی له سر بکرت و هه وهو که سیکیش به تخته ی بیته به رچاو، به لام که خسته ناو او وه چه وه ره که ی بریاری نو قومبونی ددات، نه خشه که ی و چاوه پروانی ته ماشاکه ره کان ناتوانن سرناوی بخن. هرچنده به دم و به نووسین قسه زوره له سر رزگاری و سر به ستی و هزاران، به لام کردارهکان، که چه وه ره کولتورییه که لیان به پرسیاره، ته وای یاسی شتیکی تر دهکن. به نده پیاریک کاری به وه نییه دهسه لاتداره که ی چی به سر کورد دههینیت، ئه وه به هلی ده زانیت که زیاتر پچوکی خوی بسه لیتیت. چه وه ره کولتورییه که، که پیکهاته که یم پیشتر دهسینشان کرد: (بیمافی - ملکه چیی)، ئه وه کاره کته ره نادات به مروفتی کورد که قسه ی هه بیت له رووداو و کیشه کاندایه بویه دهسه لاتدارهکان هرچیه که بکن هیچ له مهسه له که ناگوریت. خه لکی کورد که نه یوانیوره و هرچه رختیک به رامبه ر به م دژوارییه دروست بکات، له بهر ئه وه نییه که هیشتا باره که تیایدا ماوه. با هر که س له خوی بریاری: چ خراپه یکه ماوه نه کرابیت؟ چاوه رتی چی تر دهکن ئه که ره دهسه لاتدارهکان کردیان تق ده لیتیت ئیتر به س؟

چه وه ره کولتورییه که (بیمافی و ملکه چیی) ئه وه کاره کته ره ددات به مروفتی کورد، که به بڼ لیکدانه وهو مهرج، به بند بیت به هه وهو بریاریکه وه که سرکرده ی حیزبهکانی دهیدن، به بند.

سرچارهکان:

- ۱- الحزب الديمقراطي الكردستاني، اللجنة التحضيرية، تقييم مسيرة الثورة الكردية وانهايارها والدروس والعبر المستخلصة منها. (به ناملیکه کی د. محمود ناسراوه).
- ۲- هزار، به پادی تق دهزی دلم، کومله ی قهرهنگی سويسکوردستان، سنوکومله ۱۹۹۲
- ۳- نوو شروان مستفا ئه مین، په تچهکان په کتری ئه شکین، ۱۹۹۷.
- ۴- له مانگی (۹) ی ئه مسالدا ته لغلیرونی مید تیفتی بیشانی دا.
- ۵- ن. حافید، کونتراکت ز: ۲، ج: ۳۵.

ناشبه تال؟

ئهی سووته مهنی و قوریانی میژووه که ده لیت چی؟

سالی ۱۹۷۵ ناشبه تالی جولانه وهی چه کداریی رووی دا، بیستا و یه که سال دواي ئه وه، یه کیتی نیشتیمانی، که عه شاه ریش نه بوو، سرکرده که شی میژوونوس، خویننه وار، شارنشین بوو، هه مان حاله تی له سالی (۱۹۹۶) دا به سه ره انه وه.

ژماره یه کی زور ژیانی له پشمه رگایه تییدا سهرف کردوه. جولانه وه چه کدارییه کان له سر خویان و که سوکاریان که وتوه. هه ندیک له مانه ئیستا گیشتوننه ته دهره وهی ولات. به لام مهرج نییه ئیستایان توانیبتی له چنگ رابووردویان دهر باز بیت. هر یه که و کومهلک ناسورو بیره وهریی له که ل خویدا هیناوه، که م و زور ژیانی ئه مرویشیان نانسایی ده بیت. ئه مانه خویان له ناو رووداو هکاندا بوون، که چی ئه وهی دهنگی ده بیسترتیت به زوری هر نووسه ره، یان ئه وانه ن که بریاریان داوه. ئهی ئه وهی سووته مهنی و قوریانی میژووه که یه ده لیت چی و چوئ کیشه کانی دپته به رچاو؟ دهره فته ریکه خستن بڼ قسه ی ئه مانه که لیک کرنگی هیه، له وانه کرنگی میژووی. کونتراکت به نه رکی خوی ده زانیت که دهرگای ئه م باسه به پرسیارنامه یه که بڼ ئه وه که سانه بکاته وه، که کولتوری نایه کسانی مافی راو بریاری دانه اوه بڼ ئه وان هه یان بیت.

پرسیار: ناشبه تال چیه؟ بڼ روو ددات؟ چوئ روو ددات؟ چوئ دمرده که ویت؟ وه لام: ژماره ی داها توهو.

وه لام: ژماره ی داها توهو

ياساكانى تواناى ميلله ت بو لابرڧنى رژيميك

نووسىنى: (امير ظاهري)

له روژنامهى (الشرق الاوسط)ى روژى
1998/5/23 بلاو كراوه ته وه.

وه رڭيرانى: كه مال جه مال موختار

ياساكانى تواناى ميلله ت: ليره دا مه بهست له و
هه لومه رجه تايه تيبانه يه كه رژيم و دهسته لاتىكى
سياسى پى لاده برىت. هه رچه نده ئه هه لومه رجانه
له ولاتيكه وه بى ولاتىكى تر ده گورپرئيت، به لام
سه رجه م هه مويان يه ك بى چوون و به يره وييان
هه يه، ئه وئيش ياساى تواناى ميلله ته له هه ولدان
بى لابرڧنى ته و رژيمه. {وه رڭير}

شيوه لابرڧنى رژيم تا رادميه كى زور به ستراوه به و كات و شوئنه وه، كه ئه و رژيمه دهسته لاتدانه ي تيا دان.

تا سه رمقاي ئه م سه ده يه ش، لابرڧنى رژيميك يان له رىگاي داڭير كردنى هيزىكى دهرموه ياخود له ئه نجامى ناكوكى نيوان داموده ستاگانى وه روويان دمدا.
به ده گمه نيش له رىگاي شوږشيكه وه رژيميك لابراره، وهك ئه وه ي ئينگستان، كاتىك كرؤمؤيل ده ستى به سه ر حوكمدا گرت {1}، يان وهك ئه و شوږشه ي كه له
هه رنسا به رپابوو.

سه ربازى ولاته كه، كه ئه و رژيمه خؤشى له رىگاي
كوده تايه كى سه ربازى به وه دهسته لاتی گرتبو وه ده ست.
حاله تى دو وه ميان ئه و روودا وه ي ئيران بوو، كه
به راپه رينىكى جه ماوه ريانه و به پيشه نگی كؤمه ليك له
زانا شيعه كان، توانييان كؤتايى به رژيمى شاي ئيران
به ئين.

دهسته لاتی ميلله ت

دواى ئه مه ش له ناوه راستى هه شتاكانه وه، هه مان شيوه
له گه ليك ولاتانى تر دا بى لابرڧنى رژيمه كانى خؤيان،
به كار هينراون، له مانه كؤرياي باشوور و به رازيل،
ته نانه ت ولاته كؤمؤنيسته كانى پيشووش.

ئه م شيوه لابرڧنى رژيمه به ستراوه به و شته وه كه پنى
ده گوتريت "دهسته لاتی ميلله ت".

ئه م رىگايه وهك به تاقىكرده وه كانى چين و بورمادا
ده رى دهرخست، هه ميشه سه ركه وتوو نيه. خؤ ئه گه ر
بئتو سه ركه وتنيش به ده ست به ئينيت، گومان له وه دا
ناهيلىته وه كه ده بئته مايه ي گؤرانكارى به كى سياسى
مه زن.

له وه ش ده چيت كه شينوازى كوده تاي سه ربازى بى
لابرڧنى رژيميك وهك چاران ته وه نده ره و اجى نه ماييت و
له كار كه وتبئت. له سالى هه شتاكاندا كؤمه ليك كوده تاي
سه ربازى سه ركه وتوو له گامبيا و نيڭيريا و سوڊان

له ناوه راستى چه رخی بيسته دمدا، يه كىك له باوترين
رىگا بى لابرڧنى رژيميك، كوده تاي سه ربازى بوو. له نيوان
سالانى (1945-1975) دا زياتر له 218 كوده تاي سه ربازى
له 71 ولاتا رووياندا. ته نانه ت بى ته وانه ي كه ده يانه ويت
كوده تاي سه ربازى يه كن، (ئه دوارد لؤتواك) ي پسپورى
ئه مه ريكى كتيبىكى ده رباره ي چؤنئيتى كوده تاكردن
نووسى.

به لاي كه مه وه له 30 ولاتيشدا، حوكومه ت له رىگاي
هه لىزاردنه وه تياياندا گؤردران، هه رچه نده ئه و
گؤرانكارى يانه هه مو لايه نه كانى رژيمه سياسى به كى
نه گرته وه. به ده گمه نيش رووى داوه، رژيميك له رىگاي
شه رى پارتيزانى و شه رى ناوخؤوه بيته گؤرين.
هه رچه نده ئه و بيروباوه رانه كارىان كرڊبو وه سه ر
زؤربه ي دهسته تونڊره وه كان، بى ته وه ي حوكم بگرنه
ده ست. له ئه مه ريكاي لاتيندا چه نده ها سال شه رى
پارتيزانى كرا، به لام نه يان توانى بى نمونه تاكه رژيميكى
سياسى بگؤرن.

له هه فتاكان به ره و دواش، ورده ورده شيوه يه كى نوئ
بى لابرڧنى رژيم هاته گؤرينوه. يه كىك له وانه ئه وه ي
يونان (گرىكلانده)، كه خؤپيشانندان و مانگرتن له كار و
كارى جه ماوه رى يانه ي تر بوونه هؤى رووخاندنى رژيمى

روویاندا، به لام ئەو رژیمانەى بەم کودەتایانە دروست بوون، لە لایەن زۆربەى ولاتانەو و دانیان پیا ئەتران و پڕوایان پى ئەکرا.

لە هەندیک حالەتی دیکەدا، دوواترینیان ئەو هەى لە سیرالیۆن رووی دا، دەستەلاتی ئەو رژیمەى کە خۆشى بە رێگای کودەتای سوپایی هاتبوو و سەر حوکم، توانرابە بەرگری میلیبی و هیزى دەرەو هەى ولات رژیمە کە لایەن.

هەرچه کانی دەستەلاتی میلیت

بۆ ئەو هەى شێوازی "دەستەلاتی میلیت" بۆ ئەهێشتن و لایردنی رژیمیک کاریگەر بێت، پێویستە ئەم کۆمە لە مەرچانە هەبن:

مەرچى یە کەم: نەمانى ره‌واى سیاسى ئەو رژیمە. لە هەندیک ولاتدا بوونی ئەو ره‌وا سیاسییە بە رادەیهکی زۆر بەستراوە بە بوونی رژیمە کە خۆیەو و. واتە خەلکە کە گۆئ نادەن و بەبوونی ئەو رژیمە قایل دەبن، ئەمیش لەبەر ئەو هەى رژیمە کە خۆی لە راستیدا هەیه. بەلام ره‌واى سیاسى ئەو جۆرە رژیمانە زۆر ناجیگیرە، چونکە زۆر هەى جیاواز هەن دەبنە مایەى ئەو هەى رژیمە کە ره‌وا سیاسییە کەى خۆی لە دەست بەدات. لەوانە سەرئەگەوتنى رژیم لە سیاسەتی دەرەو هەدا، یان گیروگرفتیکى سەختى ئابووری. یان رەنگە سامناکترینى ئەو هۆیانەش ئەو بێن کە رژیمە کە خەریکی فەساد بێت، وەک هەندیک پێیان وایە. ئەم دیاردەیه هەرچەند ئەو هەندە بەربلایش نەبێت. بەلام شتی رووکەش لە سیاسەتدا، بایەخى زۆرتر پێدەدریست وەک لە راستی. هەرۆهە کارى سەرکوتکردن(قمع)، بەتایبەتی بەخوینرشتن و کوشتاریکی زۆر، دەبنە هەى نەمانى ره‌واى سیاسى رژیمیک.

مەرچى دووهم: بۆ لایردنی رژیمیک دەبێت بەلای کەمەرە بەشیک لە دەستگا سەرکوتکەرەو هەکە وەک (سوپا، پۆلیس، پۆلیسی نەهینی، هیزى ئاسایش) متمانەى بەو رژیمە نەمێنیت و ئیدی کارى بۆنەکات.

لە کاتۆمیری هەشتى سەر لە بەیانی 1978/2/11، سوپای شای ئێران بێلایەنى خۆی راگەیاندا و لە کاتۆمیری یانزەى نیوهرۆى هەمان رۆژدا رژیمی شارووخا. دوا سەرۆک وەزیرانى رژیمە کە لە ترساندا بە سەرۆسمیلێکی دروستکراوەو هەى خۆی شاردبوو.

هەرۆهە رژیمی چاوسیسکۆی رۆمانیاش بەو کۆتایی مات کە جەماوەر و تارەکەى چاوسیسکۆیان بە هاواری: (ئازادى... ئازادى) پى بێرى، ئەمەش لە کاتێکدا کە ملیۆنەها بە تەلەفیزۆن گوێیان لە وتارەکە دەگرت. ئەو

کاتەى کە هیزەکانى ئاسایش رازى نەبوون خەلکی دەمکوت بکەن، ئەمە بوو هەى ئەو هەى لە ماوەى (24) سەعاتدا رژیمە کە روخا.

بەلام ئەو رژیمانەى کە دەتوانن پارێزگاری لە مانەو هەى هیزە سەرکوتکەرەو هەکەیان بکەن، وەک ئەو هەى سەدام حوسین لە عێراقدا، هەلیکی باشتریان لە بەر دەستا دەبێت بۆ مانەو هەى خۆیان.

لەگەل ئەمانە شدانانواتریت، تەنیا بەنەمانى ره‌واى سیاسى و، لە دەستدانى هیزى سەرکوتکردن، رژیمیک بروخینریت، بەلکو گرنگ لەو هە دایە کە لە هەمان کاتدا دەستەلاتیکى سیاسى و مورالى هەبێت، کە تەریب لە پێشپێکیدا بێت لەگەل ئەو رژیمە دەستەلاتدارەدا، کە مافی هەلبژاردنی هاوولاتییهکان زامن بکات.

لە پۆلۆنیا بزوتنەو هەى یەکیتى کرێکاران، ناسراو بە(سۆلیداریتی) لە سالی (1980) وە بوو دەستەلاتیکى هاوتای رژیم. لە ئێرانیشدا دامودەستگا شیعه ئابینییهکان دۆی شا، هەمان دەوریان بینی. لە بۆرماساش تا ماوەیهک بزوتنەو هەى قوتابیان توانی بێتە دەستەلاتیکى هاوتای رژیم.

هەرۆهە سەرۆکە میلیبیە دوورخراوەکان، کۆمە لە ئۆپۆزیسۆنە نەهینییهکان، مزگەوت و کەنێسە جیاپووەکان، لەگەل دەستبەسەر و بەند کراوەکانیش دەتوانن هەمان رۆل بۆ دروستکردنی ئەو جۆرە دەستەلاتە هاوتایانە ببینن.

نێلسۆن ماندیلا لە ماوەى (23) سالی بەندکردنیدا، ئەو رۆلەى بینی، ئەمڕۆش مەسعود ئابیبولای سەرۆکی بەندکراوی نیجیریا {2} هەمان رۆل دەبینن.

لە کۆتاییدا لایردنی رژیمیک پێویستى بە شێو سەرکردایەتییهکی بەدیل هەیه، هەر چەندە ئەو سەرکردایەتییه نۆبیە پێگیشتووش نەبێت، چونکە کۆمەلێش وەک سروشت، نەرگیز بەو قایل نابێت لە شتیک دەستبەردار بێت تانە زانیت چى جینگای دەگرتەو.

زۆر لە بزوتنەو هەى شورشگێرپانە کە لە گۆرینی رژیمدا سەرکەوتو نەبوون، لە راستیدا لە بەر ئەو بوو کە نەیان توانیووە ئەلته رناتیف (بەدیل)یکى بارە پێنکراو بخەنە بەردەم جەماوەر. ئەم ئەلته رناتیفەش پێویست بوو جێی رەزامەندی لایەتە جیاوازهکانى کۆمەلگا و ئەو هیزە بێگانانە بێت کە بەرژەو هەندیان لە ولاتەدا هەبوو.

جاریکی دیکەش، عێراق وەک نمونەیهکی گرنگ دەتوانین بهینینهو، بەو هەى تا ئیستا لە هینانی ئەلته رناتیفیکى

شیاو و گونجاو دا سەرکەوتن بە دەست نەهاتوو، کە خواستی زوربەئی چینهکانی کۆمەلگای عێراقی بەهینیتە دی، لە هەمان کاتیشتا بەرژەو وەندی ئەو هیزانەش (ولاتانەش) مسۆگەر بکات. ئەمە یارمەتی ئەو دەوڵەتە داوێ کە رژێمەکە تا ئیستا لە جێی خۆی ماوێتەو. هەرچەندە رژێمەکە رەوا سیاسییەکەمی خۆی دەمێکە لە دەست داوێ. (نووسەری وتارەکە ئیتر دیتە سەر باسی رووداوێکە ئەندەنووسیا کە تا ئەو کاتە رژێمی سوهارتو هەر دەستەلاتی بە دەستەو ماوێ. لە بەر رۆشنایی ئەو بۆسە سەرەویدا ئەو رادەگەیهنیت کە ئەم رژێمەش وەک هەموو رژێمەکانی دیکە رەوای سیاسیی خۆی لە دەست داوێ و هیزە سەرگوتکەرەوێکە لە دەست چوو. لە بەرامبەریشەو خەریکە هیدی هیدی ئەو دەستەلاتە سیاسییەش بێک بێت کە لە کاتی نەمانی رژێمەکەمی سوهارتویدا ئەو بۆشاییە پرېکاتەو. ئەو گۆرانکاریانەمی لە ئەندەنوسیا لە دواییدا روویان دا کە تا ئەمڕۆش هەر بەرەوامان راستیی بۆچوونەکانی نووسەر دەسەلێنن.) (وەرگێڕ)

{1} ئۆلیڤەر کرومۋیل Oliver Cromwell (1658-1599):

یەکنێک بوو لە لایەنگرەکانی رژێمی کۆماریی و نەهینیتنی رژێمی پادشاهیەتی لە ئینگلستاندا. گیانی شۆرشگێڕی دژی رژێمی پادشاهی لە نارا خەلکدا یلاو کردەو. دژی سوپای شارلسی یەکم جەنگار بە سەریا سەرکوت. شارلسی لەسێدارە دا و جۆمعی ولاتی گرتە دەست. بەلام بەشینۆدیەکی دیکتاتوریانە فەرمانێ دەوایی ولاتەکەمی کرد. پەرلەمانی ئینگلیزی لابرد. لە سەر دەمی فەرمانێ دەوایی ئەمدا ئێرلەندە کەوتە ژێردەستی ئینگلستانەو.

{2} رژێمی نایجیری لە بەر فشاری جیهانی و ناو دەوی ولات، مەسعود ئابوولای ئازاد کرد. ئابوولا لە دەرەوێ مرد و مردنەکەشی گەلێک پرسیاری لە دواي خۆی جیهینشت. (وەرگێڕ)

بەم خالانە زۆر گەری

نابیت گۆفارەکەتان بە هیچ شینۆهێک پاشگەزی بکات، یاخود بترسیت لە بلاوکردنەوێ رووداوێکانی کوردستان. دەبیت بە راشکاوێ هەموو شتێک بە بەلگەوێ لەسەر هەموو پارتێک، یاخود کەسێک کە کردەوێ هەلەبە و زیان دەگەیهنیتە نەتەوێکەمان، بلاو بکاتەو. (خۆنێه رێک)

بلاوکردنەوێ زانیاری لە سەر بزوتنەوێ باکووری کوردستان، رەخنەمی بە کەلک لەو شۆرشە، بۆ ئەوێ ئەویش بە دەردی باشوور و رۆژەهلات نەچیت. (خۆنێه رێک)

بە یاددان نەچین

هیوادارم وەک چۆن رەخنەمی راست لە پارتەکانی وەک (ی.ن.ک) و (پ.د.ک) و (ح.د.ک.ا) دەگرن، ئاواش حیزبە سیاسییەکانی تری کوردستان، وەک (پ.ک.ک) و هیزە ئیسلامییەکانی کوردستانی باشوور، لە یاد نەکەن.

گۆفاریکی حەساسە و دەنگێکی زیندوو، کلیلی کردنەوێ هەست و بیری ئەو مەرفانەبە کە لەرۆژگارە سەختەکاندا بەشدار بوون و ئیستا وەک سنووقی هەشتەرخان خۆی قوول داو، خواخواهیەتی کەس لێی نەدات و نەیکاتەو. بەلام هەندیک بابەتی وەک زەنگی کلێسا خۆرپە بە دل دەدات. (خۆنێه رێک)

بە گەر خوشتر بنووسرین

هیچ گۆی مەدەنە و تەبە ئەزان، چونکە ئەو نەزانانە دینە سەر رینگای راستی گۆفارەکەتان. وتاری چاکی تێدایە، بەلام کەمێک بە زمانی فەلسەفی نووسراو. خۆ چاکە، بەلام ئەگەر خوشتر بنووسریت باشتر خۆنێهەران لێی تێدەگەن.

(خۆنێه رێک)

بە وا نەبیت و ابیرت

زۆر لە رۆشنییر و نووسەرەکان، بە پارە و مامە حەمەیی لاواز دەبن. تکایە با کۆنتراکت هەر بویر و راست بیت.

(خۆنێه رێک)

گۆفارەکەتان کاتی خۆیەتی و جینگای بابەتەکان لە شۆینی خۆیاندا. بەو هیوایی جینگای جنیودان لە گۆفارەکەتاندا کەم بێتەو.

(خۆنێه رێک)

بۇ شىرىن !

بە ئازارەۋە سەر دەنئىمەۋە

تۆلە مانگى رەشى حوزەيرانى (1963) دا لە داىك بوويت و
 كە چى ناويان نايىت شىرىن!
 لە و رۆژەدا تۆى تىدا لە داىك بووى شىرىنى قاتى بوو،
 كە چى ھەر ناويان نايىت شىرىن!
 لە و رۆژەدا شىرىنى چ لە رووى خەلكىدا و چ لە رووى
 سروسىدا ئە وەندەى تۆز قالىكىش بەدى ئە دەكرا، كە چى ھەر
 ناويان نايىت شىرىن!
 دەبىت داىكت... داىك، لە و رۆژەدا شىرىنى لە چىدا بەدى
 كەربىت كە و! سوور بوو لە سەر ئە وەى ناوت بنىت شىرىن!
 كە تۆ منالىكى ساوا بوويت، من لە تۆ گەرەتر بووم، بۆيە
 بە يەكتر نامق بووين!
 كە تۆ سەرچى كە وتىت و كە وتىتە كۆلان بۆ يارى، من ئە وسا
 لە تام و خۇشى كۆلانان بوو بوومە وە و كە وتبوومە سەر
 شە قامان و شاگرديى، ديسان ھەر بە يەكتر غەرىب بووين و
 يەكترمان ھەر ئە ناسى.
 من كور! تۆش كچ! لە كۆمەلگائى ئىمەدا كچ و كور با خوشك
 و براش بن، ھەر نامۆن بە يەكتر.

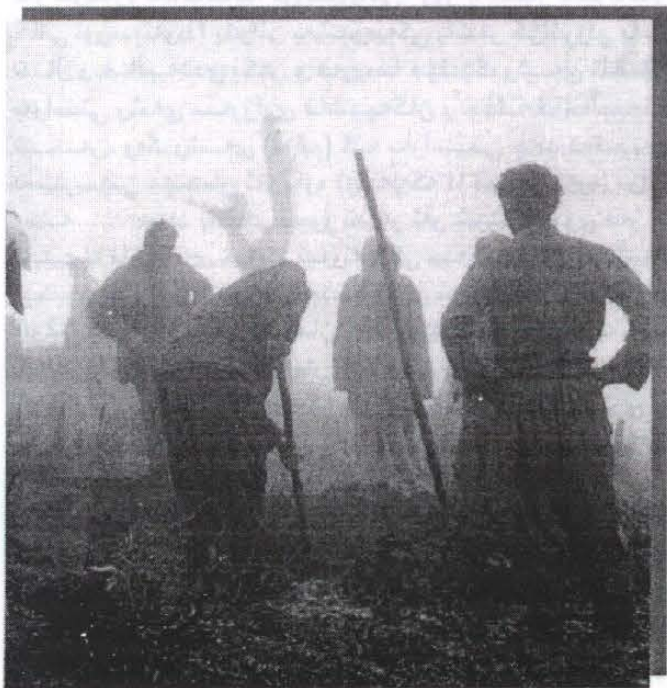
من لە سالى (1985) ەۋە لە سويد نىشتە جى بووم. داىك و
 براىەك لە ھەلەبجەدا كۆران، بە ئاۋاتى ئە وە وە بووم
 جارىكى تر بيان بىنمە وە.
 سالى 1991، پاش راپەرىنەكە، كە گەر امە وە تەنانت
 گۆرە كە شىانم ئە دۆزىيە وە بۆ ئە وەى بجمە سەر مە زارى
 داىك. بە وەش رازى و دلخۇش دە بووم ئە گەر گۆرە كە يم
 بدۆزىبايە وە. پرسیارم كرد، وتیان بە كۆمەل نىژراون! وتم
 باشە تازانن لە چ كۆمەلە گۆرە كە نىژراون؟ وتیان ئە خىر!
 لە بىرمان نىيە، چونكە كاتىكى نا ئاسايى بوو، بە پەلە ژىر
 خاك كران.

زۆر بىريان لىدە كە مە وە، ھەست دەكەم كە ئەم تۋانىيۋە و
 بۆم نەكراۋە پادا شتىكى داىك بەدە مە وە و دل و وىژدانم
 رازى يكەم بە وەى تەنئا گولنىك لە سەر گۆرە كەى دابنىم و
 تىر باۋەش بە گۆرە كە يدا بەكەم و بگريم، ياخو درەختىك لە
 تەنىشتىيە وە بنىژم.

تا ئە و رۆژەى منىش دەمرم بە ئازارەۋە سەر دەنئىمە وە و
 خەم و خەفەت دە چىژم، ئەك تەنئا بۆ ئە وان بەلكو بۆ
 كارەسات و روداۋە كەش، كە ھەمشە لە ھەر جا مە و
 ساتىك لىم ون نايىت. كەمال مەلا خدر خەرامان

مانگى 3 / 1998

رۆژگار ھات و گەردوون گەرا، منى ھەلدايە ئەم لاو تۆش بۆ
 ئە و! من لىرە لە سويد و تۆ لە وئ لە ھەلەبجە! من غەرىبى
 ئەم ولاتە و تۆ غەرىبى ولاتى خۇت!
 پاش دەيان سال ولە يەكترى پچران و دوور كە وتتە وە، بە
 ھەگبە يەك بىرو ئە ندىشەى تازە وە گەر امە وە. بە و نيازە
 گەر امە وە وتم ئەم جارەيان ھەول دە دەم ھىندە بۆت نامق
 نەيم، گۆئ بۆ راز و نيازى دلت شل دەكەم. ھەول ئە دەم تىت
 بگەم و تىم بگەيت، كە مىك ھەورى غەرىبىمان بىرە وىنمە وە.
 كە چى نەكرا بە يەكدى شاد بىنە وە. تۆ ھەر جى نزارىكىشت
 نە بوو تا بىم و تىر تىر بۆ غەرىبىمان بگريم.
 تۆ پىشتەر، پىش ئە وەى ھەورى زەردى كىمىابارانە كەى
 ھەلەبجە شە ھىدت بكات، سارد بوو بوويتە وە. تۆ كاتىك
 شىرت بە منالە ساواكەت ئەدا، پارچە تۆپىك ھاتبورو لە
 كەللە تا گىرسا بۆ وە دلى وە ستاندى بوويت. منالە
 ساواكەشت ئەيان ووت ھىشا مەكە ساردو سىرە كە تى
 بەرنەدا بوو، بىھودە ھەر خەرىكى مژىنى بوو!
 تۆ سارد و شارىش سىر، ولاتەكەم سارد و زىانىش سىر،
 منىش سارد و سىر و خوشك و براىە تىشمان ھەر سارد و سىر.
 داخەكەم رۆژگار شى رىنى پىنە دام كە مىك گەرمايى
 بە خوشك و براىە تىبە كە مان بگەيەنم، بۆيە دە لىم شىرىن
 گيان! لىم بىوورە! حسين موستەفا 1998/6/15

وهلامی خوینهران

کاتیکیش رهنه له لایه نیککی زمانه وانی "کۆنتراکت" دهگرن، تکایه به لایه نی که مه وه چه ند نمونه یه که به یینه وه بق روونکردنه وهی رهنه کانتان.

"مین" له دژواری "لوغم" کهم ناکاته وه

دهرباره ی وشه کانی (لوغم) و (مین) یش بهو خوینهره ده لاین: ئه و دور وشه یه، وه کو که لیک وشه یه دیکه (موشه ک (سارووخ)، هارهن (خومپاره)، ناپالم، .. هتد) وشه یه بیگانه ن و هیچیان زاراه ی شیرینی کوردی نین، له کوردستانی باشوور و رۆژئاوادا وشه ی (لوغم)، که له عه ره بییه وه وه رگیراوه، به کارده هینریت و له به شه کانی دیکه دا وشه ی (مین)، که له زمانی فارسی و تورکییه وه وه رگیراوه، به کارده هینریت. ئه گهر وشه ی (لوغم) به عه ره بی وه سفی ئه و به ره مه ده کات که له لاین رژی میکی عه ره بییه وه به کارده هینریت بق کاولکردنی کوردستان، ئه و وشه ی (مین) ناوه لاتینییه که ی هه مان به ره مه که له ولاتی دیکه دا دروست ده کريت و عیراق و ئیران و تورکیا و سوریا و که لیک ولاتی دیکه ده ی کورن و له کوردستاندا یان له جیگای دیکه دا ده میان چین، جا ئه گهر ئه و به ره مه ی که قاچی یه کیک ده پهرینت (لوغم) ی بی بگوترت یان (مین)، که هه ره که یان به شیک له کورد تیی ده گهن، ئه و هیچ له مه سه له که ناگوریت. کاتیک (لوغم) یک ده مه قه تیه وه یه کیک ده کوریت یان بریندار ده کات. ئیتر وه نه بیته که ئه گهر (لوغم) قاچ به پهرینت ئه و (مین) یان ناوتکی کوردی بق ئه م به ره مه دزیه وه قاچ بدات به خه لک و گولپژیان بکات. ئه گهر (لوغم) وشه ی سه رزاری فاشیه کان و جاشه خۆمالیه کانی کوردستانی باشوور بیت، ئه و پاسدار و جاشه خۆمالیه کانی کوردستانی رۆژه لات وشه ی (مین) به کارده هینن. ئه گهر کورد هه موو ئه و وشانه له خزی قه ده غه بکات که دوژمه کانی به کاریان ده هینن، ئه و ده بیت ده می خۆی بدووریت. خوینهریکی دیکه که مه لیک "نامۆگاری" بق ناردوین ده رباره ی زمانی کوردی. لیره دا، بی دستکاریی ریتووسی نامه که، ته نیا یه کیک له نامۆگارییه کانی بلآوده که ینه وه و سه رنجی خۆمانی له سه ر ده دین. ئه و خوینهره نووسیوتی: "بۆچی ده نووسن یابان، ژاپون باشتره و وشه که JAPON، ئه گهر میلیه تی عه ره ب به گشتی پینه کانی ج و پ یان نییه خۆ میلیه تی کورد ئه م پیتانه هیه. به داخه وه له عیراق و ته نانه ت له کوردستانیش به هه ر که سیک غه یه کورد و عه ره ب ده لاین یابانی، بیانی و له م جۆره شتانه. ئه مه هه له یه، ته نانه ت به خه لکی تایله ند و فیتنام و لائوس و مکزیک و ئوسترالیاش ده لاین یابانی. به راستی هه له یه." بق وه لامی ئه و خاله به پیوستی ده زانین ئه وه روون بکه ینه وه که ئه م خوینهره له وشه ی (بیانی) و (یابانی) نه که یشتووه و لای وایه یه که مانایان هیه. وشه ی (بیانی) له کوردستانی باشوور بق شتیک یان که سیک بیگانه به کارده هینریت. هه ژار له "هه بنانه بۆرینه دا" هه مان مانای نووسیوه. وشه ی (یابانی) پیتاسه ی شتیک یان که سیک ده کات که له ولاتی (یابان ژاپون) وه هاتبیت و هیچ په یوه دنییه کی به وشه ی (بیانی) په ره نییه. مرۆشینک که له مه کسیکه وه هاتبیت پیی ده ووترت (مه کسیکی) و ئه وه ی له تایله نده وه هاتبیت پیی ده ووترت (تایله ندی) نه ک (یابانی). خالکی دیکه ش ئه وه یه که کوردی کوردستانی باشوور ناوی

"کۆنتراکت" سه رنج و رهنه و پیتشیاری خوینهرانی به لاره گرنه، بۆیه زۆر سوپاسی ئه و خوینهرانه ده که ین که پیتشیار و سه رنجه کانی خۆیانیان ده رباره ی "کۆنتراکت" بق ناردوین. سوپاسی تایبه تی ئه و خوینهرانه ش ده که ین که پیتشگیری خۆیان به رامبه ر گۆفاره که ده ربیره و گۆفاره که یان به که سانی دیکه ناساندووه. هیچ نامه یه که پیتشگۆی ناخه ین و له سه رنج و پیتشیار و رهنه نه ده کۆلینه وه که بۆمان ده نیردرین. ئه و سه رنج و پیتشیار و رهنه نه ی که له چوارچیه ی کاری "کۆنتراکت" دا جیگایان بیته وه له به رچاویان ده گرین و وه لامی ئه و رهنه نه ش ده دینه وه که به تیانه مه سه له کان هه لئاسه نگین. لیره دا ناتوانین یه که به یه که وه لامی نامه کان بده ینه وه به لکو هه ولده دین له و خاله بدوین که له زۆر نامه دا دووباره بوته توه. یه کیک له و خاله یی که له زووربه ی نامه کاندا دووباره بۆته وه په یوه ندی به زمانی نووسینی گۆفاره که وه هیه. پیتشه کی زۆرمان پی خۆشه که خوینهری کورد ئه وه نه به ته نگ زمانی کوردیه وه یه و زمانی نووسینی گۆفاره که مان بق بوخت ده کات (بروانه ئه و چه ند په ره گرافه ی خواروه). به لام، چاکتر وایه که سه رچاوه ی ئه و سه رنج و رهنه نه مه زاج نه بیت به لکو له سه ر بناغه یه کی زانستی بیت و خوینهران به لگه یان هه بیت بق ئه و شتانه ی که ده ینووسن. به پیوستی ده زانین که هیندیک لایه نی زمانی نووسینی "کۆنتراکت" روون بکه ینه وه. بق ئه و مه به سه به شیک نامه یه کی خوشکیکی خوینهر، بی دستکاری، بلآوده که ینه وه.

هیچ نامه یه که پیتشگۆی ناخه ین

ئه و خوینهره له نامه که یدا نووسیویه تی: "زۆر به ختیار ده یم ئه گهر له کاتی نووسینه وه دا بتوانن به شیره یه کی باشتر کۆنترۆلی یاسای خال و خالبه ندی بکن و هه ره وه ها هیندیک وشه ی ناخۆشی به راستی وشه ی سه رزاری فاشیه کان و جاشه خۆمالیه کانی ئیمه ن، وه ک وشه ی (لوغم) که به راستی چه ند ته قینه وه ی ده مترسینن هینده ش ئه و ناوه (وشه یه که ناخۆیندرته وه) دزیره و ره شه." چه ند باشتر ده بوو ئه گهر ئه و خوشکه خۆی هه ر هیچ نه بیت له نامه که ی خۆیدا نمونه یه کی سه رکه و تووی خالبه ندی پیتشان بدایه. ئه و خوینهره پیتشیاری ئه وه ی کوردوه که له بری (لوغم) ده بوايه وشه ی (مین) مان به کاربه تیايه و ده نووسیت: "تیتستا خه لگی کوردستان و ده ره وه ش وشه ی (مین) به کارده هینن، وه که له (لوغم) من مه به ستم ئه وه یه که با کۆنتراکت، خوینهر فیری ئه وه بکات که به زاراه ی شیرینی کوردی و وشه ی کوردی کۆنتراکتی خۆی بنووسینه وه"

بق ئه م خوشکه خوینهره و هه موو ئه و خوینهرانه ی دیکه که سه رنجیان ده رباره ی خال و خالبه ندی له نووسینه کانی "کۆنتراکت" دا ده ربیره ده لاین: سوپاس بق سه رنجه کانتان. هه رل ده دین که ئه م لایه نه ی و تاره مکان باشتر بکه ین. داواشتان لیده که ین که ئه گهر ده توانن ئه و وتارانه مان بق بنیرن که ده رباره ی خال و خالبه ندی له زمانی کوردیدا نووسراون بق ئه وه ی سوودیان لئ ببینن. پیتش ناردنیان بق ئیمه، تکایه خۆشتان چاوتیک به و وتارانه دا بخشین بق ئه وه ی له نامه کانتاندا خال و خالبه ندی ره چا و بکن و نامه کانتان وه ک ئه و نامه یه ی سه ره وه و نه بن.

ولایت‌کامیان له عه‌رمبیه‌وه وهرگرتوه و کوردی رۆژه‌لاتیش له فارسییه‌وه. بۆیه کوردی باشوور ده‌لێن (یابان) و کوردی رۆژه‌لاتیش ده‌لێن (ژاپۆن). له کتێبی قوتابخانه‌کانی کوردستانی باشوور (ژاپۆن)یش به‌کارده‌هێنرا. ناوی ولاته‌کش (ژاپۆن) نییه و هه‌ک کاکێ خۆنهر پێیی وایه، به‌لکو به‌ یابانیی/ژاپۆنیی پێی ده‌وهرتیت (نیپۆن).

خۆنهران ته‌رازوویه‌کن له‌وانه‌ی که "کۆنتراکت" ی پێ هه‌ڵ ده‌سه‌نگین

له‌به‌رئهوێ که زمانی کوردی له‌ به‌شه‌ جیاوازه‌کانی کوردستاندا که‌لێک و شه‌یان له‌ زمانی تورکی و عه‌ره‌بی و فارسییه‌وه وهرگرتوه، زۆر جار بۆ هه‌مان شت سێ وشه‌ی جیاواز له‌ به‌شه‌کانی کوردستان به‌کارده‌هێنرێن. ئێمه هه‌ول ده‌ده‌ین که بۆ ئه‌و وشانه‌ی که له کوردستانی باشوور به‌کارده‌هێنرێن، له‌ که‌وانه‌دا ئه‌و وشانه‌ بنووسین که له کوردستانی رۆژه‌لاتندا، که پێتی عه‌ره‌بی ده‌خۆیننه‌وه، به‌کارده‌هێنرێن. ئه‌و کاته، له‌کاتی یه‌که‌م به‌کارهێنانی وشه‌یه‌که‌دا، به‌رامبه‌ره‌که‌ی ده‌نووسین. بۆ نموونه: لوغم (مین)، پاسکیل (دوچه‌رخه)، ته‌مین (بیمه)، یابان (ژاپۆن).

چهند خۆنهرتیک ده‌رباره‌ی ئه‌و پرسیارنامه‌یه‌ی که نارده‌بوومان، هێندێک سه‌رنجیان بۆ نارده‌وین. ئه‌و نامه‌یه‌ی که له پرسیارنامه‌یه‌وه ده‌ست که‌وتوه له لاپه‌ره‌کانی پێشوویدا بۆ لاکراوه‌ته‌وه. لێره‌دا ته‌نیا وه‌لامی ئه‌و خۆنهرانه‌ ده‌دینه‌وه که له وه‌لامی پرسیار "کۆنتراکت" بۆ لاکراوه‌یه‌کی نوێیه. ئه‌م گۆڤاره‌ت پێ چۆنه‌؟ دا نووسیبوینه‌ که جارێ زووه بۆ ئه‌م پرسیاره و ده‌بوا یه‌ ئه‌م پرسیاره له دواي ژماره‌کانی ده و دوانزه‌ی گۆڤاره‌که بکرایه. بۆ وه‌لامی ئه‌م خۆنهرانه‌ش ده‌لێن: له پرسیارنامه‌که‌دا داوامان له خۆنهران نه‌کردبوو که رای خۆیانمان ده‌رباره‌ی ژماره‌ی ده‌ی "کۆنتراکت" پێ بلێن، به‌لکو داوامان لێ کردبوو که رای خۆیان ده‌رباره‌ی گۆڤاره‌که بلێن له روانگه‌ی ئه‌و چهند ژماره‌یه‌ی که به‌رجاویان که‌وتوه. مه‌به‌ستمان له‌و پرسیاره ئه‌وه‌بوو که بزانی شتیوه و چۆنیتیی به‌ره‌مه‌کانی گۆڤاره‌که تا ئێستا له‌لایه‌ن خۆنهرانه‌وه چۆن ده‌بینرێت و ئه‌گه‌ر هه‌له‌ی زه‌مقمان هه‌بێت له‌ئێستاه‌وه هه‌ولی چاککردنیان بده‌ین و چاره‌پێ نه‌که‌ین تا ژماره‌کانی ده و دوانزه. ئێمه پێمان وا نییه خۆنهری کورد ده‌بێت هه‌موو شتیکی نووسراوی کوردی بخۆینته‌وه و قیوولی بکات، به‌لکو ده‌بێت داواکاری هه‌بێت له‌سه‌ر ئه‌و به‌ره‌مه‌یه‌ی که بۆ لاکراوه‌یه‌یه‌وه. ئه‌وه چاره‌روان ده‌که‌ین که خۆنهری کورد ئه‌و گۆڤاره‌نه‌ بخاته ته‌نه‌که‌ی خۆله‌وه که له ناسکترین بارودۆخی نه‌ته‌وه‌ی کوردا هیچ هه‌لوێستیک نانوین. هه‌ر له‌به‌ر ئه‌و هۆیه‌ش پرسیارنامه‌یه‌کی وا ده‌نێرین بۆ خۆنهران. ئێمه ده‌مانه‌وێت بزانی ئایا "کۆنتراکت" که‌لێتیکی بچکۆله‌ له‌ بۆشاییه‌ که‌وه‌یه‌ پرده‌کاته‌وه که له هه‌لوێستده‌رپرین به‌رامبه‌ر مه‌سه‌له‌ی کوردا هیه. ئایا چی بکه‌ین بۆ ئه‌وه‌ی "کۆنتراکت" بپێته ده‌نگی هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی که ده‌یانه‌وێت هه‌لوێست به‌رامبه‌ر به‌و بارودۆخه‌ ناسکه‌ی کورد وهریگرن. "کۆنتراکت" ده‌یه‌وێت به‌یوه‌ندییه‌کی دینامیکی، له‌گه‌ڵ خۆنهرمه‌کانیدا دروست بکات. ئێمه ئێوه‌ی خۆنهر به‌و ته‌رازووه‌ داده‌نێن که "کۆنتراکت" ی پێ هه‌له‌سه‌نگین. بۆیه داواتان لێ ده‌که‌ین که به‌رده‌وام بن له‌ نارده‌نی سه‌رنج و پێشنییار و ره‌خنه‌کانتان. له‌هه‌مان کاتدا، داواتان لێده‌که‌ین که ئه‌و هه‌قه‌ش به‌دنه‌ به‌ کۆنتراکت بۆ ئه‌وه‌ی داکۆکی له‌ خۆی بکات و وه‌لامی ره‌خنه‌کانتان بداته‌وه و به‌چاوی ره‌خنه‌وه سه‌رنج و پێشنییارمه‌کانتان هه‌لبه‌سه‌نگین.

گۆلێزێتیک له نامه‌ی خۆنهران

لێره‌دا گۆلێزێتیک له‌رای هێندێک خۆنهران ده‌قاو ده‌ق، بێ گۆزینی ریتووس و شیوه‌ی دارشتنی نامه‌کان، بۆ لاکراوه‌یه‌وه:

خۆنهرتیک ده‌نووسیت: "بۆ لاکراوه‌ کوردیه‌یه‌کان ئه‌وانه‌ی مه‌له‌ته سه‌رله‌تشیواوه‌که‌مان. ئه‌وانه‌ی له‌ده‌ره‌وه‌ی ولات ده‌رده‌چن باس له‌ناو کوردستان ده‌که‌ن باس له‌م سه‌رده‌مه‌ی کورد ده‌که‌ن له کوردستان. که هه‌ر هه‌موان ده‌یزانین، ئه‌وانه‌ی له‌ناویشه‌وه ده‌رده‌چن باس له‌م ده‌ره‌وه‌ی ولات و پێشکه‌وتنی ته‌کنۆلۆجیای تازه‌ ده‌که‌ن. که هیچی لێ نازانن. به‌شیوه‌یه‌کی گه‌شتی بۆ لاکراوه‌ی کوردی هیچ زانیارییه‌کی گه‌شتی و هه‌مه‌لایه‌ن ناده‌ن به‌مرۆف."

خۆنهرتیکێ دیکه نووسیبویتی: "کۆنتراکت خاوه‌نی ده‌نگی خۆیه‌تی. هه‌ندێ بابته‌ دینیته‌ پێشه‌وه که پێشتر گۆڤار و بۆ لاکراوه کوردیه‌یه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی ولات خۆیان لێ نزیک نه‌کردۆته‌وه، وه‌یان نه‌یانویستوه خۆیان لێ نزیک بکه‌نه‌وه."

خۆنهرتیکێ دیکه نووسیبویتی: "گۆڤاری کۆنتراکت ده‌ستپێکیکی به‌جێ یه‌ له‌ جیهانی بۆ لاکراوه‌یه‌ی کوردا. باسه‌کانی، به‌ده‌که‌ن نه‌بێت، له‌ رۆژنامه و گۆڤاره کوردی یه‌کانی دیدا بۆ لاکراوه‌یه‌وه. ئێوه نابیت له‌ گۆڤاره‌که رازی بن و ئێمه‌ش ئومێدی سه‌رکه‌وتنی بۆ ده‌خوازین و پالێستانین."

"به‌هۆی پارته‌ خائینه‌کانی باشوور و سه‌رکرده‌ خۆپه‌یه‌کانی وه، کاریگه‌ری و له‌هه‌لادانی داگیرکه‌ران له‌ بێر نه‌کریته، چونکه‌ خۆتان ووتنی ئه‌وان له‌وه‌یان تێپه‌رانده‌وه که ره‌خنه‌یان لێ بگه‌یریت." ئه‌م خۆنهره ئه‌م پێشنییاره‌شی کردوه: "بۆ لاکراوه‌یه‌ی ووتاری ناسیۆنالیستی و نه‌ته‌وه‌یی وه‌کو بیرتیک و ریسواکردنی حیزبه‌ عێراقی و ئێران چیه‌کان."

"زۆر له‌ رۆشنییر و نووسینه‌کان، به‌ پاره و ماستاو و مامه‌حه‌مه‌یی لاواز ده‌بن، تکایه‌ با کۆنتراکت، هه‌ر بۆیه‌ و راست بێ!

به‌رده‌وامیتان قوربانی و پاره و ماندووبون و ره‌خنه‌ی ده‌وین، بۆیه گرنگه‌."

"گۆڤاریکه‌ بێ جیاوازی په‌رده له‌سه‌ر زۆربه‌ی زۆری رێکه‌وتن و، ووتارو، خۆفرۆشی و هه‌لوێست و ئایدۆلۆژی زۆربه‌ی سه‌رکرده کورده‌کان لانه‌بات و روونی نه‌کاته‌وه ئه‌مه‌ چۆن هه‌له‌ و تاوان و خیانه‌ته و ئه‌لته‌رناتیفه‌که‌شی بۆ ئه‌نوسیت به‌شیوه‌یه‌کی زانستی و کوردستانیه‌نه‌."

"کۆنتراکت به‌ گه‌شتی و له‌ سه‌رجه‌م دا، گۆڤاریکی ره‌خنه‌گره‌و ئه‌مه‌ باش نی یه. ده‌بێت ئه‌م گۆڤاره راستی یه‌کان بلێت. هه‌ندێ له رێکخراوه و پارتی یه‌کانی کوردستان له‌ چهند یواری مێژوویی دا خزمه‌تیان کردوه و ده‌بی ئیشاره‌ی پێ بکریته. شیوه‌ی نووسینی گۆڤاره‌که له‌باری ئه‌ده‌بی کوردی یه‌وه ره‌وان بوخت نی یه. یه‌خشانه‌کان هێشتا ره‌نگ بوی ته‌رجومه‌ی فارسی و عه‌ره‌بی و تورکیان تێدا یه‌."

"زمانی نووسین و شیوازی دارشتنی وتاره‌کانی سه‌رنج راکێشن، گۆڤاریکه‌ ده‌کریته به‌شداری له‌ گۆرانکاری سیاسی له‌ هه‌ناوی کۆمه‌لگه‌ی کورده‌واری و بزافی رزگاریخوازی کوردستاندا بکات. به‌لام به‌داخه‌وه چهنده پێخۆشخال ده‌بوم به‌و ئه‌ندازه‌یه‌ی که داکۆکی له‌ داخوازه‌ نیشتمانی یه‌کان و ئازادی سیاسی ده‌کات، به‌هه‌مان ئه‌ندازه‌ش داکۆکی له‌ مافی کریکاران و زه‌حمه‌تکێشانی کوردستان بکردبایا و ببا یه‌ به‌ رێگایه‌ک بۆ یه‌که‌ خستنی هه‌موو توله‌ رێگاگانی خه‌باتی ره‌نجده‌رانی کوردستان."

بۆ هه‌موو ئه‌م خۆنهرانه‌ و ئه‌وانه‌ی دیکه‌ش که نامه‌یان بۆ نارده‌وین ده‌لێن: زۆر سوپاس بۆ ئه‌وه‌ی که سه‌رنج و پێشنییار و ره‌خنه‌مان بۆ ده‌نێرن. به‌رده‌وام بن له‌ نارده‌نی نامه‌کانتان چونکه‌ ئێمه‌ دلنیا یه‌ که ئه‌و پرۆسه‌یه‌ نه‌ک هه‌ر بۆ ئێمه‌ و "کۆنتراکت" سوودی هه‌یه، به‌لکو ئێوه‌ش سوودی لێ ده‌بین.

سەرچاوهی وێنه: DN. پێکه‌نینی ئەسپێک

زۆریه‌ی ئەوانه‌ی له‌ کوردستانیش، به‌ ره‌سم بێت یان به‌ ته‌له‌فیزیۆن، کۆتره‌کانی سه‌نته‌ری پایته‌خته‌کانی ئەوروپایان بینیوه‌وه که له‌سه‌ر ده‌ست و شانێ خه‌لکی ده‌نیشه‌وه. له‌ سوید مراوی له‌ناو ئاوه‌کانی ناوشاردا دێن و ده‌چن و نان له‌سه‌ر ده‌ستی مرۆف ده‌مخۆن. که‌روێشک، پۆر له‌ناو که‌ره‌که‌کاندا ده‌سوڕینه‌وه. بێگانه‌یه‌کی خۆمان ئاسایی، یه‌که‌م

یه‌یره‌وی کۆنتراکت

هێندیک خۆینه‌ر به‌ نامه‌ پێیان راگه‌یاندووین که ده‌یانوه‌یت به‌ره‌ممان بۆ بنێرن. ئێمه به‌و خۆینه‌رانه‌ ده‌لێین: پیمان خۆشه به‌ره‌ممان بۆ بنێرن و ناوه‌رۆکی "کۆنتراکت" ده‌وله‌مه‌ندتر بکهن. به‌لێنی ئه‌وه ده‌ده‌ین که هه‌موو به‌ره‌مه‌یک به‌ یه‌ک چاو هه‌لبه‌سه‌نگین. هه‌ر به‌ره‌مه‌یک به‌شپوهیه‌کی زانسته‌ییانه و یابه‌تییانه نووسراو بێت و دیارده‌یه‌کی سیاسیی سه‌رده‌م روون بکاته‌وه ئه‌وا جێگای خۆی له‌سه‌ر لاپه‌ره‌کانی "کۆنتراکت" ده‌کاته‌وه. به‌واتایه‌کی دی، چۆنیه‌تی نووسینه‌یک پسه‌وله‌ی بلۆکردنه‌وه‌ی ده‌دات نه‌ک ناوی نووسه‌ره‌که‌ی. تکایه به‌ره‌ممان بۆ بنێرن، به‌لام ئه‌م خالانه‌ی خواره‌وه‌ش به‌وردی ره‌چاو بکهن:

١. له‌به‌ر که‌می جێگا "کۆنتراکت" نووسینه‌ی دوورودرێژ بلۆنکاته‌وه. تکایه هه‌ول به‌ده‌ن ئه‌و وتارانه‌ی که بۆ "کۆنتراکت"ی ده‌نێرن (به‌ وێنه و خسته و په‌راویزه‌وه) له‌ چوار لاپه‌ره‌ی چاپ زیاتر نه‌بێت. ئه‌وه‌شتان بێر نه‌چیت که "کۆنتراکت" بلۆکراوه‌یه‌کی سیاسیه.

ئاشتی و ته‌بابی

جار به‌ ئەقلیدا ناچیت که ئه‌م بالدارانه کتوین. ئه‌وه‌ی له‌ کوردستانیشه‌وه هاتبیت ده‌زانیت که له‌ ولات ئه‌گه‌ر له‌ خواره‌وه یه‌کیک ده‌ست به‌ریت بۆ سه‌ری، له‌سه‌ره‌وه کۆتره‌کان به‌ گومه‌زه‌کانه‌وه ده‌ده‌ن له‌ شه‌قه‌ی بال. ئه‌و بالدارو ئازه‌له کتویانه‌ی تریش، له‌ زۆریه‌ی ناوچه‌کاندا خۆیان له‌ قه‌مچی تفه‌نگدا ناگرن. ره‌نگه‌ لای زۆریه‌مان ئه‌و رایه هه‌بووبیت که ترس و هه‌له‌هاتنی گیانه‌به‌ره کتوییه‌کان په‌یوه‌ندی به‌ کاره‌کته‌ری زگماکیی ئه‌و گیانه‌به‌رانه خۆیانه‌وه هه‌بووبیت

نه‌ک به‌ درنده‌یی ئێمه‌وه. به‌لام هه‌لسوکه‌وتی جیاوازی هه‌مان سنفی ئه‌و گیانه‌به‌رانه له‌ ولاتیکه‌ی تر، ئه‌وه پیشان ده‌دات که گیانه‌به‌ره کتوییه‌کان له‌ خۆیانه‌وه راناکهن. سرکییان له‌ کوردستان خرابیی ئێمه‌وه، رامبوونیان له‌ ولاتانی تر باشیی خه‌لکی ئه‌و ولاتانه ده‌ره‌قی ئه‌و گیانه‌به‌رانه پیشان ده‌ده‌ن. ئه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی به‌ بواری سیاسیی ئه‌مروێ کورده‌وه هه‌یه له‌ یتگی ئه‌م پرسیاره‌وه دیته مه‌یدانه‌وه: چۆن ئه‌م گیانه‌به‌رانه‌ی ئێمه به‌ بێ ئەقلییان له‌ قه‌له‌م ده‌ده‌ین، له‌م راستییانه تێ ده‌گه‌ن؟ گیانه‌به‌ره‌کان له‌ پراکتیکدا و له‌ نه‌جامی "تاقیکردنه‌وه" وه ده‌رووبه‌ره‌که‌یان ده‌ناسن.

٢. هیچ به‌ره‌مه‌یک ناگه‌ریندریته‌وه بۆ خاوه‌نه‌که‌ی. بۆیه، پتویسته کۆپیه‌کی ئه‌و به‌ره‌مه‌ی که بۆ "کۆنتراکت"ی ده‌نێرن لای خۆتان هه‌بیت.

٣. "کۆنتراکت" مافی ئه‌وه به‌خۆی نادات ده‌ستکاری ناوه‌رۆکی هیچ وتاریک بکات. به‌لام ئه‌گه‌ر وتاریک پتویستی به‌ ده‌ستکاریکردن بێت بۆ چاککردنی لایه‌نی زمانه‌وانیه‌که‌ی، ئه‌وا "کۆنتراکت" مافی ئه‌وه به‌خۆی ده‌دات ده‌ستکاری وتاره‌که بکات. له‌به‌رئه‌وه، هه‌ر به‌ره‌مه‌یک ده‌ستکاری بکریت، پێش بلۆکردنه‌وه‌ی، ده‌نێردیته‌وه بۆ خاوه‌نه‌که‌ی بۆ ئه‌وه‌ی ئاگاداری ئه‌و ده‌ستکاریکردنه‌وه بێت. ئه‌گه‌ر خاوه‌نه‌که‌ی ئه‌و ده‌ستکاریکردنه‌وه‌ی قبوول کرد، ئه‌واکاته "کۆنتراکت" وتاره‌که بلۆده‌کاته‌وه.

٤. له‌کاتی بلۆکردنه‌وه‌ی نامه‌ی خۆینه‌ریتکدا، دوو پرنسیپ په‌یره‌وی ده‌که‌ین: یه‌که‌م، له‌ حاله‌تی زۆر تابه‌یه‌تی و پتویستدا نه‌بیت ناوی خۆینه‌ر بلۆنکاته‌ینه‌وه مه‌گه‌ر خۆینه‌ره‌که خۆی له‌نامه‌که‌یدا مافی ئه‌وه‌ی دا‌بینی که ناوی بلۆیکه‌ینه‌وه. دووه‌میش، هه‌ر نامه‌یه‌ک شیاوی بلۆکردنه‌وه بێت، بێ ده‌ستکاری رینووسه‌که‌ی، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر هه‌له‌شی تیدا بێت، بلۆدمکریته‌وه.

که چی ئیمه‌ی ناقل، ئیمه‌ی گه‌لیک له‌وان، له‌ پرووی
بایۆلۆجیییه‌وه، پێشکه‌وتوتر، تا ئیستاش چاوه‌ڕوانیی ناشتی
له‌ دوو هیزه‌ شه‌رکه‌ره‌ ده‌که‌ین.

له‌و بڕوایه‌دا نیم که ئه‌و زنجیره‌ شه‌ره‌ی نیوانیان که
میژووویه‌کی دریزی گرتوه‌ که‌م بیت بۆ ئه‌وه‌ی ئیمه‌ش وه‌که‌ر
گیانله‌به‌ره‌کانی تر، به‌ "تاقیکردنه‌وه‌" بۆمان ده‌ربکه‌وت که ئه‌م
دوو هیزه‌ جیگای هیوا نین؟

به‌لام ئایا بۆ چاوه‌ڕه‌تی ئه‌وه‌ین ئه‌وانه‌ کوردستان پزگار بکه‌ن
که‌ سوپای داگیرکه‌رمه‌که‌ ده‌هیننه‌ سه‌ر کوردستان؟ ئه‌وانه‌ی
ولاته‌که‌ تالان ده‌که‌ن، ولاته‌که‌ به‌رن به‌پتوه‌؟ ئه‌و به‌رده‌ی نو‌قم
ده‌بیت بکه‌وتته‌ سه‌ر ئاوه‌؟

بیمافیی کاره‌کته‌ره‌ سروشتیه‌کانیشی لێ سه‌ندووینه‌ته‌وه‌.
ئه‌وه‌ی ئیمه‌ هیوامان پێیه‌تی، لۆژیکی گیانله‌به‌ره‌کان پێکه‌نینی
پیی دیت. ئیتر ده‌سه‌لاتی دژکار، به‌ خۆی و دامودم‌زگا و
نوسه‌رو هۆنه‌رانییه‌وه‌، له‌وه‌ زیاتر مرۆف بۆ کو‌چ دوا بخت!

سه‌رکرده‌ی حیزبه‌کان له‌ نه‌ستیره‌یه‌کی تره‌وه دانه‌به‌زیوون

سه‌رکۆماری ولاته‌یه‌که‌گرتوو‌مکانی ئه‌مه‌ریکا، بیل کلینتۆن،
له‌سه‌ر درۆکردن و فشارخستنه‌ سه‌ر ئافره‌تیک (که‌ په‌یوه‌ندی
سیکسی له‌ که‌لدا هه‌بووه‌) بۆ درۆ پێکردن، ده‌دریت به
لێپرسینه‌وه‌ی دادگایی. که‌چی وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی هه‌مان ولات،
ماده‌لین ئۆلبرایت، له‌ کاتی چوونی سه‌رۆکی (پارتی) و
سه‌رکۆتیری (یه‌کیتی) دا بۆ ئه‌وه‌ی، ده‌لێت که ئه‌م دووانه‌ نو‌تیه‌ری
راسته‌قینه‌ی مو‌عاره‌زه‌ن. ئه‌مه‌ بۆ یه‌کێک ئه‌گه‌ر مافی ئه‌وه
بدات به‌خۆی ئی بگات، جنتیوکی گه‌وره‌یه‌. به‌لام زحمه‌ته

بتوانیت بیسه‌لینیت که "ماده‌لین" راست ناکات. چونکه‌ له‌که‌ل
ئه‌وه‌شدا که ئه‌و سه‌رکرده‌یه‌ هه‌یج نه‌ماوه‌ به‌سه‌ر کوردیا نه‌هین،
به‌لام ئه‌و خه‌لکه‌ له‌ بواری سیاسیدا تا ئیستا نه‌یتوانیوه‌وه
بیسه‌لینیت که ئه‌و سه‌ره‌یزانه‌ نو‌تیه‌ری ئه‌و نین.

مرۆفی کورد به‌نده‌ به‌و بڕیارانه‌وه سه‌رکرده‌کانی ده‌یان ده‌ن

دوای هه‌لیژاردنی (١٩٩٨/٩/١٩)ی سوید، ده‌نگی ڕمخه‌ له‌ناو
سۆسیال دیموکراته‌کاندا به‌رز بۆوه. یۆران پارشۆن که
سه‌رۆکی سۆسیال دیموکراته‌کانه‌و سه‌روه‌زیرانی حکومه‌ته‌،
که‌وته‌ به‌ر ڕمخه‌ی ئه‌وه‌ی که بڕیاری سه‌ربه‌خۆی داوه‌ پشته‌ی
به‌ گفتوگۆ نه‌به‌ستوه‌ه. ڕۆژنامه‌ی "داگنس ئیه‌پته‌ری" ڕۆژی
١٩٩٨/١٠/١ نووسیبوو‌ی که یۆران باشت‌ر وایه‌ وه‌که‌ر
سه‌روه‌زیران بمینتته‌وه‌، به‌لام له‌ پایه‌ی ئیستای ناو حیزبی واز
به‌هینیت. ئه‌مه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که سۆسیال دیموکراته‌کان وه‌که‌ر
پتیوست له‌ هه‌لیژاردندا نه‌ چوونه‌ پێشه‌وه‌.

هه‌ر کاتیکیش شه‌ر له‌ نیوانی یه‌کیتی و پارتیدا ده‌وستتیت،
ملکه‌چییان بۆ تازه‌ ده‌کریتته‌وه‌. تا ئیستاش ژماره‌یه‌کی زۆر له
نوسه‌ران و دوکتۆران که به‌ خۆیان ده‌لێن ڕۆشنییر، نه‌سیحه‌ت
و به‌رنامه‌ ده‌نێرن بۆ سه‌رکرده‌ی هیزمه‌کان. ئیتر ئه‌و هه‌موو
کوشتارو مآلۆیرانیی و بی هیوایه‌ی هه‌یه‌، تا ئیستا
نه‌یتوانیوه‌ لێپرسینه‌وه‌یه‌که‌ لای خه‌لکه‌که‌ دروست بگات. بۆیه
هه‌م شه‌ر ئاساییه‌ به‌رده‌وام بیت، هه‌م کۆبوونه‌وه‌کان،
به‌رژه‌وه‌ندی ولاتانی لێ ده‌رچیت، ئاساییه‌ حسابی کوردی تیدا
نه‌بیت.

ناسر حه‌فید

١٩٩٨/١٠/٣

ئهو وتارانه‌ی به‌ PC ده‌نوسرین،
ده‌نێرین بۆ ئه‌م ناوتیشانه‌ی خواره‌وه‌:

Kontrakt
Gladiolusgatan 4A NB
431 61 Mölndal
Sweden

Fax: 031- 7769433

نرخ‌ی ژماره‌یه‌که‌ له‌ سویددا
به‌ پاره‌ی پێسته‌وه‌،

٤٠ کرونه‌. بۆ ده‌ره‌وه‌ی سوید
٤ دۆلار، جگه‌ له‌ پاره‌ی
پێست.

ژماره‌ی پێست جیرو:

Post giro:
6196267-6

ئه‌وانه‌ی ده‌ره‌وه‌ی سوید
ده‌توانن ئابوونه‌که‌یان به
نامه‌ بنێرن.

نامو ئه‌و دیسکیتانه‌ی به‌ Macintosh
ده‌نوسریت، بۆ ئه‌م ناوتیشانه‌ ده‌نێریت:

Kontrakt
F.stålgatan 96
754 39 Uppsala
Sweden

CONTRACT

Political Journal

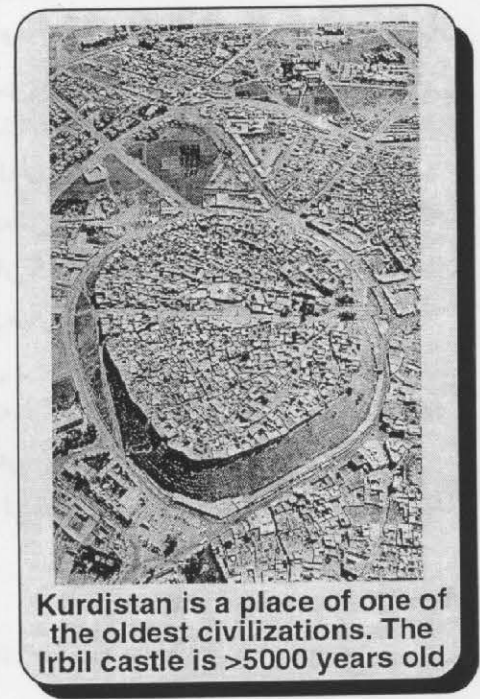
Number 3

October 98

To oppress is easy, but to govern is a real challenge

In this issue:

- *The cradle of civilization*
- *The culture responsible for Kurdish defeat*
- *Seeing the world without eyesight*
- *Anfal and the doomsday; continuation*
- *Four persons and two questions*
- *Coping with an undesired government*
- *Why this child is not afraid of me?*
- *Readers and Kontrakt*

Some quotes:

"We either cross the sea and eat fish or drown and be eaten by fish" A Kurdish refugee before crossing the Aegean Sea.

"Half of what is done is decided by the other side. The issue is not only that an oppressive authority puts itself above the law, but it is also that there are people who abandon their rights and declare their unconditional obedience" Nasir Hafid (see the article in this issue)

"Italy made a mistake. How can a NATO member host a terrorist organisation that threatens the unity of another NATO member state?" Kokmaz Haktaniz (Turkish Senior Foreign Ministry official)'s comment on a meeting held by the "Kurdish Parliament in-Exile" in Rome.